

สาเหตุของความว้าเหวและการเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น

นางสาวรวีร์ ธนประกฤต

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2364-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CAUSES OF AND COPING WITH LONELINESS OF ADOLESCENT
BOARDING STUDENTS

Miss Worawee Thanaprakrit

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Counseling Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2364-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สาเหตุของความว้าเหวและการเผชิญกับความว้าเหวของ
นักเรียนประจำวัยรุ่น
โดย นางสาววรวิร์ ธนประกฤต
สาขาวิชา จิตวิทยาการปรึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไสริช โพธิแก้ว)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา)

วรวิทย์ ธนประภุต: สาเหตุของความว่าเหวและการเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียนประจำ
 วิทยุ รุ่ง (CAUSES OF AND COPING WITH LONELINESS OF ADOLESCENT
 BOARDING STUDENTS) อ. ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์,
 113 หน้า ISBN 974-17-2364-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของความว่าเหวและการเผชิญกับความว่าเหว
 ของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน การวิจัยส่วนที่หนึ่งศึกษาความว่าเหวของ
 นักเรียนประจำวัยรุ่นโดยศึกษาในลักษณะทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรม
 นอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประจำชั้น
 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความว่าเหวและแบบวัด
 ความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีคะแนนความ
 ว่าเหวแตกต่างกัน โดยนักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนความว่าเหวสูงกว่านักเรียน
 ประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีคะแนนความ
 ว่าเหวแตกต่างจากนักเรียนประจำวัยรุ่นที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และ การทดสอบความ
 สัมพันธ์ระหว่างความว่าเหวและความสัมพันธ์กับเพื่อน พบว่า คะแนนความว่าเหวสัมพันธ์กับคะแนน
 ความสัมพันธ์กับเพื่อน

การวิจัยส่วนที่สองศึกษาสาเหตุของความว่าเหวและการเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียน
 ประจำวัยรุ่น โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม 3 กลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนประจำวัยรุ่น จำนวน
 7 คน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นมีสาเหตุ 2 ประการ คือ
 (1) สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล และ (2) สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัย
 ด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม การเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นมี 9 ลักษณะ ได้แก่
 (1) การแสดงความรู้สึก (2) การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว (3) การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรือ
 อยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร (4) การทำกิจกรรม (5) การคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน (6) การลดระดับ
 ความต้องการของตนเองหรือลดระดับความสำคัญทางสังคม (7) การพยายามเข้าหาสังคมหรือ
 พยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ (8) การหาแรงสนับสนุนทางสังคม และ (9) การปรับตัวและ
 พัฒนาตนเอง

หลักสูตรจิตวิทยาการปรึกษา.....	ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2545.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4278129638: MAJOR COUNSELING PSYCHOLOGY

KEY WORD: LONELINESS/ BOARDING STUDENTS

WORAWEE THANAPRAKRIT: CAUSES OF AND COPING WITH LONELINESS OF ADOLESCENT BOARDING STUDENTS. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. KANNIKAR NOLRAJSUWAT, Ed.D., 113 pp. ISBN 974-17-2364-4

The purpose of this research was to study causes of and coping with loneliness of adolescent boarding students. This research was divided into 2 parts, survey and qualitative. Part 1 described loneliness of adolescent boarding students in several aspects: gender, grade, activity attending, family background, and peer relationships. The sample was composed of 312 adolescent boarding students in secondary school. The instruments used were the UCLA Loneliness Scale and the Peer Relationships Scale. Results indicated that M.2 boarding students' loneliness score is higher than M.3 boarding students' loneliness score. There were differences in loneliness score between the boarding students who did and did not attend activities. The correlation between loneliness score and peer relationships score was founded.

Part 2 investigated causes of loneliness and coping with loneliness in adolescent boarding students through indepth interviews with 7 boarding students and 3 focus group discussion. Content analysis was conducted. The result of qualitative finding revealed that the causes of loneliness of adolescent boarding students are personal factors, and interaction and social factors. Students used the following coping: (1) expression of feeling (2) isolation (3) not attending in any activities (4) attending in activities (5) thinking of beloved and attached person (6) decreasing social needs or social importance (7) seeking social belongingness (8) seeking social support and (9) self adjustment and self development.

Program ...Counseling Psychology....

Student's signature

Field of study ... Counseling Psychology...

Advisor's signature

Academic year2002.....

Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ คำปรึกษา และดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยด้วยความกรุณาและความห่วงใย ตลอดจนตรวจแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัช โพธิ์แก้ว อาจารย์ผู้บ่มเพาะจิตวิญญาณแห่งการเป็นนักจิตวิทยาการปรึกษาให้กับผู้วิจัย อาจารย์ผู้ซึ่งให้ความรู้ ความเข้าใจในโลกและชีวิต และให้ความเมตตาแก่ศิษย์เสมอมา

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา ที่กรุณาช่วยเหลือและให้คำแนะนำผู้วิจัยในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้วิจัย กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุภาพรพรณ โคตรจรัส รองศาสตราจารย์ วัชรีย์ ททรัพย์มี รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และ รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร ผู้ให้ความรู้และความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ บาทหลวงยอแซฟ อนุสรณ์ พงษ์สวัสดิ์ บาทหลวงเสกสรรค์ สุวิชากร บาทหลวงสุขสันต์ ชาวปากน้ำ บาทหลวงสุรพล นันทพรพิสุทธิ์ คุณกิตติชัย รุจิมงคล คุณกิงกาญจน์ คุณนงนุช เต็มพันธ์ คุณประสาร จันทร์ลีลา คุณรุ่งรัช เลิศอิทธิบาท ที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และน้อง ๆ นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะจิตวิทยาทุกท่าน และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ พี่ตั๋ยและพี่เอ็งที่ช่วยเก็บข้อมูลในการศึกษานำร่อง ขอขอบคุณพี่ซ้อปที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ขอขอบคุณ หนู่ม มณ คิม ลี ยัม โบ ลินดา ที่ให้กำลังใจ ห่วงใยและคอยช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอ ขอขอบคุณพี่ ๆ จิตวิทยาการปรึกษารุ่น 14 ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณผู้เป็นทั้งเพื่อนและรุ่นพี่ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและห่วงใยผู้วิจัยอย่างดียิ่งเสมอมา ขอขอบคุณ อู๋ย ดา กล้า เต็น หลา ปอ ตึก หมวย ไร่ต มุก เพื่อน ๆ จิตวิทยาการปรึกษารุ่น 15 ที่ร่วมทุกข์ ร่วมสุข คอยช่วยเหลือ ห่วงใย และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกถึงพระคุณและกราบขอบพระคุณ คุณพ่อผู้ล่วงลับ และคุณแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ผู้ซึ่งคอยดูแล สนับสนุน ให้กำลังใจ และเอื้อให้ผู้วิจัยเติบโตงอกงามด้วยความรัก ความอบอุ่นของแม่ตลอดมา และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนผู้วิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

วรวิร์ ธนประภฤต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
คำจำกัดความในการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดความเข้าใจของวัยรุ่น.....	6
การวิจัยเชิงคุณภาพ	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
กลุ่มตัวอย่าง	23
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	24
การวิจัยส่วนที่หนึ่ง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
การวิจัยส่วนที่สอง	34
บทที่ 4 ผลการวิจัย	43
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
รายการอ้างอิง.....	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	92
ภาคผนวก ข แบบวัดฉบับสมบูรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย.....	97
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น.....	105
แบบวัดความว่าเหว่	
ภาคผนวก ง การตรวจสอบคุณภาพแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น.....	108
แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน	
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ซึ่งตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา.....	111
ของแบบวัดความว่าเหว่และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน	
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	113

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การแจกแจงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยส่วนที่หนึ่ง	23
2. การแจกแจงผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	35
3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหว่	44
จำแนกตามเพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	
สถานภาพสมรสของบิดามารดา และลำดับการเกิด	
4. กลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหว่	45
จำแนกตามเพศและระดับชั้น	
5. การทดสอบเอกพันธ์ของความแปรปรวน	46
6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนความว่าเหว่	46
ของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยตัวแปรอิสระคือเพศและระดับชั้น	
7. ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนความว่าเหว่	47
ของนักเรียนประจำวัยรุ่นด้วยวิธีการของ Dunnett's T3	
8. การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความว่าเหว่	48
ของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	
ด้วยการทดสอบค่าที	
9. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น	49
ที่สถานภาพสมรสของบิดามารดาแตกต่างกัน	
10. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น	49
ที่ลำดับการเกิดแตกต่างกัน	
11. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหว่และ	50
คะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน	
12. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของคะแนนความว่าเหว่และ	50
คะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน	
13. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสาเหตุของความว่าเหว่ที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล	52
14. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสาเหตุของความว่าเหว่ที่มาจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม	57
15. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการเผชิญกับความว่าเหว่	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16. ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความว่าเหว่ โดยการวิเคราะห์.....	106
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
17. ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความว่าเหว่ โดยการวิเคราะห์ค่าที่	107
18. ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน	109
โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
19. ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน	110
โดยการวิเคราะห์ค่าที่	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความว่าเหวเป็นประสบการณ์ความทุกข์ทางอารมณ์เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกแปลกแยก ไม่มีคนเข้าใจ หรือถูกผู้อื่นปฏิเสธ และขาดเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ให้ความรู้สึกว่าการเข้าร่วมสังคมและความใกล้ชิดสนิทสนมทางอารมณ์ (Rook, 1984 อ้างถึงใน Solomon, 2000) เป็นภาวะความไม่พึงพอใจในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีสัมพันธภาพทางสังคมน้อยกว่าระดับที่ตนต้องการ เป็นการขาดสัมพันธภาพที่มีความหมาย เป็นการขาดความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุคคลอื่น หรือพลัดพรากแยกจากบุคคลที่ผูกพัน บุคคลสามารถรู้สึกว่าจะเหวได้แม้เมื่ออยู่ท่ามกลางผู้อื่น (Peplau & Perlman, 1982; Weiss 1989; Weiten & Lloyd, 1993; Johnson, 1997) และ ความว่าเหวยังเป็นการแสดงออกถึงการปรับตัวที่ไม่ดี (Rogers, 1970, 1973 อ้างถึงใน Perlman & Peplau, 1982)

ความว่าเหวสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลทั้งในด้านขอบเขตทางอารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกนึกคิด (Martin & Osborne, 1989) ซึ่งบุคคลที่ว่าจะเหวจะมีแนวโน้มการแยกตัวออกจากสังคม เก็บตัว มีความผูกพันกับผู้อื่นต่ำ ไม่กล้าแสดงออก มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน และไวต่อความรู้สึกถูกปฏิเสธ (McWhirter, 1990) และความว่าเหวมักเกิดขึ้นในบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพ เช่น ขี้อาย เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ขาดทักษะทางสังคม และ Perlman & Peplau (1998) กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของความว่าเหวว่าเกิดจากเหตุการณ์ในขณะปัจจุบันนั้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสัมพันธภาพที่สำคัญ เช่น การสูญเสียบุคคลสำคัญในครอบครัว การหย่าร้าง หรือการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายโรงเรียน ที่อยู่ หรือการทำงาน ก็เป็นอีกลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลมีอยู่จริงหรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลต้องการ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมและ มีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้มากมายเพื่อพัฒนาไปสู่ผู้ใหญ่อย่างเหมาะสม วัยรุ่นจึงต้องปรับตัวอย่างมาก ทั้งการปรับตัวทางด้านร่างกายที่เปลี่ยนไปจากลักษณะรูปร่างแบบเด็กไปสู่การมีลักษณะร่างกายอย่างผู้ใหญ่วัยเจริญพันธุ์ การปรับตัวต่อวิชาการต่าง ๆ ที่ยากขึ้น การปรับตัวต่อสังคมที่กว้างขึ้น ฯลฯ การปรับตัวเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นมีภาวะทางอารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์แปรเปลี่ยนกลับไปมาได้

ง่ายไม่มั่นคง อารมณ์รุนแรง สับสน และความวุ่นวายก็เป็นปัญหาทางอารมณ์ที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของวัยรุ่น (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530; Sullivan, 1953; Brennan, 1982; Rice, 1993; Johnson, 1997) โดยเฉพาะนักเรียนประจำวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดความรู้สึกว่าเหว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวที่สำคัญ นั่นคือ การย้ายที่อยู่จากการอาศัยอยู่กับครอบครัวมาอยู่ที่โรงเรียนประจำ ซึ่งนักเรียนประจำจะต้องพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนจะต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ไม่ใช่บ้านของตน บิดามารดามีได้อยู่ดูแลใกล้ชิด ปลื้มจิต สถาพรดำรงค์ (2541) ได้กล่าวถึงผลกระทบอันเกิดจากการเรียนในโรงเรียนประจำข้อหนึ่งว่า “การจากครอบครัวมาเป็นนักเรียนประจำอาจทำให้เด็กมีปัญหาการปรับตัวได้” นอกจากนี้นักเรียนประจำที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ร่วมกับเพื่อนทั้งที่โรงเรียนและที่หอพัก การปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับเพื่อนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ แม้ว่านักเรียนประจำที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นต้องการความเป็นอิสระและเป็นตัวของตนเองเพื่อพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ขณะเดียวกันก็ยังคงต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลและคำแนะนำปรึกษาจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด การที่ต้องพักอยู่โรงเรียนประจำซึ่งอยู่ห่างจากบ้านและเปลี่ยนแปลงไปจากสิ่งแวดล้อมเดิมนั้น ถ้าหากนักเรียนประจำเหล่านี้ไม่สามารถปรับตัวได้ก็เป็นผลให้เกิดความวุ่นวายขึ้นได้

ความวุ่นวายจึงเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในนักเรียนประจำวัยรุ่น ซึ่งส่งผลให้บุคคลขาดการพัฒนา รู้สึกล้มเหลว ไร้ความหมายในชีวิต เกิดความกังวล ซึมเศร้า (Johnson, 1997) และมักมีพฤติกรรมอยู่เฉย ๆ นั่งโดยไม่ทำอะไร ดูโทรทัศน์และรับประทานอาหารมากเกินไปนอนหลับมากเกินไป มีการใช้ยาเสพติด ฯลฯ นอกจากนี้ความวุ่นวายยังสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ทางลบ ต่ำห็นตนเอง รู้สึกเบื่อหน่าย หงุดหงิด และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของวัยรุ่นที่กระทำผิดอีกด้วย (McWhirter, 1990) ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากความวุ่นวายมีผลกระทบต่อการพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจความวุ่นวายของนักเรียนประจำวัยรุ่น และศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความวุ่นวายรวมถึงการเผชิญกับความวุ่นวายของนักเรียนประจำวัยรุ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความวุ่นวายของนักเรียนประจำวัยรุ่นในบริบทสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาถึงความวุ่นวายในนักเรียนประจำวัยรุ่นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการศึกษา การป้องกันปัญหาอันอาจเกิดขึ้นจากความวุ่นวายในวัยรุ่นและการส่งเสริมดูแลสุขภาพจิตวัยรุ่นในสังคมไทย โดยอาศัยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายภาพในระดับกว้างและระดับลึกที่ลึกซึ้งและเข้าใจถึงภาวะและปรากฏการณ์อย่างเป็นธรรมชาติตามประสบการณ์ของนักเรียนประจำวัยรุ่นเหล่านี้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิจัยออก

เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่นในด้านข้อมูลส่วนบุคคลและความสัมพันธ์กับเพื่อน และ ส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของความว่าเหว่และการเผชิญกับความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาลักษณะการเผชิญกับความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัย 2 แบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง: เป็นการวิจัยเชิงปริมาณชนิดการสำรวจ เพื่อศึกษาถึงความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างในส่วนการวิจัยเชิงสำรวจ เป็น นักเรียนประจำวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่สุ่มโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามเพศและตามระดับชั้น โดยมีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ
2. ระดับชั้น
3. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

4. ภูมิหลังทางครอบครัว

5. ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความว่าเหว่

การวิจัยส่วนที่สอง: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงสาเหตุของความว่าเหว่และการเผชิญกับความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างในสวนการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มรวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม โดยในกลุ่มสนทนาที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนหญิง) กลุ่มสนทนาที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนชาย) และกลุ่มสนทนาที่ 3 มีจำนวนนักเรียน 6 คน (นักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 2 คน)

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลที่คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนที่หนึ่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ร้อยละ 27 ของผู้ที่มีคะแนนความว่าเหว่สูงได้จำนวนผู้ให้ข้อมูล รวม 7 คน เป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 4 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความว่าเหว่ หมายถึง ความรู้สึกเหงา ความรู้สึกเป็นทุกข์ ที่รู้สึกเหมือนอยู่คนเดียว โดยมีความรู้สึกว่่าสิ่งที่สำคัญขาดหายไป เกิดจากการแยกจากบุคคลสำคัญ และขาดคนที่เข้าใจ

นักเรียนประจำวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนประจำที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กิจกรรมนอกหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นนอกเหนือจากตารางเรียนตามเวลาปกติ เช่น กิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี ลูกเสือ เนตรนารี หรือจัดอยู่ในรูปแบบชมรมหรือชุมนุม

ความสัมพันธ์กับเพื่อน หมายถึง การพูดคุย เล่น รู้สึกไว้วางใจ ปรีกษา มีการแบ่งปันสิ่งของและความคิดความรู้สึก ช่วยเหลือกัน และมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับเพื่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
2. เพื่อทราบถึงลักษณะการเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
3. ได้นำความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ไปหาแนวทางป้องกันปัญหาอันเกิดจากความว้าเหวและการเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น ตลอดจนหาแนวทางส่งเสริมสุขภาพจิตวัยรุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดความว่าเหวของวัยรุ่น

ความว่าเหวเป็นความรู้สึกเป็นทุกข์และไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อตระหนักได้ว่า สัมพันธภาพทางสังคมที่ตนมีไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังของตน โดยความรู้สึกว่าเหวนี้เกิดขึ้นได้ทั้งที่บุคคลอยู่คนเดียวตามลำพังหรืออยู่ในกลุ่มคนมากมายก็ได้ (Peplau & Perlman, 1982; McWhirter, 1990) ความว่าเหวนี้จะปรากฏชัดเจนในวัยรุ่น และเป็นวัยที่รู้สึกว้าเหวมากที่สุด (Sullivan, 1953; Rubenstein & Shaver, 1982; Brennan, 1982; Rice, 1993)

Sullivan (1953) กล่าวว่าความว่าเหวเป็นประสบการณ์ความทุกข์ที่เกิดจากความต้องการความรักใคร่ผูกพันของมนุษย์ที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ หากแต่ความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ซึ่งในวัยรุ่นนั้นความว่าเหวจะแสดงออกในรูปแบบความต้องการเพื่อน และแม้ว่าวัยรุ่นจะเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่และเป็นตัวของตัวเอง ในขณะเดียวกันวัยรุ่นก็ยังคงต้องการความรักความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ใหญ่ใกล้ชิดด้วย (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) การแยกจากบุคคลที่วัยรุ่นรู้สึกใกล้ชิดผูกพันด้วยจึงทำให้วัยรุ่นรู้สึกว้าเหวได้ ซึ่ง Weiss (1982, 1989) ได้กล่าวถึงความว่าเหวว่า เป็นความทุกข์อันเกิดจากการขาดหรือแยกจากบุคคลหรือสิ่งทีวัยรุ่นรู้สึกผูกพันด้วย โดยจะมีความรู้สึกบางอย่างคล้ายความกังวลในการแยกจาก อาจแสดงออกในลักษณะความวิตกกังวล ความหงุดหงิดกระวนกระวาย หรือความรู้สึกว่างเปล่าได้ และความว่าเหวก็เกิดขึ้นได้จากการที่วัยรุ่นขาดสัมพันธภาพทางสังคมที่มีความหมาย ขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขาดการมีบทบาทที่มีความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกและไม่สบายใจ ดังนั้นการที่วัยรุ่นต้องแยกจากบุคคลที่รู้สึกใกล้ชิดผูกพันด้วยนั้นนอกจากจะทำให้เกิดความโดดเดี่ยวทางอารมณ์แล้ว ยังทำให้สัมพันธภาพทางสังคมที่วัยรุ่นเคยมีขาดหายไปและเกิดความโดดเดี่ยวทางสังคมอีกด้วย

กลุ่มสังคมสำคัญของวัยรุ่นคือกลุ่มเพื่อน โดยวัยรุ่นจะมีการเรียนรู้บทบาทในการอยู่ร่วมกับสังคมและพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนในกลุ่มเพื่อน รวมทั้งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกเจตคติและค่านิยม วัยรุ่นต้องการความเข้าใจและการยอมรับจากเพื่อน ความสัมพันธ์กับเพื่อนในระยะวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับเพื่อนจะเป็นไปในลักษณะของ

การมีความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัว มีความรู้สึกร่วมกัน มีความรักและความห่วงใยนอกเหนือจากการมีความสนใจร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของของครอบครัวเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันจะพัฒนามากขึ้น วัยรุ่นจะเกิดความอบอุ่น มั่นคง และรู้สึกว่าตนยังเป็นที่ต้องการของกลุ่ม และการเข้ากลุ่มจะทำให้วัยรุ่นสามารถมีการประเมินตนเองและมีการเปรียบเทียบกันทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักตนเองมากขึ้น (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) ในทางกลับกัน หากวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน รู้สึกว่าไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่มขาดการสนับสนุนทางอารมณ์และความรัก ดังที่ Asher, Parkhurst, Hymel, & Williams (1990) ศึกษาพบว่าเด็กที่ประสบกับปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จะว่าเหว่กว่าเด็กที่ถูกเพื่อนปฏิเสธช่วงระยะสั้นในโรงเรียน และความว่าเหว่ยังสัมพันธ์กับความรุนแรงและความยาวนานในการถูกกลุ่มเพื่อนปฏิเสธ อีกทั้งยังรวมถึงการมีเพื่อนอย่างน้อย 1 คนที่ปฏิเสธด้วย ดังนั้นความสัมพันธ์กับเพื่อนในเชิงลบจึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น (Cutrona, 1982 อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991; Galanaki & Kalantizi-Azizi, 1999; Lau, Chan, & Lau, 1999; Demir & Tarhan, 2001; Stroebe, Vilet, Hewstone, & Willis, 2002)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความว่าเหว่ในวัยรุ่นสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพที่ไม่ได้รับการเติมเต็มที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายเพื่อนหรือเครือข่ายครอบครัว (Cutrona, 1982 อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991; Schultz & Moore, 1986 อ้างถึงใน Schultz & Moore, 1989; Hojat, Borenstein, Shapurian, 1990; Ponzetti & James, 1997; Galanaki & Kalantizi-Azizi, 1999; Lau et al., 1999; Demir & Tarhan, 2001) โดยที่สัมพันธ์ภาพส่วนมากมักเนื่องมาจากการขาดเพื่อน Brennan (1982) กล่าวว่า การมีบทบาททางสังคมที่ไม่ได้เป็นจุดสนใจ บทบาททางสังคมที่ถูกปฏิเสธและล้มเหลว การคาดหวังทางสังคมที่ไม่เป็นจริง การเปรียบเทียบทางสังคมกับเพื่อน ซึ่งเมื่อบุคคลเกิดการเปรียบเทียบทางสังคมว่า สถานการณ์ที่ตนประสบแย่กว่าสถานการณ์ของเพื่อน บุคคลจึงรู้สึกว่าเหว่มากขึ้น หรือ ถ้าบุคคลให้เหตุผลว่าความว่าเหว่เกิดขึ้นจากการขาดความสามารถของตน การให้เหตุผลนี้ก็ส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ความว่าเหว่ของบุคคลนั้นด้วย (Perlman & Peplau, 1998)

นอกจากนี้ Brennan (1982) ยังได้กล่าวถึง ลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์สูงกับความว่าเหว่ โดยวัยรุ่นที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ วิตกกังวล รู้สึกว่าตนไม่มีอำนาจ พุดถึงตนเองในทางลบ มีเจตคติทางลบกับผู้อื่น กลัวความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น ไม่ไว้วางใจผู้อื่น มีบุคลิกภาพเฉยเมย ไร้จุดหมาย เก็บตัว ซ้ำซาก ขาดความกล้าแสดงออก เห็นแก่ตัว และ ขาดทักษะทางสังคม นอกจากนี้ลักษณะ

บุคลิกภาพเหล่านี้ยังเป็นผลให้วัยรุ่นมีปัญหาในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และเป็นลักษณะที่รบกวนการสร้างความสัมพันธ์หรือรักษาสัมพันธภาพทางสังคมที่พึงพอใจ และสามารถนำไปสู่ความว่าเหว่ได้ (Wood & Hannell, 1977 อ้างถึงใน Brennan, 1982; Brennan & Auslander, 1979 อ้างถึงใน Brennan, 1982; Peplau & Perlman, 1982; Martin & Osborne, 1989; Schwebel, Barocos, Reichman, & Schwebel, 1990; Weiten & Lloyd, 1993; Tao, 1999; Hamid & Lok, 2000; Jackson, Soderlind, & Weiss, 2000)

ส่วนเหตุการณ์ปัจจุบันหรือสภาพการณ์ทางสังคมในขณะนั้นก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความว่าเหว่ในวัยรุ่นเช่นกัน เป็นความว่าเหว่ซึ่งเกิดจากการมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์สำคัญในชีวิตที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การย้ายบ้าน การย้ายโรงเรียน หรือการตายของเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ทำให้สัมพันธภาพที่วัยรุ่นเคยมีขาดหายหรือเปลี่ยนแปลงไป (Young, 1978 อ้างถึงใน Peplau & Perlman, 1982; Peplau & Perlman, 1982, 1989) ทำให้ความต้องการความสัมพันธ์ทางสังคมที่วัยรุ่นมีนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางสังคม

Young (1982 อ้างถึงใน Weiten & Lloyd, 1993) ได้แบ่งความว่าเหว่ออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความว่าเหว่ชั่วคราว (Transient Loneliness) เป็นความว่าเหว่ที่พบมากที่สุด เป็นความว่าเหว่ในชีวิตประจำวันที่ไม่เป็นปัญหา และเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและเกิดขึ้นไม่นานนัก ความว่าเหว่ชนิดนี้บุคคลอาจปลดปล่อยได้เองโดยการหาเพื่อนหรือความรู้สึกไม่พึงพอใจนี้สามารถบรรเทาลงได้ด้วยเวลา
2. ความว่าเหว่ที่เกิดจากการมีสถานการณ์ที่สำคัญในชีวิต (Situational Loneliness) เป็นความว่าเหว่ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่สำคัญของชีวิต เช่น การหย่าร้าง การตายของเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว การเปลี่ยนงาน การย้ายบ้าน บุคคลที่เกิดความรู้สึกนี้จะหายจากความว่าเหว่และยอมรับความสูญเสียในเวลาไม่นานเกิน 1 – 2 ปี
3. ความว่าเหว่เรื้อรัง (Chronic Loneliness) จะเป็นความว่าเหว่ที่ยาวนานกว่า 2 ปี โดยไม่มีเหตุการณ์ที่เจ็บปวด แต่มีลักษณะที่ว่าบุคคลไม่เคยพึงพอใจในสัมพันธภาพของตนกับผู้อื่นและไม่สามารถพัฒนาให้สัมพันธภาพดีขึ้นได้เลย จึงไม่มีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่นได้ ส่งผลให้ความว่าเหว่กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

ความรู้สึกว่าเหว่ในวัยรุ่นนี้สามารถเกิดขึ้นร่วมกับอารมณ์อื่น ๆ หรือแสดงออกในรูปแบบอารมณ์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น รู้สึกไม่สบายใจ เครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า เบื่อหน่าย

หงุดหงิดกระวนกระวาย รู้สึกว่าเปลว ก้าว โกรธ ซึ่งนอกจากโดยปกติที่ความว่าเหวมักสัมพันธ์กับความ รู้สึกทางลบอื่น ๆ แล้ว (Moustakas, 1961; Weiss, 1982, 1989; Brennan, 1982; Hojat et al., 1990; Lau et al., 1999; Tao, 1999; Crockett, 2000; Stroebe, Vilet, Hewstone, & Willis, 2002) ยังเป็นผลจากพัฒนาการตามวัยของวัยรุ่น ที่มีอารมณ์รุนแรง สับสน แปรเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ง่าย ซึ่งเป็นผลจากการที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลายด้านตามพัฒนาการของวัย ทั้งทางด้านร่างกายที่เจริญขึ้นเปลี่ยนแปลงจากลักษณะรูปร่างแบบเด็กไปสู่การมีลักษณะร่างกายอย่างผู้ใหญ่วัยเจริญพันธุ์ พัฒนาการทางด้านปัญญา การคิด เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การเปลี่ยนแปลงทางด้านปัญญาของวัยรุ่นนั้นจะมีมุมมอง ความยืดหยุ่น ความสำคัญ และเป็นนามธรรมมากขึ้น การเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ที่ยากขึ้น และ พัฒนาการทางด้านสังคมในการเข้ากลุ่มเพื่อน รวมทั้งการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ความ ต้องการเป็นตัวของตัวเองและต้องการการยอมรับทั้งจากผู้ใหญ่และเพื่อนวัยเดียวกัน (Erikson, 1968; Newman & Newman, 1986; ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นมักมีอาการเกิดขึ้นหลากหลาย ซึ่งรวมถึงความรู้สึกว่าเหวซึ่งโดยทั่วไปวัยรุ่นจะใช้คำว่าเหงา หรือว่าเหวและความรู้สึกว่าเหวนี้ยังเป็นการแสดงถึงการปรับตัวที่ไม่ดีของวัยรุ่นอีกด้วย (Rogers, 1970, 1973 อ้างถึงใน Perlman & Peplau, 1982)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงพอสรุปถึงความว่าเหวในวัยรุ่นได้ว่าเป็น ประสบการณ์ความรู้สึก เป็นทุกข์ที่แสดงถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างสัมพันธภาพที่บุคคลต้องการกับสัมพันธภาพที่บุคคลมีอยู่ในทางด้านปริมาณหรือทางด้านคุณภาพ เป็นการขาดสัมพันธภาพที่บุคคลต้องการ หรือเกิดความไม่พึงพอใจในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สามารถเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นได้พร้อม ๆ กับความรู้สึกทางลบอื่น ๆ และ ความว่าเหวสามารถเกิดขึ้นได้ไม่ว่าจะอยู่เพียงคนเดียวตามลำพัง หรืออยู่ร่วมในกลุ่มสังคม

เมื่อวัยรุ่นเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นก็จะแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก ตลอดจนการยอมรับทางสังคมต่อการแสดงออกของอารมณ์ด้วย (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) โดย Brennan (1982) กล่าวว่า วัยรุ่นจะมีการตอบสนองต่อความรู้สึกว่าเหว ด้วยการพยายามเข้าสู่กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเอกลักษณ์และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งอาจจัดประเภทได้ดังนี้ (1) การพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งความเจ็บปวดจากความรู้สึกว่าเหวจะผลักดันให้วัยรุ่นเข้าสู่กลุ่มทางสังคม โดยวัยรุ่นนี้อาจมีลักษณะยอมตามกลุ่ม (2) การลดระดับความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องการ เมื่อวัยรุ่นรับรู้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตนเองมีอยู่มีระดับน้อยกว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตนเองต้องการแล้วเป็นผลให้เกิดความว่าเหว จึงลดระดับความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องการลงเพื่อให้เกิด

ความสอดคล้องกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่จริง (3) การลดความสำคัญของความสัมพันธ์ทางสังคมลง วัยรุ่นบางคนอาจมีปฏิกิริยาต่อความว่าเหวด้วยการปฏิเสธหรือลดคุณค่าความสัมพันธ์ทางสังคมลง และ (4) การหันความสนใจเข้าสู่ตนเอง เป็นการเผชิญที่ให้โอกาสวัยรุ่นได้หันกลับมาสำรวจตนเองแต่ถ้าเป็นการคิดหมกมุ่นกับตนเองก็จะส่งผลให้เด็กมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่หลงตัวเองหรือเห็นแก่ตัวได้

ส่วน Peplau & Perlman (1982) ได้กล่าวถึงการเผชิญกับความว่าเหวเพื่อสร้างความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตนมีอยู่จริง เป็นการเพิ่มการติดต่อทางสังคม เช่น การสร้างสัมพันธ์ภาพใหม่ การใช้สัมพันธ์ภาพเดิมที่มีอยู่อย่างเต็มที่ หรือการสร้างสัมพันธ์ภาพทดแทน เช่น การเลี้ยงสัตว์ (2) การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องการ เป็นการลดความต้องการในการติดต่อทางสังคมลง เช่น การหากิจกรรมที่สามารถทำได้ตามลำพังแล้วมีความสุข หรือ การลดมาตรฐานความต้องการทางสังคมลง และ (3) การลดความสำคัญของการขาดแคลนทางสังคม เช่น การลดความสำคัญของการติดต่อทางสังคมลง หรือหากิจกรรมที่เบี่ยงเบนความรู้สึกเจ็บปวด ด้วยการทำงานหนัก การดื่มเหล้า เป็นต้น

ส่วนการเผชิญกับความว่าเหวด้วยความกลัวการถูกปฏิเสธจากผู้อื่นจะทำให้บุคคลยอมกระทำตามทางที่ถูกต้องไว้ การใช้ชีวิตเหมือนผู้อื่น บุคคลจะแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกแปลกแยกออกจากตัวตนของตนเองและส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่างเปล่า และถ้าบุคคลยังคงแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวังทั้งที่เกิดความรู้สึกว่างเปล่าด้วยนั้น บุคคลจะประสบกับความว่าเหวซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความรู้สึกว่างเปล่านั้นด้วย และเมื่อใดที่บุคคลแสดงออกถึงความว่าเหวที่เป็นทุกข์ บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มได้รับความรักจากผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ความกลัวการอยู่คนเดียว ทำให้บุคคลจำเป็นต้องทำธุรกรรมงานหรืออยู่กับบุคคลอื่น ไม่ให้ตนอยู่ว่างหรือ การหลีกเลี่ยงเข้าสู่จินตนาการ ความเพ้อฝันจากการดูโทรทัศน์หรือชมภาพยนตร์ ทุกสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้เวลาเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกว่างเปล่าและความไม่พึงพอใจด้วยวิธีที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม (Moustakas, 1961; Rogers, 1970, 1973 อ้างถึงใน Perlman & Peplau, 1982; Rogers, 1990 อ้างถึงใน Schultz, 1993)

Rokach & Brock (1998) กล่าวถึง วิธีการที่บุคคลใช้เผชิญกับความว่าเหว โดยแบ่งวิธีการเผชิญกับความว่าเหวออกเป็น 6 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนความรู้สึกและการยอมรับ เป็นการสะท้อนความรู้สึกที่ต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง ในด้านความรู้สึก ความคิด และความแปลกแยกแตกต่างจากบุคคลอื่น และ

การตระหนักรู้ที่ชัดเจนและการยอมรับความว่าเหว่ของบุคคล และมีการจัดโครงสร้างทางความคิดใหม่ที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และค้นพบศักยภาพแห่งตน

2. การพัฒนาตนและการเข้าใจตน เป็นการเน้นถึงความเข้มแข็งและความเชื่อในตนของบุคคล ความเชื่อในคุณค่าของตน และเข้าใจเพิ่มขึ้นถึงตัวตนและสถานการณ์ของตนเอง

3. เครือข่ายการสนับสนุนทางสังคม เป็นเพิ่มการเข้าร่วมทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งสัมพันธ์ภาพที่มีอยู่และสัมพันธ์ภาพใหม่ การสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น

4. การเมินเฉยและปฏิเสธ เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงภาวะสุขภาพไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ลายสุขภาพตนเองของบุคคล เช่น การดื่มเหล้า การใช้สารเสพติด การพยายามฆ่าตัวตาย การก่ออาชญากรรม หรือการปฏิเสธว่าตนว่าเหว่

5. ศาสนาและความศรัทธา เป็นความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งหรือมีความรู้สึกอยู่ร่วมในสังคม โดยปกติแล้วบุคคลจะมีความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และ รู้สึกว่าได้รับความเข้มแข็งและความรู้สึกสบาย จากความศรัทธาในพระเจ้าหรือพลังอำนาจที่เหนือกว่า

6. กิจกรรมที่เพิ่มขึ้น เป็นการอุทิศตนเพื่อการทำงาน หรือ กิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมที่ทำตามปกติ เพื่อให้เวลาตามลำพังได้อย่างมีความสุข สร้างสรรค์ และมีความหมาย และเพื่อส่งเสริมการติดต่อทางสังคมและสัมพันธ์ภาพทางสังคมของบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างต้นการเผชิญกับความว่าเหว่ของวัยรุ่น สามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมในหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การหางานอดิเรกหรือกิจกรรมที่ทำได้เพียงลำพัง การติดต่อและเข้าสู่กิจกรรมทางสังคม เช่น เข้ากลุ่มหรือชมรม ออกไปหาผู้อื่น โทรศัพท์หาเพื่อน การร้องไห้ การนั่งเฉย ๆ ดูโทรทัศน์ ใช้จ่ายเงินอย่างไร้จุดหมาย พฤติกรรมก้าวร้าว ก่อวิน ทะเลาะวิวาท ใช้สารเสพติด การฆ่าตัวตายและความคิดฆ่าตัวตาย ฯลฯ นอกจากนี้การเผชิญกับความว่าเหว่ของวัยรุ่นยังรวมถึง การเปลี่ยนแปลงความสำคัญของความต้องการทางด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม และการเป็นคนชอบสันโดษ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาประกอบด้วยซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาที่เน้นที่คุณภาพหรือพื้นฐานหรือหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจถึงการกระทำและความหมายของบุคคลภายในบริบททางสังคมที่เฉพาะเจาะจง (Morrow & Smith, 2000) และอธิบายได้ถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ โดยปราศจากการคาดการณ์ล่วงหน้า (Willig, 2001)

สุภางศ์ จันทวานิช (2543) ให้ความหมายการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ว่า คือ “การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคลนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย”

จากความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ อาจนำมาขยายภาพเป็นลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดังนี้ (สุภางศ์, 2543)

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุม การศึกษาปรากฏการณ์สังคมจะต้องกระทำโดยการศึกษารายการนั้นจากแง่มุม หรือแนวคิด ทฤษฎีที่มีความหลากหลายมากกว่ายึดแนวคิดอันใดอันหนึ่งเป็นหลัก นอกจากนั้นยังต้องไม่พิจารณาปรากฏการณ์เพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ให้เห็นภาพเต็มรูป
2. เป็นการศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึก เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์สังคมซึ่งมีความเป็นพลวัต การวิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาติดตามเป็นเวลายาวนาน เพื่อจะให้เห็นสภาพความเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ นอกจากนั้นก็จะเป็นการศึกษาเจาะลึก เช่น การศึกษาเฉพาะกรณีหรือการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อให้ทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและสามารถมองภาพได้จากหลายแง่มุม
3. การศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง

มักมีการวิจัยในสนาม ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่มีกระบวนการควบคุมและทดลองในห้องปฏิบัติการ เพราะทำให้ผู้วิจัยไม่เห็นปรากฏการณ์ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

4. คำนี้ถึงความ เป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย ด้วยเหตุที่การศึกษาปรากฏการณ์สังคม เป็นการศึกษามนุษย์ ผู้วิจัยเชิงคุณภาพจึงให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ดังจะเห็นได้จาก การที่นักวิจัยจะเข้าไปสัมผัสกับคนเหล่านั้น สร้างความสนิทสนมและความไว้วางใจ เชื่อใจ พยายามทำความเข้าใจคนเหล่านั้นแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนกระทั่งในที่สุด ไม่มีการแบ่งเป็นเขาเป็นเรา พร้อมกันนั้นผู้วิจัยก็จะไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกวิจัย ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจหรือไม่ต้องการให้ความร่วมมือ นักวิจัยเชิงคุณภาพจะเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้เครื่องวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง และจะไม่มุ่งรักษาสภาพวิจัยโดยวิธีแบ่งเส้นกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัย

5. ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ในการศึกษาชุมชนหรือศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อให้เห็นภาพรวมในขั้นแรก นักวิจัยเชิงคุณภาพจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนหรือกรณีศึกษาในลักษณะของการพรรณนา ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพลมฟ้าอากาศ แบบแผนการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน ความเชื่อทางศาสนา การจัดระเบียบสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่จำเป็นเพราะช่วยให้ผู้อ่านงานวิจัยเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ได้ดีขึ้นและอาจตรวจสอบข้อมูลได้ด้วย ส่วนในการวิเคราะห์นักวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่สำคัญ วิธีการนี้คือการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อย ๆ หลาย ๆ กรณีมาสรุปเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรมโดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบ ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นการวิเคราะห์แบบอุปนัยมากกว่าการใช้สถิติตัวเลข

6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมาย ในการศึกษาปรากฏการณ์สังคม นักวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นความสำคัญของตัวแปรด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และความหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้คือสิ่งที่นักปรากฏการณ์นิยมให้ความสำคัญ นักวิจัยเชิงคุณภาพเชื่อว่าองค์ประกอบด้านจิตใจ ความคิดและความหมายคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมมนุษย์ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมา จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนจึงจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้

อนึ่ง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมีความแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังที่ สุภางศ์ จันทวานิช (2543) ได้กล่าวเปรียบเทียบถึงการวิจัย 2 แบบไว้ว่า วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เหมือนกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ แต่ความแตกต่างนั้นมีได้เพียงการแจงนับข้อ

มูล ดังที่เข้าใจกัน หากแต่เป็นความแตกต่างในเรื่องลักษณะของข้อมูลเป็นเบื้องต้นและส่งผลให้วัตถุประสงค์และวิธีการต่างกันในประการต่อมา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความแตกต่างในลักษณะข้อมูล ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะเฉพาะคือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับโลกทัศน์ ความรู้สึกนึกคิด ชีวประวัติ ฯลฯ ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทุกประเภทมาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อให้ประกอบการตีความหมาย ข้อมูลเหล่านั้นอาจเป็นข้อมูลที่แจ่มแจ้งนับได้ หรือเป็นสถิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ แต่นักวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องผนวกเอาข้อมูลประเภทที่เป็นความรู้สึกนึกคิด ประวัติชีวิต ค่านิยม ตลอดจน อุดมการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ในการวิเคราะห์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. ความแตกต่างของวัตถุประสงค์ จากแนวคิดของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบส่วนที่เป็นนามธรรมของมนุษย์ อันได้แก่ความรู้สึกนึกคิดและความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้กับสภาพแวดล้อมของมัน วัตถุประสงค์ของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจึงมุ่งไปที่ความเข้าใจความหมาย ไม่ใช่การหาความถูกต้องของสิ่งที่ปรากฏอยู่ (รูปธรรม) ดังเช่นวิธีการเชิงปริมาณ ในวิธีการเชิงคุณภาพจึงมักใช้คำว่า insight, intuition, understanding หรือ comprehension

3. ความแตกต่างในการเก็บข้อมูล เมื่อวัตถุประสงค์ต่างกันวิธีการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ก็ต้องต่างกัน วิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การให้ผู้วิจัยออกไปสัมผัสข้อมูลด้วยตนเอง วิธีการต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจถูกนำมาใช้ เช่น การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเข้มข้น (intense interview) หรือแบบลึก (indepth interview) และการตะล่อมกล่อมเกล่า (probe) วิธีการเหล่านี้ล้วนแต่เป็นวิธีการที่กินเวลานาน การวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่สามารถทำได้ในเวลาอันรวดเร็ว

4. ความแตกต่างในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไม่จำเป็นต้องอาศัยคณิตศาสตร์หรือสถิติขั้นสูง แต่เป็นกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ที่เกี่ยวข้องไปถึงทฤษฎีเพื่อ “ให้ความหมาย” แก่ข้อมูลที่ได้มา โดยใช้วิธีสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผู้วิจัยจะต้องรู้จักเลือกเหตุการณ์ที่เป็นกุญแจสำคัญขึ้นมา แล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์นั้นกับเหตุการณ์ทั้งหมด ตลอดจนสรุปโครงสร้างของเหตุการณ์นั้นไปประยุกต์อธิบายโครงสร้างของปรากฏการณ์หรือระบบโดยส่วนรวม ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการใส่ความหมายหรือตีความหมายข้อมูล ซึ่งเป็นหัวใจของการวิเคราะห์

สุภางศ์ จันทวานิช (2543) ยังกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมกันของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ไว้ว่า การวิจัยสองแบบนี้มีความแตกต่างกันมาก นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงยืนยันว่า วิธีการวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถเข้ามาชดเชยหรือแทนที่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพได้ เพราะการวิจัยที่เกี่ยวกับมนุษย์ไม่ได้ต้องการการอธิบายความสัมพันธ์ในเชิงเป็นเหตุเป็นผลแก่กันเท่านั้น แต่ต้องการหา “ความหมาย” ของตัวแปรที่กำหนดใช้กัน

อย่างไรก็ดีลักษณะที่เป็นสองแนวนี้ก็มิได้ทำให้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณกลายเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ตรงกันข้ามลักษณะดังกล่าวกลับเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้าง และเกื้อกูลกันและกันให้ถึงพร้อมซึ่งความสมบูรณ์ นั่นคือ การวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่างเกี่ยวกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ ในสังคมตามที่ปรากฏอยู่ ในขณะที่เดียวกันการวิจัยเชิงปริมาณก็จะหยิบยื่นวิธีการตัดสินว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะนำไปใช้กับกรณีอื่น ๆ โดยทั่วไปได้แค่ไหน ทำอย่างไรข้อจำกัดของการศึกษาเฉพาะกรณีในการวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับการแก้ไขและช่วยเหลือโดยการวิจัยเชิงปริมาณ

เมื่อคำนึงถึงความสัมพันธ์ของวิธีการเชิงปริมาณกับวิธีการเชิงคุณภาพในแง่ตรรกวิทยาหรือในแง่ปรัชญาแล้ว พบว่า ในกระบวนการคิดของมนุษย์คนเราย่อมรู้จักคุณภาพก่อนปริมาณ กล่าวคือ คนเกิดความรู้เกี่ยวกับสิ่งสิ่งหนึ่งก่อน นั่นคือ คุณภาพ จากนั้นโดยประสบการณ์คนจึงเรียนรู้ว่าสิ่งที่ตนรู้เกี่ยวกับสิ่งสิ่งหนึ่งนั้นเหมือนกับสิ่งที่ตนรู้ในหลาย ๆ สิ่งหรือไม่ เป็นการหาลักษณะที่เป็นสากลของหลาย ๆ สิ่ง ทำให้คนเกิดความชัดเจน นั่นคือ ปริมาณ จึงกล่าวได้ว่าวิธีการเชิงคุณภาพทำให้คนเกิดความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะและวิธีการเชิงปริมาณทำให้คนเกิดความชัดเจน จากลำดับกระบวนการคิดนี้เองที่ทำให้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาก่อนเชิงปริมาณ ช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่างหลายแง่มุม หลังจากนั้นวิธีการเชิงปริมาณก็เข้ามาช่วยเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในข้อค้นพบ

เหตุผลของการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการแสวงหาความรู้ นั้น สุภางศ์ จันทวานิช (2543) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. เมื่อต้องการสร้างสมมติฐานหรือทฤษฎีใหม่ ๆ ตลอดจนข้อเท็จจริงใหม่จากที่เคยรู้กันมาแต่เดิม และเมื่อต้องการสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ของศาสตร์สำหรับสภาพที่ยังขาดทฤษฎีของตนเอง เพราะทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่ละสังคมซึ่งมีสภาพแตกต่างกันจึงไม่อาจใช้กฎเกณฑ์เดียวกันมาอธิบายได้

2. เมื่อต้องการศึกษากระบวนการของปรากฏการณ์สังคมว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรจากระยะเวลาหนึ่งไปยังอีกระยะเวลาหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขอะไรเกิดขึ้นในกระบวนการนั้น
3. เมื่อต้องการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในระดับลึกซึ้ง กับความหมายของปรากฏการณ์นั้น ๆ สำหรับสมาชิกสังคมหรือกลุ่มสังคม
4. เมื่อทำวิจัยในสังคมที่มีผู้ไม่รู้หนังสือและผู้มีการศึกษาชั้นต่ำมาก เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพใช้คนสัมภาษณ์โดยตรงไม่ใช่เครื่องมือวิจัยอื่น ๆ เป็นสื่อกลาง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการตีความหมายของทั้งฝ่ายผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัยจึงมีน้อยกว่า
5. เมื่อต้องการทำวิจัยในเรื่องที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น เรื่องเกี่ยวกับค่านิยม โลกทัศน์ ความเชื่อถือ ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ
6. เมื่อต้องการข้อมูลระดับลึกมาประกอบการตัดสินใจในการวางแผนปฏิบัติงาน เพราะในบางครั้งตัวเลขที่รวบรวมได้และผลงานวิจัยเชิงปริมาณไม่ช่วยในการตัดสินใจวางแผน
7. เมื่อทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบันใช้กันมากในกิจกรรมพัฒนาทั้งของส่วนรัฐและเอกชน จำเป็นต้องใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการทำความเข้าใจปัญหา ในการสร้าง การมีส่วนร่วมและในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนา

ประโยชน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงคุณภาพมีดังต่อไปนี้ (อุทัย ดุลยเกษม, 2536)

1. ความลึกซึ้งรอบด้าน งานวิจัยที่เห็นลึกซึ้งรอบด้านทำให้เข้าใจกระบวนการความหมายที่เปิดเผยและซ่อนเร้น ช่วยให้เกิดความเข้าใจในระบบความคิด ความเชื่อได้ดี
2. งานวิจัยเชิงคุณภาพส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชากรได้แสดงความคิดเห็นในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และปรากฏการณ์ ช่วยในการศึกษาปัญหาเพื่อทำความเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี
3. ช่วยให้สามารถจำลองภาพปัจจุบันในชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาชุมชนต่อไปได้

4. สามารถให้ภาพที่แสดงความเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้ได้ภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดในบริบทของการพัฒนา

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการศึกษาวิจัยแบบปรากฏการณ์ เป็นความพยายามเข้าใจมนุษย์ตามที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการกำหนดโครงสร้างไว้ล่วงหน้า มุ่งเน้นที่รายละเอียดเชิงประจักษ์ และช่วยให้เกิดความกระจ่าง ดังนั้นจึงเหมาะสมควรกับการวิจัยศึกษาเรื่องที่เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษาถึงความว่าเหตุซึ่งเป็นประสบการณ์ความรู้สึกที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลตามปรากฏการณ์ในระดับลึก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Cutrona (1982, อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991) ทำการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยที่ออกจากบ้านไปอยู่หอพักมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษารู้สึกว่าเหตุในสัปดาห์แรกหลังจากเริ่มเรียนที่มหาวิทยาลัย และความรู้สึกนี้จะคงมีอยู่หลายปี บางครั้งนำไปสู่การฆ่าตัวตายและการออกจากโรงเรียน นักศึกษาให้เหตุผลว่า ต้องจากครอบครัวและเพื่อนจำนวน 40% การมาเรียนทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับความรักจำนวน 15% มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมห้องนอนจำนวน 11% ต้องเรียนตามลำพัง 11%

Stroebe, Vliet, Hewstone, & Willis (2002) ศึกษาความคิดถึงบ้านของนักศึกษาแรกเข้าที่ย้ายออกจากบ้านเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาในประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาคิดถึงครอบครัวและเพื่อน และมีความยากลำบากในการปรับตัวต่อชีวิตในมหาวิทยาลัย ความยากลำบากนี้เกี่ยวข้องกับการรำพึงรำพันถึงบ้านและความว่าเหว และสัมพันธ์กับความซึมเศร้า

Schultz & Moore (1986 อ้างถึงใน Schultz & Moore, 1989) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งชายและหญิงที่มีบิดาลักษณะควบคุมหรือปฏิเสธ มีความว่าเหวมากกว่านักศึกษาที่บิดายอมให้เป็นตัวของตัวเองและยอมรับ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีหญิงที่มีมารดาลักษณะควบคุมหรือปฏิเสธมีความว่าเหวมากกว่านักศึกษาที่มารดายอมให้เป็นตัวของตัวเองและยอมรับ

Hojat, Borenstein, & Shapurian (1990) ศึกษาความไม่พึงพอใจบิดามารดาในวัยเด็กกับลักษณะบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยศึกษาในนักศึกษามหาวิทยาลัยชาวอิหร่านที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยอเมริกันและอิหร่านจำนวน 537 คน พบว่า ความไม่พึงพอใจบิดามารดาในวัยเด็ก

สัมพันธ์กับความว่าเหว่ระดับเข้มและยาวนาน ความวิตกกังวล อาการประสาท อาการทางจิต การเกลียดเพื่อนมนุษย์ และความเชื่ออำนาจภายนอกตนในระดับสูง และความไม่พึงพอใจบิดามารดาในวัยเด็กสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองและความสามารถทางสังคมในระดับต่ำ และยังพบว่า ความไม่พึงพอใจบิดามารดาสัมพันธ์กับการขาดสัมพันธ์ภาพที่น่าพึงพอใจกับเพื่อนอีกด้วย

Ponzetti & James (1997) ศึกษาอิทธิพลของสัมพันธ์ภาพระหว่างพี่น้องที่มีต่อความว่าเหว่ในวัยรุ่นตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า ความว่าเหว่สัมพันธ์ทางลบกับทั้งความใกล้ชิดและการแข่งขันกันในพี่น้อง ส่วนความขัดแย้งสัมพันธ์ทางบวกกับความว่าเหว่ และความใกล้ชิดเป็นตัวทำนายความว่าเหว่ที่สำคัญที่สุด

Wiseman & Gutfreund (1995) ศึกษาความแตกต่างทางเพศในความว่าเหว่และความซึ่มเศร้าในนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ต้องการการให้การปรึกษาในประเทศอิสราเอล พบว่า นักศึกษาชายมีความว่าเหว่สูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่นักศึกษาหญิงมีความซึ่มเศร้ากว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญ

Demir & Tarhan (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ของสถานะทางสังคม เพศ ความสำเร็จทางการศึกษา และระดับความว่าเหว่ของวัยรุ่นชาวตุรกีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 370 คน พบว่าสถานะทางสังคมสัมพันธ์กับความว่าเหว่และความไม่พึงพอใจทางสังคมในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน สถานะทางสังคมแบบถูกปฏิเสธมีระดับความว่าเหว่และความไม่พึงพอใจทางสังคมสูงกว่ากลุ่มอื่น ผลการศึกษายังพบอีกว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง และ คะแนนความสำเร็จทางการศึกษาสัมพันธ์ทางลบกับความว่าเหว่

Galanaki & Kalantzi-Azizi (1999) ศึกษานักเรียนชาวกรีกระดับชั้นเกรด 3 เกรด 4 และเกรด 6 พบความสัมพันธ์ระหว่างความว่าเหว่และความไม่พึงพอใจทางสังคมกับปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความขัดแย้ง นักเรียนเกรด 6 มีคะแนนความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนเกรด 4 และนักเรียนหญิงมีคะแนนความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนชาย

Lau, Chan & Lau (1999) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างด้านที่แตกต่างกันระหว่างความว่าเหว่และความซึ่มเศร้าในเด็กและวัยรุ่นชาวจีนจำนวน 6,356 ตั้งแต่ระดับชั้นเกรด 4 ถึง เกรด 9 พบว่า ความว่าเหว่และความซึ่มเศร้าสัมพันธ์กันอย่างมากในนักเรียนชั้นประถมและมัธยมทั้งชายและหญิง ความว่าเหว่ที่สัมพันธ์ในด้านเพื่อนและความโดดเดี่ยวเป็นตัวทำนายความซึ่มเศร้าได้มากกว่าความว่าเหว่ที่สัมพันธ์ในด้านบิดามารดาทั้งนักเรียนชั้นประถมและมัธยม สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาพบว่าเหวเป็นตัวแทนความซึ่มเศร้าได้มากกว่า แต่เป็นตัวแทนด้านพฤติกรรมและการปรับตัวได้น้อยกว่า ส่วนนักเรียนชั้นมัธยม ความว่าเหวเป็นตัวแทนความซึ่มเศร้า การรบกวนทางอารมณ์ และการรบกวนทางร่างกายได้มากกว่า แต่เป็นตัวแทนการขาดประสบการณ์ทางบวกได้น้อยกว่า นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบความว่าเหวและความซึ่มเศร้าด้วยเพศและระดับชั้น พบว่า ในนักเรียนชั้นประถม นักเรียนระดับชั้นเกรด 5 และ 6 มีความว่าเหวต่ำกว่าและความซึ่มเศร้าสูงกว่านักเรียนระดับชั้นเกรด 4 ส่วนในนักเรียนมัธยม นักเรียนระดับชั้นเกรด 8 และ 9 มีความว่าเหวและความซึ่มเศร้ากว่านักเรียนระดับชั้นเกรด 7 เด็กผู้ชายชั้นประถมมีความว่าเหวและความซึ่มเศร้าสูงกว่าเด็กผู้หญิงชั้นประถม และ ไม่มีความแตกต่างกันในความว่าเหวในเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงชั้นมัธยม แต่เด็กผู้ชายมีความซึ่มเศร้าต่ำกว่าเด็กผู้หญิง

Tao (1999) ทำการศึกษาระยะเวลา 3 ปี ในเรื่องความว่าเหวในวัยรุ่นตอนต้น (ประสบการณ์ทางสังคม) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 183 คน เป็นนักเรียนชั้นเกรด 6 – เกรด 8 ผลการศึกษาพบว่า ความว่าเหวสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ ทักษะทางสังคม ความซึ่มเศร้า แต่ไม่สัมพันธ์กับปัญหาภายนอก ผลการศึกษานี้ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง

Crockett (2000) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมิตรภาพกับเพื่อนที่มีลักษณะเกเร และการปรับตัวทางอารมณ์กับการปรับตัวทางพฤติกรรมในวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นตอนต้น 305 คน (เป็นหญิง 151 คน และชาย 154 คน) จากเมืองแห่งหนึ่งทางตะวันตกเฉียงเหนือของ Quebec ประเทศแคนาดา ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเกเรสัมพันธ์ในทางบวกกับความซึ่มเศร้า ความซึ่มเศร้าสัมพันธ์ในทางบวกกับความว่าเหว และพฤติกรรมเกเรไม่สัมพันธ์กับความว่าเหว วัยรุ่นหญิงมีความซึ่มเศร้ามากกว่าวัยรุ่นชาย และไม่พบความแตกต่างระหว่างวัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายในด้านความรู้สึกว่าเหวหรือพฤติกรรมเกเร วัยรุ่นที่มีเพื่อนลักษณะเกเรมีความรู้สึกที่เหวไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่มีเพื่อนลักษณะไม่เกเร และวัยรุ่นที่ไม่มีเพื่อนมีความรู้สึกที่เหวกว่าวัยรุ่นที่มีเพื่อนลักษณะเกเรและวัยรุ่นที่มีเพื่อนลักษณะไม่เกเรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Hamid & Lok (2000) ศึกษาความว่าเหวของวัยรุ่นชาวจีนที่มีอายุระหว่าง 13 – 19 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่ว่าเหวจำนวน 145 คนและวัยรุ่นที่ไม่ว่าเหวจำนวน 397 คน พบว่า วัยรุ่นที่ว่าเหวมีความไว้วางใจน้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่ว่าเหว วัยรุ่นที่ว่าเหวมีความไว้วางใจต่อผู้ที่มีอิทธิพลและมีการมองโลกในแง่ดีด้านการเห็นคุณค่าของการไว้วางใจน้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่ว่าเหว

Shapiro (1989) ศึกษาทำความเข้าใจความหมายและโครงสร้างของความว่าเหวตามประสบการณ์ของวัยรุ่น พบว่า ความว่าเหวเป็นปรากฏการณ์ในวัยรุ่นซึ่งแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ บางรูปแบบเป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมการเติบโต และ บางรูปแบบเป็นการทำลาย

และยับยั้งการเติบโต รูปแบบเฉพาะของประสบการณ์ความว่าเหวคือความเชื่ออำนาจภายนอกหรือภายในตน และพบว่าประสบการณ์ความว่าเหวของวัยรุ่นเป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างความต้องการความสัมพันธ์กับความไม่ไว้วางใจผู้อื่นของตนเอง

Jackson, Soderlind, & Weiss (2000) ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพและคุณภาพของสัมพันธภาพใกล้ชิดที่มีผลต่อความว่าเหวในนักศึกษา 180 คน พบว่า การมองโลกในแง่ดีและการสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ เป็นองค์ประกอบที่ทำนายความว่าเหวที่สูงขึ้น และ นักศึกษาที่มีลักษณะซื่อๆและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีระดับความว่าเหวสูงกว่านักศึกษาคนอื่น

Rokach & Bacanli (2001) ศึกษาสาเหตุของความว่าเหว โดยการเปรียบเทียบวัฒนธรรมในชาวแคนาดา 711 คน ชาวตุรกี 568 คน และชาวอาร์เจนตินา 398 คน มีอายุระหว่าง 13 – 83 ปี มาตราวัดย่อยปัจจัย 5 อย่างที่เป็นสาเหตุของความว่าเหว ได้แก่ ความไม่เพียงพอส่วนบุคคล การขาดแคลนทางพัฒนาการ สัมพันธภาพความใกล้ชิดสนิทสนมที่ไม่ได้รับการเติมเต็ม การแยกจากที่สำคัญ และการไม่ได้เป็นจุดสนใจของสังคม ผลการศึกษาพบว่า ชาวแคนาดามีคะแนนเฉลี่ยในปัจจัยทั้ง 5 อย่างสูงที่สุด ขณะที่ชาวตุรกีมีคะแนนเฉลี่ยในมาตราวัดย่อยความไม่เพียงพอส่วนบุคคลและการขาดแคลนทางพัฒนาการต่ำที่สุด

Rokach (1997) ศึกษาถึงสาเหตุและประสบการณ์ความว่าเหวในอาสาสมัครชาย 295 คน และหญิง 338 คน พบ สาเหตุของความว่าเหวซึ่งจัดกลุ่มได้เป็น ความไม่เพียงพอส่วนบุคคล ความขาดแคลนทางด้านพัฒนาการ สัมพันธภาพความใกล้ชิดสนิทสนมที่ไม่ได้รับการเติมเต็ม การแยกจากคนสำคัญ และ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความสนใจจากสังคม

Schumaker, Shea, Monfries, & Groth-Marnat (1993) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความว่าเหวและความพึงพอใจในชีวิตในประเทศญี่ปุ่นและออสเตรเลีย พบว่า ชาวออสเตรเลียรายงานว่ามีความว่าเหวน้อยกว่าและมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าชาวญี่ปุ่นอย่างมีนัยสำคัญ และพบสหสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างความว่าเหวและความพึงพอใจในชีวิตในชาวออสเตรเลีย

Rokach, Bacanli, & Ramberan (2000) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มีต่อการเผชิญกับความว่าเหว โดยแบ่งวิธีการเผชิญกับความว่าเหวเป็น 6 วิธี คือ การยอมรับและสะท้อนความรู้สึก การพัฒนาตนและการเข้าใจตน เครือข่ายการสนับสนุนทางสังคม การเมินเฉยและปฏิเสธ ศาสนาและความศรัทธา และกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวแคนาดา 711 คน ชาวตุรกี 568 คน และชาวอาร์เจนตินา 389 คน ผลการศึกษาแสดงว่าพื้นฐานทางวัฒนธรรมส่งผลต่อบุคคลในการใช้วิธีการเผชิญกับความว่าเหว ชาวแคนาดามีคะแนนเฉลี่ยสูง

ที่สูดในมาตรวัดย่อยทั้ง 6 ขณะที่ชาวอาร์เจนตินามีคะแนนมาตรวัดย่อย 5 มาตรวัดต่ำที่สุดจาก 6 มาตรวัด

Lau & Kong (1999) ศึกษาการตอบสนองของบุคคลที่ไว้หว่ตอบุคคลอื่นที่ไว้หว่ในนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 96 คน พบว่า บุคคลที่ไว้หว่ในระดับต่ำจะแสดงการตอบสนองในทางลบตอบุคคลอื่นที่ไว้หว่ และ พบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความไว้หว่และอัตมโนทัศน์ โดยอัตมโนทัศน์ของความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศและอัตมโนทัศน์ทั่วไปเป็นตัวทำนายความไว้หว่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และ ส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การออกแบบการวิจัย

การเตรียมการวิจัย: ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความว่าเหว่จากวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ และจัดดำเนินการสนทนากลุ่มอันเป็นวิธีการวิจัยวิธีหนึ่งในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของนักเรียนประจำวัยรุ่นให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และเพื่อพัฒนาแบบวัดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง: การวิจัยส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่นในด้านข้อมูลส่วนบุคคลและความสัมพันธ์กับเพื่อน

การวิจัยส่วนที่สอง: การวิจัยส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของความว่าเหว่และการเผชิญกับความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) เป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview)

ประชากร

นักเรียนประจำวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนที่หนึ่งประกอบด้วย นักเรียนประจำวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่สุ่มโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามเพศและตามระดับชั้น จำนวน 312 คน โดยสามารถแจกแจงกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการแจกแจงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยส่วนที่หนึ่ง (N = 312)

ระดับชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม
ม. 1	51	56	107
ม. 2	50	52	102
ม. 3	51	52	103
รวม	152	160	312

การวิจัยส่วนที่สอง

การเก็บข้อมูลในวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

1. การสนทนากลุ่ม กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 3 กลุ่ม โดยในกลุ่มสนทนาที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนหญิง) กลุ่มสนทนาที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนชาย) และกลุ่มสนทนาที่ 3 มีจำนวนนักเรียน 6 คน (นักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 2 คน)
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากส่วนการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเลือกนักเรียนที่มีคะแนนความว่าเหว่สูง โดยเป็นนักเรียนชาย 3 คน และนักเรียนหญิง 4 คน

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการเตรียมการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความว้าเหว่จากวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ
- (2) ผู้วิจัยจัดดำเนินการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม อันเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีหนึ่ง โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นนักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2544 จำนวน 16 คน (กลุ่มสนทนาที่ 1 เป็นนักเรียนหญิงจำนวน 8 คน และกลุ่มสนทนาที่ 2 เป็นนักเรียนชายจำนวน 8 คน) มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนี้มาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนที่หนึ่ง ซึ่งได้แก่ แบบวัดความว้าเหว่และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน และนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยส่วนที่สอง

เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนดำเนินการวิจัยในการวิจัยส่วนที่หนึ่งและการวิจัยส่วนที่สองต่อไปตามลำดับ

1. การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

1.1 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่รับนักเรียนเข้าอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน และทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนประจำโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามจำนวนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 312 คน

1.2 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการตรวจให้คะแนนแบบวัดความว้าเหว่และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2. การวิจัยส่วนที่สอง

2.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากส่วนที่หนึ่งที่เป็นผู้มีคะแนนความว้าเหว่สูง ได้จำนวนนักเรียนชายและหญิงที่มีคะแนนความว้าเหว่สูงรวม 11 คน

2.2 ติดต่อดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนที่ถูกคัดเลือก (เป็นนักเรียนชาย 1 คน และนักเรียนหญิง 4 คน จากโรงเรียน 2 โรงเรียน) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความจำกัดของระยะเวลาในการสร้างสัมพันธภาพและความไม่คุ้นเคยทำให้ผู้ที่ถูกคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลเพียงพอในเชิงลึก

2.3 ผู้วิจัยปรับแผนการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มสนทนาที่ 3 (เป็นนักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 2 คน จากโรงเรียน 1 โรงเรียน)

2.4 หลังจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการติดตามขอสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายบุคคลกับนักเรียนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสังเกตว่ามีการแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดเห็นในกลุ่มอย่างดี ซึ่งวิธีการติดตามหลังการสนทนากลุ่มทันทีนั้น ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์เชิงลึกได้ รวมทั้งสิ้น 2 คน (เป็นนักเรียนชายทั้ง 2 คน)

2.5 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลและการสนทนากลุ่ม ซึ่งรวมข้อมูลกลุ่มสนทนาที่ 1 และกลุ่มสนทนาที่ 2 ในขั้นตอนการเตรียมการวิจัย

รวมเป็นข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจำนวน 3 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 1 เป็นนักเรียนหญิง 8 คน สมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 2 เป็นนักเรียนชาย 8 คน และสมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 3 เป็นนักเรียนชาย 4 คนและนักเรียนหญิง 2 คน) และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลจำนวน 7 ราย (นักเรียนชาย 3 คนและนักเรียนหญิง 4 คน) มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

การวิจัยส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยมีตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความว่าเหว และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

1. แบบวัดความว่างเหว

แบบวัดความว่างเหวที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ “แบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3” (The UCLA Loneliness Scale, Version 3) เป็นแบบวัดแบบประเมินค่า (Likert Scale) มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ พัฒนาขึ้นโดย Russell & Cutrona ในปี 1988 (อ้างถึงใน Shaver & Brennan, 1991) แบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3 นี้ มุ่งเน้นที่คุณภาพของสัมพันธภาพของผู้ตอบแบบวัดที่มีต่อบุคคลอื่น (Shaver & Brennan, 1991) และ มีความสัมพันธ์กับความเพียงพอในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและความซึมเศร้า (Russell, 1996) และการศึกษาของ Russell (1996) ที่พบว่า แบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3 มีค่าความตรงสอดคล้องสูง (Convergent Validity) โดยคะแนนจากแบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (ฉบับที่ 3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจากแบบวัดความว่างเหวของ NYU (Rubenstein & Shaver, 1983 อ้างถึงใน Shaver & Brennan, 1991) ($r = .65$) และแบบวัดจำแนกความว่างเหว (Schmidt & Sermat, 1983 อ้างถึงใน Shaver & Brennan, 1991) ($r = .72$) และมีค่าความตรงจำแนกสูง (Discriminant Validity) โดยคะแนนจากแบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (ฉบับที่ 3) มีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนในแบบวัดด้านการสนับสนุนทางสังคม ($r = -.68, -.48, -.56, -.39$) และมีความตรงตามภาวะสันนิษฐาน (Construct Validity) สูง เห็นได้จากค่าสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ระหว่างคะแนนความว่างเหวกับบุคลิกภาพด้าน Neuroticism ($r = .49$) และด้าน Introversion-Extroversion ($r = -.40$) และคะแนนภาวะซึมเศร้า ($r = .52$) และการเห็นคุณค่าในตนเอง ($r = -.60$) และยังพบว่า แบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3 สามารถใช้ได้กับประชากรหลากหลาย ทั้งในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย ครู พยาบาล และผู้สูงอายุ ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่าแบบวัดนี้มีค่าความเที่ยง (reliability) .92 ($\alpha = .92$) ในประเทศไทย วัลลภา โคสิดานนท์ (2542) ได้พัฒนาแบบวัดและเพิ่มจำนวนข้อคำถามจาก 20 ข้อเป็น 24 ข้อ พบค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ค่า $t = 33.625$ และ ค่าความเที่ยง (Reliability) .9939 ($\alpha = .9939$) ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะใช้แบบวัดความว่างเหวของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3 ที่วัลลภา โคสิดานนท์ (2542) ได้พัฒนามาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 การพัฒนาแบบวัดความว่าเหว่

- 1.1.1. ปรับปรุงสำนวนภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัดความว่าเหว่ของ วัลลภา โคสิตานนท์ (2542) ที่มีจำนวนข้อคำถาม 24 ข้อ
- 1.1.2. นำเนื้อหาเรื่องความว่าเหว่ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพิ่มจำนวนข้อคำถามอีก 3 ข้อ
- 1.1.3. นำแบบวัดความว่าเหว่ที่มีข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 1 ท่าน (ดังรายชื่อที่แสดงในภาคผนวก จ.) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)
- 1.1.4. นำแบบวัดที่มีความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมต้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 231 คน
- 1.1.5. ประเมินคุณภาพของแบบวัดด้วยการประเมินค่าความตรงและค่าความเที่ยง พบว่ามีข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 1 ข้อ ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออกและนำแบบวัดไปทดลองใช้อีกครั้งกับกลุ่มนักเรียนประจำชั้นมัธยมต้น จำนวน 33 คน เหลือข้อคำถามแบบวัดความว่าเหว่ทั้งหมดรวมทั้งรวม 26 ข้อ

1.2 การประเมินคุณภาพของแบบวัด

1.2.1 การประเมินค่าความตรง (Validity)

1) ค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ในส่วนของการหาค่าความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดความว่าเหว่ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่ได้จากการปรับสำนวนภาษาแบบวัดความว่าเหว่ของ วัลลภา โคสิตานนท์ (2542) และข้อคำถามที่ได้จากเนื้อหาการสนทนากลุ่ม ไปตรวจสอบสำนวนภาษาและความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 1 ท่าน (ดังรายชื่อที่แสดงในภาคผนวก จ.)

2) ค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความตรงตามสภาพของแบบวัดความว่าเหว่ที่ผ่านการตรวจสอบสำนวนภาษาและความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายด้านรวม (Corrected Item-Total Correlation) โดยนำแบบวัดความว่าเหว่ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมต้นจำนวน 231 คน พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่า r สูงกว่า 0.20 จำนวน 26 ข้อ โดยมีค่า r ตั้งแต่ 0.30 – 0.63 และมีข้อคำถามที่มีค่า r ต่ำกว่า 0.20 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ข้อ 9 (ดูในภาคผนวก ค.)

หลังจากนั้นผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระโดยใช้กลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ ร้อยละ 27 โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงหรือมีค่าที (t-test) มากกว่า 2.39 ขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่าที่สูงกว่า 2.39 จำนวน 26 ข้อ และมีข้อคำถามที่มีค่าที่ต่ำกว่า 2.39 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 9 (ดูในภาคผนวก ค.)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถาม (ข้อ 9) ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก 1 ข้อ แบบวัดความว่าเหว่มีจำนวนข้อคำถามรวม 26 ข้อ

1.2.2 การประเมินค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดความว่าเหว่ที่ผ่านการตรวจสอบค่าความตรงตามเนื้อหาและความตรงตามสภาพมาตรวจสอบค่าความเที่ยงโดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) พบว่า แบบวัดความว่าเหว่มีค่าความเที่ยง 0.82

1.3 วิธีการตอบแบบวัดและเกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดความว่าเหว่มีลักษณะการตอบเป็นแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ให้เลือก 4 ระดับ ว่าข้อความใดตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากที่สุด โดยมีหมายเลขแทนความรู้สึกของผู้ตอบ ดังนี้ หมายเลข 1 หมายถึง ไม่เคยรู้สึกเลย – หมายเลข 4 หมายถึง รู้สึกบ่อยมาก/รู้สึกเป็นประจำ ซึ่งในการให้คะแนนจะให้เป็นรายข้อ โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 4 คะแนน ข้อความในแบบสอบถามชุดนี้มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ โดยให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก(คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
ไม่เคยรู้สึกเลย	4	1
รู้สึกบ้างนาน ๆ ครั้ง	3	2
รู้สึกบ่อย ๆ	2	3
รู้สึกบ่อยมาก/รู้สึกเป็นประจำ	1	4
ข้อความที่	1,5,6,9,14,15,17,18	2,3,4,7,8,10,11,12,13,16, 19,20,21,22,23,24,25,26

แบบวัดความว่าเหวมีข้อความทางบวก 8 ข้อความ และ ข้อความทางลบ 18 ข้อความ

1.4 การแปลผล

หลังจากตรวจให้คะแนนข้อความแต่ละข้อแล้ว นำคะแนนดังกล่าวมาหาผลรวมของคะแนน โดยที่ คะแนนสูง แสดงว่า มีความว่าเหวมาก และคะแนนต่ำ แสดงว่ามีความว่าเหวน้อย

2. แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคำถามจากแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน (Index of Peer Relations) ของ Hudson (1982, 1990) ซึ่งเหมาะสมสำหรับใช้กับผู้ตอบแบบวัดที่มีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนสามารถวัดถึงขอบเขตหรือความรุนแรงของปัญหาในด้านความสัมพันธ์ที่ผู้ตอบแบบวัดมีต่อเพื่อนและสามารถวัดปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมหรือระบุกลุ่มเพื่อนแบบเฉพาะเจาะจงได้ (Hudson, 1982) จากการวิจัยของ Hudson, Nuriusm, Daley, & Newsome (1990) โดยการแบ่งกลุ่มผู้มารับการให้การศึกษาเชิงจิตวิทยาออกเป็น กลุ่มผู้มีความสัมพันธ์กับเพื่อน และกลุ่มผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพื่อน พบว่าแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน มีค่าความตรงจำแนกสูง (Discriminant Validity) และพบค่าความตรงของแบบวัดในกลุ่มผู้มีความสัมพันธ์กับเพื่อน $\alpha = .96$ และความตรงในกลุ่มผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพื่อน $\alpha = .93$ และค่าความตรงโดยเฉลี่ยของแบบวัด $\alpha = .94$

2.1 การพัฒนาแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

2.1.1. แปลและปรับปรุงสำนวนภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างจากแนวคำถามของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน (Index of Peer Relations) ของ Hudson (1990) มีจำนวนข้อคำถาม 25 ข้อ

2.1.2. นำเนื้อหาเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาเพิ่มจำนวนข้อคำถามอีก 8 ข้อ

2.1.3. นำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีข้อคำถามทั้งหมด 33 ข้อให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (ดังรายชื่อที่แสดงในภาคผนวก จ.) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

2.1.4. นำแบบวัดที่มีความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมต้นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 231 คน

2.1.5. ประเมินคุณภาพของแบบวัดด้วยการประเมินค่าความตรงและค่าความเที่ยง พบว่ามีข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 1 ข้อ ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก และนำแบบวัดไปทดลองใช้อีกครั้งกับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมต้น จำนวน 33 คน เหลือข้อคำถามแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งหมด 32 ข้อ

2.2 การประเมินคุณภาพของแบบวัด

2.2.1 การประเมินค่าความตรง (Validity)

1) ค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ในส่วนของการหาค่าความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่ได้จากการแปลและปรับปรุงสำนวนภาษาจากแนวคำถามแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนของ Hudson (1990) และข้อคำถามที่ได้จากเนื้อหาการสนทนากลุ่ม ไปตรวจสอบสำนวนภาษาและความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (ดังรายชื่อที่แสดงในภาคผนวก จ.)

2) ค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความตรงตามสภาพของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผ่านการตรวจสอบสำนวนภาษาและความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายชื่อกับรายด้านรวม (Corrected Item-Total Correlation) โดยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมต้นจำนวน 231 คน พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่า r สูงกว่า 0.20 จำนวน 32 ข้อ โดยมีค่า r ตั้งแต่ 0.21 – 0.72 และมีข้อคำถามที่มีค่า r ต่ำกว่า 0.20 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ข้อ 17 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.)

หลังจากนั้นผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระโดยใช้กลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ ร้อยละ 27 โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงหรือมีค่าที (t-test) มากกว่า 2.39 ขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่าทีสูงกว่า 2.39 จำนวน 32 ข้อ และมีข้อคำถามที่มีค่าทีต่ำกว่า 2.39 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 17 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถาม (ข้อ 17) ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก 1 ข้อ แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนมีจำนวนข้อคำถามรวม 32 ข้อ

2.2.2 การประเมินค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผ่านการตรวจสอบค่าความตรงตามเนื้อหาและความตรงตามสภาพมาตรวจสอบค่าความเที่ยงโดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) พบว่า แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนมีค่าความเที่ยง 0.93

2.3 วิธีการตอบแบบวัดและเกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนมีลักษณะการตอบเป็นแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ให้เลือก 5 ระดับ ว่าข้อความใดตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากที่สุด โดยมีหมายเลขแทนความรู้สึกของผู้ตอบ ดังนี้ หมายเลข 1 หมายถึง แทบไม่รู้สึกรู้สึก/ไม่เคยรู้สึกเลย – หมายเลข 5 หมายถึง รู้สึกเกือบตลอดเวลา/ตลอดเวลา ซึ่งในการให้คะแนนจะให้เป็นรายข้อ โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนน ข้อความในแบบสอบถามชุดนี้มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ โดยให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก(คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
แทบไม่รู้สึกรู้สึกละเลย	5	1
รู้สึกบ้างเล็กน้อย	4	2
รู้สึกบ้างเป็นบางครั้ง	3	3
รู้สึกอยู่บ่อย ๆ	2	4
รู้สึกเกือบตลอดเวลา/ตลอดเวลา	1	5
ข้อความที่	1,4,7,8,11,12,15,16,17, 20,21,25,26,27,28,31,32	2,3,5,6,9,10,13,14, 18,19,22,23,24,29,30

แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนมีข้อความทางบวก 17 ข้อความ และ ข้อความทางลบ 15 ข้อความ

2.4 การแปลผล

หลังจากตรวจให้คะแนนข้อความแต่ละข้อแล้ว นำคะแนนดังกล่าวมาหาผลรวมของคะแนน โดยที่ คะแนนสูง แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน และคะแนนต่ำ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้ทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนประจำของโรงเรียนได้ โดยทางโรงเรียนจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลให้ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปให้กับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและเป็นผู้ปรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง รวมโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการเก็บรวบรวม

ข้อมูลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง จำนวน 3 โรง และได้แบบสอบถามที่นักเรียนตอบครบสมบูรณ์จำนวน 312 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความว่าเหว่

2. คำนวณค่าสถิติตามตัวแปรต้น คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยจำแนกดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความว่าเหว่ที่มีเพศและระดับชั้นแตกต่างกัน โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) ถ้าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการ Dunnett's T3

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความว่าเหว่ที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรแตกต่างกัน โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าที่แบบกลุ่มอิสระ (t-independent test)

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความว่าเหว่ที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกัน โดยภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดาและลำดับการเกิด โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA)

2.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนความว่าเหว่กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

การวิจัยส่วนที่สอง

การวิจัยส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์เกี่ยวกับความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการ 2 วิธี คือ

1. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) เป็นรายบุคคล

การสนทนากลุ่มรวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม มีนักเรียนเข้าร่วมการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 22 คน เป็นนักเรียนชาย 12 คน และนักเรียนหญิง 10 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator)

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล มีนักเรียนจำนวน 7 คน ซึ่งได้คะแนนความว่าเหวสูงจากการวิจัยส่วนที่หนึ่ง เป็นนักเรียนชาย 3 คน และนักเรียนหญิง 4 คน โดยนักเรียนชาย 2 คนเป็นสมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 3 ด้วย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์

1. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยส่วนที่สอง

ในกรณีการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มรวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (participant) ในกลุ่มสนทนาที่ 1 และกลุ่มสนทนาที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่รับนักเรียนเข้าอยู่ประจำหอพักของโรงเรียนในปีการศึกษา 2544 มีนักเรียนจำนวนรวม 16 คน และในกลุ่มสนทนาที่ 3 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2545 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนที่หนึ่ง มีนักเรียนจำนวนรวม 6 คน รวมจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 22 คน โดยสามารถจำแนกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

สังเกตและคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ด้วยตนเอง ส่วนในกรณีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลและกลุ่มสนทนาที่ 3 ผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกและระบุบุคคลที่ต้องการสัมภาษณ์

1.4 ขออนุญาตใช้สถานที่ของโรงเรียนในการจัดดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ โดยเป็นห้องที่มีคิติด ไม่มีเสียงรบกวน

1.5 ตรวจสอบตารางเวลาของนักเรียน และนัดหมายวัน เวลากับอาจารย์ผู้ดูแล โดยเป็นวันหยุดที่นักเรียนว่างจากกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน

1.6 พบผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มและผู้ให้ข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เพื่อสนทนาถึงชีวิตประจำวัน ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของนักเรียน และขอความร่วมมือจากนักเรียนเพื่อทำการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ โดยให้ข้อมูลการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกราย

2. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย ดังนั้นก่อนการทำการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความว่าเหว และพัฒนาการวัยรุ่น โดยศึกษาจากตำรา วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยศึกษาวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 รายวิชา จำนวน 3 หน่วยกิต เพื่อเรียนรู้ ทำความเข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากนั้นก่อนทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยแบบการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษานี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยส่วนที่สอง

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มตามแนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ผู้วิจัย เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และผู้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนทำการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ดังกล่าวแล้วในข้างต้น

3.1.2 เครื่องบันทึกเสียง

3.1.3 แนวคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ที่มีขั้นตอนดังนี้

1) รวบรวมและคัดเลือกประเด็นคำถามทั่วไป เช่น คำถามนำ คำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด จากเอกสาร ตำราและประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้วิจัย จำแนกเป็นคำถามปลายเปิดอย่างไม่มีการกำหนดจำนวนคำถามหรือลำดับคำถามอย่างตายตัว

2) ทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของคำถามทุกข้อ เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์อยู่ในเรื่องที่ต้องการ

3) ในกรณีการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำแนวคำถามการสนทนากลุ่มไปทดลองสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับนักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและสำนวนภาษาของแนวคำถามตามการรับรู้ของนักเรียนซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับสมาชิกที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4) ปรับแนวคำถามเพื่อให้สามารถสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยได้นำแนวคำถามไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการปรับข้อคำถามให้เหมาะสม ครอบคลุมเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและครบถ้วน

5) แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นแนวคำถามได้ตามสถานการณ์และบริบท และได้รับการปรับให้เหมาะสมตามประสบการณ์ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง

3.2 ระยะเวลาในการดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในกรณีการสนทนากลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยใช้เวลาในการนัดหมายและเก็บรวบรวมข้อมูล 1 เดือน คือ เดือนสิงหาคม 2544

ในกรณีการสนทนากลุ่มที่ 3 ผู้วิจัยใช้เวลาในการนัดหมายและเก็บรวบรวมข้อมูล 1 เดือน คือ เดือนกรกฎาคม 2545

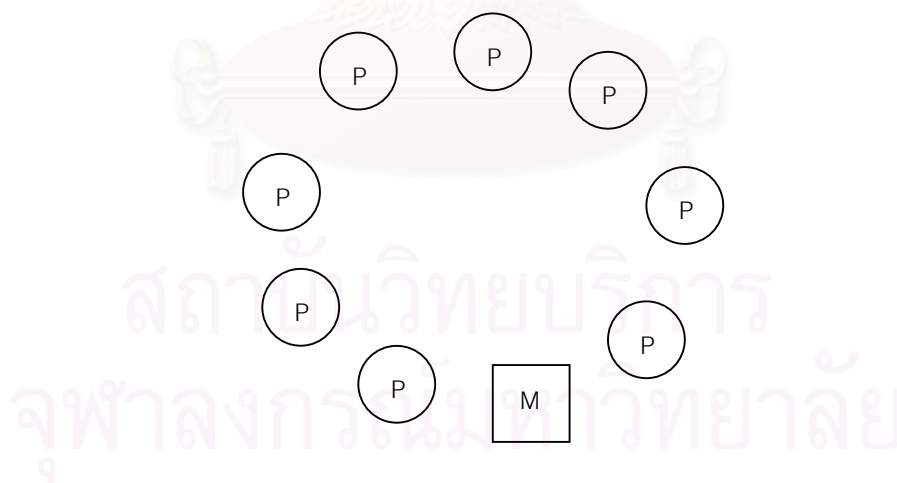
ในกรณีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้เวลาในการนัดหมายและเก็บรวบรวมข้อมูล รวม 2 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2545 ถึง เดือนกรกฎาคม 2545

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเข้าสู่สนามและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ติดต่อ ยืนยัน นัดหมายวัน เวลาที่จัดดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์กับอาจารย์ผู้ดูแลนักเรียนประจำ

2) ในกรณีการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจัดวางตำแหน่งในวงสนทนา (setting) เพื่อให้สมาชิกและผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ดำเนินการสนทนาสามารถสนทนาได้สะดวกและได้ยินทั่วถึงกัน

M คือ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

P คือ ผู้เข้าร่วมการสนทนา (Participant)

3) การแนะนำตัว ผู้วิจัยแนะนำตนเองว่าเป็นใคร มาทำอะไร พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ต่อผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูล ทุกครั้งก่อนการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ และขอเวลาจากผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูล โดยเคารพการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลว่าจะยอมเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและให้สัมภาษณ์หรือไม่ และบอกให้ทราบถึงการเก็บรักษาเป็นความลับในการนำข้อมูลไปเผยแพร่จะทำเฉพาะการเสนอเชิงวิชาการในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยไม่เปิดเผยชื่อและโรงเรียนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลรู้สึกปลอดภัย ไร้กังวลและเชื่อถือในตัวผู้วิจัย และขออนุญาตผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลเพื่อบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์โดยให้เวลาผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลได้ซักถามถึงข้อข้องใจและคิดทบทวนเพื่อตัดสินใจให้คำตอบด้วยความสมัครใจของผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลเอง

4) ดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์บนพื้นฐานของความสัมพันธ์และไว้วางใจ โดยแนะนำตัวเอง มีท่าทีที่เป็นมิตร น่าเชื่อถือ จนกระทั่งเปิดการสนทนากลุ่มและจบการสัมภาษณ์ โดยการสื่อความปรารถนาดีไปสู่ผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นธรรมชาติด้วยการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังด้วยใจที่สงบ นิ่ง ตั้งใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลได้รับรู้ว่า ผู้วิจัยสนใจและเข้าใจในประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูล

5) การปิดการสนทนากลุ่มและการจบการสัมภาษณ์ ด้วยการกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ให้ข้อมูลที่ให้ความร่วมมือในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ และมอบของที่ระลึก รวมถึงมีการแสดงท่าทีประกอบ เช่น การดูนาฬิกา การปิดเครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยส่วนที่สอง

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เมื่อการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์สิ้นสุดลงแล้ว ผู้วิจัยถอดความการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์จากเทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ

(verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาและบทสัมภาษณ์ที่เป็นตัวอักษร จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบฟังเทปบันทึกการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ซ้ำ

4.1.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- 1) เตรียมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โดยการถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์และตรวจสอบความครบถ้วน
- 2) ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาจากบทสนทนากลุ่มและบทสัมภาษณ์ทั้งหมดซ้ำหลาย ๆ รอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องนั้น และพยายามสังเกตแยกแยะความหมายของคำบรรยายทุกตอนอย่างตั้งใจ
- 3) ผู้วิจัยทำการถอดรหัสข้อความ (coding) ต่าง ๆ ออกจากบทสนทนากลุ่มและบทสัมภาษณ์นั้น ๆ แล้วพยายามพิจารณาคำต่าง ๆ ที่ถอดรหัสออกมาว่า คำเหล่านั้นแสดงถึงเรื่องอะไรเป็นประเภทอะไร นำคำมาจัดเป็นหมวดหมู่ (category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (subtheme) สรุปรวมประเภทของเรื่องหรือประเด็นย่อยเหล่านี้ที่มีเนื้อหาเป็นกลุ่มรวบยอดเข้าเป็นเรื่องหรือกลุ่มเรื่องเดียวกัน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่าการสรุปเป็นประเด็นหลัก (theme)

4.2 การตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือ (trustworthiness)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลและความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการที่มีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 การถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยถอดความแบบคำต่อคำ (verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาและบทสัมภาษณ์ที่เป็นตัวอักษร (transcript) และมีการตรวจสอบความถูกต้องด้วยการฟังเทปบันทึกการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด (confirmability)

4.2.2 นำเนื้อหาที่ทำการถอดรหัส ตรวจสอบยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและอยู่ในสาขาเดียวกัน ซึ่งได้แก่มหบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จำนวน 2 คน (peer debriefing)

4.2.3 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ละเอียด ครอบคลุม และครบถ้วน ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ในทุกแง่มุม (dense description data)

4.2.4 สามารถยืนยันผลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ได้ เพราะผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์อย่างมีขั้นตอนจากการบันทึกข้อมูลที่เป็นระบบ ตรวจสอบได้ในทุกกระบวนการ (audit trail) โดยมีการเข้าพบอาจารย์เพื่อขอคำปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ

4.2.5 ผู้วิจัยไม่นำผลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ไปอ้างอิงสู่สถานการณ์อื่น (transferability) หากแต่ใช้อ้างอิงได้ในกรณีที่อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเฉพาะที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพแสดงการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาลักษณะการเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ผลการวิจัยเชิงสำรวจ
- 2) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

การวิจัยส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และ ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวแปรตาม คือ ความว่าเหว

1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทั้งหมด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความวิตกกังวล จำแนกตามเพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร สถานภาพสมรสของบิดามารดา และลำดับการเกิด

ตัวแปร	จำนวน		คะแนนความวิตกกังวล			
	คน	ร้อยละ	X	SD	ต่ำสุด	สูงสุด
เพศ						
ชาย	152	48.7	51.37	10.48	27	82
หญิง	160	51.3	51.32	10.46	26	97
ระดับชั้น						
มัธยมศึกษาปีที่ 1	107	34.3	51.19	10.84	27	97
มัธยมศึกษาปีที่ 2	102	32.7	53.28	11.03	32	90
มัธยมศึกษาปีที่ 3	103	33.0	49.58	9.14	26	73
การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร						
เข้าร่วมกิจกรรม	260	83.3	50.31	9.94	26	90
ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	52	16.7	56.50	11.50	37	97
ภูมิหลังทางครอบครัว						
สถานภาพสมรสของบิดามารดา						
อยู่ด้วยกัน	237	76.0	51.00	10.57	26	97
แยกกันอยู่	29	9.3	53.66	10.19	35	72
หย่าร้าง	28	9.0	50.18	10.31	27	69
ท่านใดท่านหนึ่งเสียชีวิต	18	5.8	54.00	9.29	37	76
ทั้งสองท่านเสียชีวิตแล้ว	0	0	0	0	0	0
ลำดับการเกิด						
ลูกคนเดียว	60	19.2	51.38	11.60	32	90
ลูกคนโต	118	37.8	50.69	10.35	26	82
ลูกคนกลาง	50	16.0	51.66	10.84	32	97
ลูกคนเล็ก	84	26.9	52.04	9.61	27	73
รวม	312	100	51.34	10.45	26	97

ตารางที่ 3 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 48.7 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่ 51.37 คะแนน เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่ 51.32 คะแนน นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงที่สุดคือ 53.28 คะแนน นักเรียนประจำวัยรุ่นที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงกว่า คือ 56.50 คะแนน นักเรียนประจำวัยรุ่นที่บิดาหรือมารดาทำงานใดทำงานหนึ่งเสียชีวิตมีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงที่สุดคือ 54.00 คะแนน และ ลำดับการเกิดเป็นลูกคนกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงที่สุดคือ 51.66 คะแนน คะแนนความจำเหว่ต่ำสุด คือ 26 คะแนน และคะแนนความจำเหว่สูงสุด คือ 97 คะแนน

2. การคำนวณค่าสถิติตามตัวแปรต้น คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิลำเนาครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่ที่มีเพศและ ระดับชั้นแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความจำเหว่ จำแนกตามเพศและระดับชั้น

เพศ	ระดับชั้น									รวม		
	ม. 1			ม. 2			ม. 3					
	n	X	SD	n	X	SD	n	X	SD	n	X	SD
ชาย	51	49.69	10.95	50	54.14	10.98	51	50.33	9.04	152	51.37	10.48
หญิง	56	52.55	10.66	52	52.46	11.12	52	48.85	9.23	160	51.32	10.46
รวม	107	51.19	10.84	102	53.28	11.03	103	49.58	9.14	312	51.34	10.45

ตารางที่ 4 แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นเพศชายระดับชั้น ม.2 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงที่สุด คือ 54.14 คะแนน นักเรียนประจำวัยรุ่นเพศหญิงระดับชั้น ม.1 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่สูงที่สุด คือ 52.55 คะแนน และ ค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหว่ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 51.34 คะแนน

ในเบื้องต้นก่อนที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนสองทาง ผู้วิจัยได้ทดสอบเอกพันธ์ของค่าความแปรปรวน (Test of Homogeneity of Variance) ของตัวแปรตาม เนื่องจากเพศและระดับชั้นมีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 4) ก่อนจะทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนสองทาง หากพบว่ามีค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มถึง

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Dunnett's T3

ตารางที่ 5 การทดสอบเอกพันธ์ของความแปรปรวน

ตัวแปร	F	ระดับนัยสำคัญ
ความว้าเหว่	.737	0.596

$$p < .05 F(5,307) = 2.23$$

ตารางที่ 5 แสดงว่า ค่าความเป็นเอกพันธ์ของคะแนนความว้าเหว่ของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความแปรปรวนต่อไป

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) โดยมีเพศและระดับชั้นเป็นตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนความว้าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยตัวแปรอิสระคือเพศและระดับชั้น

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
เพศ	.770	1	.770	.007
ระดับชั้น	712.624	2	356.312	3.311*
เพศ x ระดับชั้น	347.935	2	173.967	1.617
ความคลาดเคลื่อน	32925.865	306	107.601	
รวม	33980.304	311		

$$p < .05 F(2,306) = 3.02$$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางดังตารางที่ 6 แสดงให้เห็นคะแนนความ
 ว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น พบว่า ระดับชั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 เพศ และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติ

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนความว่าเหว่ของนักเรียน
 ประจำวัยรุ่นด้วยวิธีการของ Dunnett's T3

ระดับชั้น (ก)	ระดับชั้น (ข)	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	ค่าความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน	t	ระดับนัย สำคัญ
ม.1	ม.2	-2.10	1.514	1.96	.422
	ม.3	1.60	1.382	1.96	.572
ม.2	ม.1	2.10	1.514	1.96	.422
	ม.3	3.70	1.416	1.96*	.029
ม.3	ม.1	-1.60	1.382	1.96	.572
	ม.2	-3.70	1.416	1.96*	.029

*p<.05

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 และ ม.3 มีคะแนน
 ความว่าเหว่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น
 ม.2 มีคะแนนความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.3 และไม่พบความแตกต่างกัน
 ระหว่างนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.1 และ ม.2 และระหว่างนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น
 ม.1 และ ม.3

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความจำเหตุที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรแตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความจำเหตุของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระ

ตัวแปร	คะแนนความจำเหตุ		t-test
	X	SD	
นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	50.31	9.94	- 3.99*
นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	56.50	11.50	

* $p < .05$ ($t_{.05,310} = 1.96$)

ตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความจำเหตุของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระ สรุปได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหตุที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกัน โดยภูมิหลังทางครอบครัวได้แก่สถานภาพสมรสของบิดามารดาและลำดับการเกิด

ก่อนที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนความจำเหตุ เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพสมรสของบิดามารดา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนแตกต่างกันมาก (ตารางที่ 3) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบเอกพันธ์ของค่าความแปรปรวน (Test of Homogeneity of Variance) ของตัวแปรตาม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน หากผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวพบความแตกต่างถึงระดับนัยสำคัญ ผู้วิจัยจะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Dunnett's T3

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่
สถานภาพสมรสของบิดามารดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	348.65	3	116.22	1.064
ภายในกลุ่ม	33631.66	308	109.19	
รวม	33980.30	311		

$$p < .05 \quad F(3,308) = 2.62$$

ตารางที่ 9 แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีสถานภาพสมรสของบิดามารดาแตกต่างกันมีคะแนนความว้าเหวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ก่อนที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนความว้าเหว เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามลำดับการเกิด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนแตกต่างกันมาก (ตารางที่ 3) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Test of Homogeneity of Variance) ของตัวแปรตาม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $F(3, 308) = 2.62$ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน หากผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวพบความแตกต่างถึงระดับนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงจะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Dunnett's T3

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นที่
ลำดับการเกิดแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	94.99	3	31.66	.288
ภายในกลุ่ม	33885.31	308	110.017	
รวม	33980.30	311		

$$p < .05 \quad F(3,308) = 2.62$$

ตารางที่ 10 แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกันมีคะแนนความว่าเหวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความว่าเหวและคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหวและคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	X	SD
ความว่าเหว	312	51.34	10.45
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	312	76.72	20.00

ตารางที่ 11 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความว่าเหว คือ 51.34 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความว่าเหว คือ 10.45 และค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน คือ 76.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 20.0

ตารางที่ 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของคะแนนความว่าเหวและความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวแปร	ความว่าเหว	ความสัมพันธ์กับเพื่อน
ความว่าเหว	1.00	.684**
ความสัมพันธ์กับเพื่อน		1.00

** $p < .01$

ตารางที่ 12 แสดงว่า คะแนนความว่าเหวสัมพันธ์กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนในทิศทางตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนที่มีคะแนนความว่าเหวสูงจะมีคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง

การวิจัยส่วนที่สอง

การวิจัยส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของความว่าเหว และการเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น และใช้วิธีการสนทนากลุ่มจำนวน 3 กลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 7 รายในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมจำนวนนักเรียนที่ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 27 คน (นักเรียนชาย 13 คน และนักเรียนหญิง 14 คน) ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยส่วนที่สองนี้ ได้แก่ นักเรียนประจำระดับชั้นมัธยมต้น ส่วนผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปประเด็นหลัก (Theme) ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1. สาเหตุของความว่าเหว ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกว่าเหว ซึ่งในที่นี้สามารถนำผลมาจัดได้เป็น 2 ประเด็นหลัก (Theme) คือ

1.1 สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล

1.2 สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม

2. การเผชิญกับความว่าเหว ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมหรือวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลกระทำเมื่อเกิดความรู้สึกว่าเหวและเพื่อจัดการกับความรู้สึกที่เหวที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์แยกแยะได้ 9 ประเด็นหลัก (Theme) คือ

2.1 การแสดงความรู้สึก

2.2 การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว

2.3 การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร

2.4 การทำกิจกรรม

2.5 การคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน

2.6 การลดระดับความต้องการของตนเองหรือลดระดับความสำคัญทางสังคม

2.7 การพยายามเข้าหาสังคมหรือพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ

2.8 การหาแรงสนับสนุนทางสังคม

2.9 การปรับตัวและพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล

ประเด็นหลัก (Theme)	
<p>1. สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของนักเรียนประจำวัยรุ่นในด้านบุคลิกภาพที่นำไปสู่ความว่าเหว เป็นบุคคลที่ต้องการความรักความสนใจหรืออาจพบในนักเรียนที่รู้สึกว่ามีกิจกรรมให้ทำในช่วงเวลาว่าง</p>	
หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
<p>1.1 บุคลิกภาพ (Characteristic) หมายถึงลักษณะเฉพาะส่วนตัวของนักเรียนที่เนื่องไปสู่อุบัติเหตุว่าเหวที่มีลักษณะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ไม่ไว้ใจผู้อื่น 2) ความรู้สึกไม่อิสระ 3) อึดอัดในทัศนทางลบ 4) วิดกกังวล 5) อารมณ์ร้อน 	<p>1) ไม่ไว้ใจผู้อื่น เป็นความรู้สึกที่ไม่ต้องการแบ่งปันความรู้สึกนึกคิดหรือเรื่องราวของตนให้บุคคลอื่นรับรู้ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้</p> <p>“...ถ้ามีคนมาถาม คนหนึ่งก็ตอบแบบหนึ่ง ไม่ได้ตอบอย่างตัวเองเป็น เพราะเขาไม่อยากให้รู้ เพราะเขาไม่รู้ว่าไว้ใจได้มากน้อยแค่ไหน ... เขาไม่อยากพูดหรือว่าเขาไม่อยากให้คนอื่นคิด คิดจะสืบเรา เราเลยไม่อยากบอกให้รู้” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“มันเหมือนกับเพิ่งรู้จักพักเดียวเอง จะรู้ได้ไงว่าเขาเป็นคนที่เราไว้ใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“...แบบผมอยู่กับเพื่อนรู้สึกมันยังไม่ไว้ใจ ... น่าสอนให้ใช้ชีวิตเหมือนเด็กฝรั่งให้ทำอะไรมีความมั่นใจในตัวเอง แล้วก็สอนให้ทำอะไรหลาย ๆ อย่าง ผมมาอยู่ที่นี่ก็ไม่ได้ทำแบบฝรั่งแต่คิดว่าทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะได้ไม่ต้องพึ่งเพื่อนก็ได้...” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“...ครูบอกให้ลองคบเพื่อนดู เชื่อว่ามีนิสัยที่เราคบกันได้ ... แต่ว่ารู้สึกว่ามันไม่ไว้ใจขนาดนั้น” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>2) ความรู้สึกไม่อิสระ เป็นความรู้สึกต้องการกระทำสิ่งต่าง ๆ หากแต่ถูกจำกัดไว้จึงไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งพบได้จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้</p> <p>“เราจะทำอะไรก็ได้อยู่บ้าน แต่อยู่โรงเรียนต้องทำตามกฎตามที่เขากำหนดไว้” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“เหงาครับ อยู่แต่ในสี่เหลี่ยม ๆ อย่างนี้ โดนขัง ไม่ชอบครับ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>3) อัตมโนทัศน์ทางลบ คือ ภาพรวมที่บุคคลมองตนเองในทางลบ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า</p> <p>“คนอื่นเขาก็เล่นไปตามประสาเขา เร็วทัน เหมือนกระต่ายทำตัวเร็ว ... เราเป็นคนเชื่องช้า ทำอะไรไม่เร็ว เขาก็ไปกันแล้ว เขาไม่มาสนใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“ร้องให้คิดถึงแม่ ... บางคนก็ไม่ร้องให้เลย ... เพราะว่าเขาเป็นคนที่อดทน เขาไม่คิดถึงแม่หรือบางที่เขาอาจจะคิดถึงแม่แต่เขาก็ไม่ร้องให้” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>4) วิตกกังวล ได้แก่ ความรู้สึกที่เกิดจากความกลัวหรือระแวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้</p> <p>“หนูเคยเจอปัญหาอย่างนี้ที่บ้าน ตั้งแต่นั้นมาหนูก็ไม่อยากอยู่คนเดียวอีกเลย ... ต้องขังตัวเองอยู่ในบ้าน ไม่กล้าออกไปเล่นข้างนอกเพราะกลัวขโมยจะเข้าบ้าน ... กลัวผี” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>“เหงา กลัวไม่มีเพื่อน ก็เคยบอกคุณพ่อคุณแม่ หนูกลัวไม่มีเพื่อน มาอยู่โรงเรียนใหม่ คุณแม่ก็บอกว่าไม่ต้องกลัวเดี๋ยวเพื่อนก็มาเอง” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“เหงาด้วย ทำอะไรก็ทำอยู่คนเดียว ก็ต้องมองซ้ายมองขวา แบบขี้ระแวง” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“บางที่อ่านหนังสือบรรเทาความเหงา ก็ดีขึ้นแต่มีส่ว่นน้อย บางที่ข่มไม่อยู่ เริ่มกลัว บางที่ก็กลัวมากขึ้น บางที่ก็กลัวน้อย ๆ แต่ก็อยู่ได้ค่ะ” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>5) อารมณ์ร้อน ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของตนเองว่าเป็นคนอารมณ์ร้อนทำให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ยาก ดังคำกล่าวต่อไปนี้</p> <p>“...บางทีผมก็ต้องโทษตัวเองด้วยว่าผมเป็นคนอารมณ์ร้อนครับ บางทีไม่ค่อยจะฟังใครเท่าไร ...” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“...ผมติดอยู่แค่ผมเป็นคนอารมณ์ร้อนแค่นั้นเอง” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>1.2 ความต้องการความรักความผูกพันที่ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียง เป็นปัจจัยส่วนบุคคลอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของความว้าเหว ซึ่งประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรู้สึกขาดบางสิ่งบางอย่าง 2) ความรู้สึกว่าไม่มีคนเข้าใจ 	<p>1) ความรู้สึกขาดบางสิ่งบางอย่าง เป็นความรู้สึกที่บุคคลต้องการบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่มีสิ่งนั้นหรือไม่ได้สิ่งนั้นมา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้</p> <p>“คนเยอะ ๆ แต่อะไรที่เราต้องการจริง ๆ มันไม่มีครับ แล้วก็จะมีมั้ง มันไม่มีอะไรทำ บางทีพวกอยู่ข้าง ๆ ก็ทำตัวน่าเบื่อเหมือนกัน ก็ทำให้เหงา ไม่มีใครที่ชอบใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>“อยู่บ้านแล้วมันเหงา อยู่หอแล้วมีเพื่อน อยู่หอแล้วสนุก สนาน กลับบ้านแล้ว ... มันเคยชินแล้วต้องมากลับบ้านแล มันขาด ๆ ยังไงไม่รู้” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“ส่วนมากจะเหงามากกว่า ... ว่าเหว่เหมือนกับเราขาด เพื่อน ขาดพ่อแม่” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“บางที่เราอยู่กับเพื่อน ๆ เยอะแยะหรืออยู่กับพ่อแม่พี่น้อง เราเยอะแยะแต่เราก็อึ้งรู้สึกเหงาอยู่ ... เหมือนกับเราขาด อะไรไปสักอย่างหนึ่ง ... อยากให้อยู่ทุกคนเลย ... อยากให้ มีอยู่พร้อมกัน พร้อมหน้าพร้อมตา ... อยู่กับเพื่อนเหมือน ขาดพ่อแม่ อยู่กับพ่อแม่เหมือนขาดเพื่อน ... อยากให้มา อยู่ครบ” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>2) ความรู้สึกที่ไม่มีคนเข้าใจ เป็นความต้องการความ เข้าใจจากบุคคลอื่นแต่พบว่าไม่มีคนเข้าใจตนตามอย่างที่ ต้องการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้</p> <p>“...เราก็อึ้งอยู่กับพ่อแม่ เพื่อน แต่เราก็อึ้งเหงาอยู่ ...อาจจะ มองว่าเขาไม่เข้าใจเรามากพอ ... ทั้งสองฝ่าย ทั้งเพื่อน ทั้ง พ่อแม่ เราจะพูดกับเขาได้ไม่หมดทุกเรื่อง เราก็อึ้งเหงา ไม่รู้จะพูดกับใคร” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“บางเรื่องเราอยากพูดกับเพื่อน ... แต่เพื่อนไม่เข้าใจ ... ใน บางเรื่องอยากหาพ่อหาแม่ อยากพูดกับพ่อแม่ พ่อแม่เขาก็ ไม่เข้าใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“ต้องการคนอื่นที่เข้าใจว่าเราคิดอะไร และเข้าใจว่าเราเป็น เพื่อนกันได้ ไม่ใช่ทำให้เขาแย้งลงอย่างเดียว ... แต่ว่าบาง ครั้งก็ไม่อยากอยู่ขัดเขา อยู่คนเดียวคิดว่าดีที่สุดแล้ว” (กลุ่ม สนทนาที่ 3)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>“มันมองอะไรไม่ได้ไปหมดเลยครับ แบบไม่มีใครเข้าใจหรือว่าอะไรก็ผิดไปหมดเลย ... เขาไม่พยายามเข้าใจในตัวผม...” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“...ตอนนั้นผมรู้สึกว่ามันมืดแปดด้านครับ ไม่มีใครที่เข้าใจผม ต่างคนก็ต่างไปทำอย่างอื่น ... ผมก็เป็นตัวเป็นตัวประหลาดเนอะมานั่งเล่นกีตาร์อยู่คนเดียว” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>1.3 ความรู้สึกที่ไม่มีกิจกรรมให้ทำในช่วงเวลาว่าง หมายถึงการที่ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้จะทำอะไร หรือรู้สึกว่าในชีวิตประจำวันไม่มีสิ่งใดที่จะกระทำ ทำให้เกิดความเหงา เบื่อ</p>	<p>“มันเหงาอยู่บ้านไม่มีอะไรทำ” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“เหงาแบบนี้ไม่รู้จะทำอะไร อยู่เฉย ๆ” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“คนเยอะ ๆ แต่อะไรที่เราต้องการจริง ๆ มันไม่มีครับ แล้วก็ซึม มันไม่มีอะไรทำ บางทีพวกอยู่ข้าง ๆ ก็ทำตัวน่าเบื่อเหมือนกัน ก็ทำให้เหงา ไม่มีใครที่สนใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“... พอไม่มีกิจกรรมก็เหงา มันเจี๊ยบ ๆ ยังไงไม่รู้ ต่างคนต่างนอน จะเจี๊ยบ” (ID 2 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“อยู่ข้างในโรงเรียนมันเบื่อ...เพราะว่าไม่มีอะไรทำ” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p>

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม

ประเด็นหลัก (Theme)	
<p>2. สาเหตุของความว่าเหวที่มาจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม (Interaction and Social Factors) เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความว่าเหวอันเนื่องมาจาก การแยกจากบุคคลที่รักและผูกพัน ความไม่พึงพอใจปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่ตนอยู่ และการไม่มีกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้</p>	
หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
<p>2.1 การแยกจากบุคคลที่รักและผูกพัน หมายถึงการแยกจากบุคคลที่เคยอยู่ร่วมและมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ซึ่งจำแนกออกเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การแยกจากบุคคลในครอบครัว 2) การแยกจากเพื่อน 	<p>1) การแยกจากบุคคลในครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลต้องเปลี่ยนแปลงที่อยู่จากที่บ้านที่อยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวมาอยู่ที่หอพักโรงเรียนประจำ ทำให้ความคุ้นเคยและปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลในครอบครัวขาดหายไป ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเหงา และคิดถึงบุคคลในครอบครัว ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้</p> <p>“ก็เพิ่งเข้ามาใหม่ ที่บ้านก็ไม่เคย ... ก็อยู่กับแม่มันก็ดี อบอุ่น” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“ตอนที่ได้กลับบ้าน ... รู้สึกดีใจอะ ดีใจที่ได้เจอแม่ ... ถ้าเกิดเขาไม่มารับ ... ก็เสียใจ เหงา” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“ตอนที่เพิ่งเข้าโรงเรียนใหม่ ๆ ก็เหงา ... เป็นเพราะได้จากแม่คะ แล้วยังคิดถึงแม่” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>“เหงา บางทีก็คิดถึงพี่ เพราะว่าแต่ก่อนตอนที่ยังเด็ก ๆ พี่เขายังมาบ้าง ... พอปัจจุบันเขาก็โต ๆ กันหมดแล้ว เขาก็เลยแยกย้ายกันไป ก็อยากให้เขากลับมาพร้อมกันเหมือนเดิม” (ID 5 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“ไม่อยากจะมา ไม่อยากอยู่ไกลบ้าน ผมเป็นคนไม่ติดบ้าน แต่คล้าย ๆ ว่าเป็นที่รักพ่อแม่ ไม่อยากห่าง ...” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>2) การแยกจากเพื่อน ผู้ให้ข้อมูลอยู่ร่วมกับเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ทั้งเพื่อนที่หอพักของโรงเรียนประจำ และเพื่อนจากโรงเรียนเก่าหรือละแวกบ้าน จนรู้สึกผูกพัน ไม่อยากแยกจาก ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้</p> <p>“อยู่บ้านแล้วมันเหงา อยู่หอแล้วมีเพื่อน อยู่หอแล้วสนุก สนุก กลับบ้านแล้ว ... มันเคยชินแล้วต้องมากลับบ้านแล่มันขาด ๆ ยังไงไม่รู้” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“ก็อยากกลับบ้านนะ แต่เวลากลับบ้านไปก็อยากกลับมาอยู่หอ อยู่บ้านแล้วมันเหงา อยู่ที่นี่แบบเพื่อนเยอะ ได้เล่นกับเพื่อน” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“พ่อเขาจะว่าติดเพื่อนไปนะ เขาจะพูดว่าไม่คิดถึงเธอ... คิดถึง แต่ว่ากลับบ้านไปก็เหงา” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“ตั้งแต่หนูเกิดมา หนูไม่เคยอยู่คนเดียว ไม่เคยทำอะไรคนเดียว ทำอะไรก็ทำเป็นกลุ่ม หนูผูกพันกับเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นเพื่อนหนู แล้วพอหนูได้อยู่คนเดียว หนูรู้สึกว้าเหว่” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
<p>2.2 ความไม่พึงพอใจปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่ตนอยู่ หมายถึง การที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจในความสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่น ซึ่งจำแนกได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน 2) ความรู้สึกเป็นส่วนเกินของสังคมหรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ 3) ความรู้สึกว่าอยู่คนเดียวตามลำพัง 	<p>1) ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน หมายถึง การไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ได้รับความสนใจจากเพื่อน หรือมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้</p> <p>“เวลาเหงาก็อยู่คนเดียว ซอบอยู่คนเดียว ... บางทีถ้าทะเลาะกับเพื่อน ถ้าเพื่อนเห็นเราแล้วไม่เข้ามาทักก็จะเหมือนเราเป็นตัวปัญหา เหมือนเพื่อนไม่สนใจเรา...” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“...ก็เขียนไปว่าตอนนี้ เพื่อนคนที่ออกไปแล้ว รู้จักกับเพื่อนที่นี้เป็นคนยังไง ๆ เป็นคนไม่ดียังไง ก็เหมือนกับนินทา แต่ว่าเราก็ไม่ชอบว่าเพื่อนที่นี้ให้ฟัง เพราะว่าไม่ค่อยสนิทเหมือนคนนั้น” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“สมมติว่าเวลาทำงานกลุ่ม แล้วเรามีความคิดอย่างหนึ่งแล้วเพื่อนมีความคิดอีกอย่างหนึ่ง แล้วเพื่อนอธิบายไปเพื่อนไม่ยอมรับความคิดเห็นของเรา ก็รู้สึกทำไมไม่เข้าใจฉันบ้างเลย ทำไมฉันไม่มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นของฉัน” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“อยู่ที่นี้มีปัญหามาก อย่างเช่น เราจะคบกับเพื่อนคนนี้ ผมลองนะว่าอีกคนก็มานินทา ผมรู้และไม่อยากให้เพื่อนอีกคนหนึ่งมาว่าผม ก็โดน เขาพยายามยุยงให้แตกกัน...” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“เคยทะเลาะกับเพื่อนสนิท ตอนแรกก็อยู่กับตัวเอง เขียนจดหมายปลอบใจตัวเอง แล้วก็มองดูว่าถ้าเขาไปกับอีกกลุ่มหนึ่งดีก็แสดงว่าเขาอยากเลิอกอย่างนั้น ไปกับคนอื่น เราก็ปล่อยเขาไปเถอะ” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>2) ความรู้สึกเป็นส่วนเกินของสังคมหรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ คือ ความรู้สึกแปลกแยก มีความคิด ความสนใจไม่เหมือนบุคคลอื่น ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้</p> <p>“... บางที่พวกอยู่ข้าง ๆ ก็ทำตัวน่าเบื่อเหมือนกัน ก็ทำให้เหงา ไม่มีใครที่สนใจ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“เขาจะมีเพื่อนสนิทไปด้วยกันคะ แต่ว่าหนูไม่มีเพื่อนสนิท” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“เราไม่สนิทกับเพื่อนของเขา เราไม่เคยคุยกันมาก่อน อยู่ ๆ ก็มาคุยกับเขามันจะยังงใจอยู่ เราก็เลยต้องอยู่คนเดียว ... บางทีอาจจะเป็นกลุ่มของเขา เขาอาจจะอยู่กลุ่มของเขา เราก็ต้องเล่นอยู่คนเดียว” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“พ่อแม่ส่งให้เรามาเรียนที่นี่ ปีแรก ๆ ก็รู้สึกเหงา ไม่มีใคร ปีนั้นไม่มีเพื่อนคนไหนที่นิสัยเหมือนผมเลย เขาชอบเล่นการ์ตูนกัน แต่ละคนไปทำอะไรที่ผมดูแล้วมันไม่มีสาระเลยครับ... ผมไม่ชอบเล่นการ์ตูน ผมชอบเล่นกีตาร์...” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“...ตอนนั้นผมรู้สึกว่ามันมีดีแปดด้านครับ ไม่มีใครที่เข้าใจผม ต่างคนก็ต่างไปทำอย่างอื่น ... ผมก็เป็นตัวเป็นตัว ปล่อยให้เขาเล่นกีตาร์อยู่คนเดียว” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>

หมวดหมู่ (Category)	หมวดหมู่ย่อยและข้อมูล (Sub Category & Data Bit)
	<p>3) ความรู้สึกว่าอยู่คนเดียวตามลำพัง เป็นความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือความรู้สึกที่ว่าตนเองต้องทำอะไรตามลำพัง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า</p> <p>“เราอยู่คนเดียว คนข้างนอกก็เหมือนสายลมผ่านไป ก็คนที่อยู่คนเดียวก็ยังเหงา คนข้างนอกเดินผ่านไปผ่านมา เขาจะเข้ามาสนใจเราหรือ เพราะว่าเขาไม่ได้เข้ามาถามให้รู้เรื่องของเรา” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“รู้สึกเหงานิด ๆ แบบเหมือนโลกนี้มีเราอยู่คนเดียว แล้วก็มองไปซ้ายขวาก็เหมือนไม่มีใครอยู่เลย ... หนูไม่ชอบอยู่คนเดียว แล้วพอหนูได้อยู่คนเดียว หนูรู้สึกว้าว” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“เหงาด้วย ทำอะไรก็ทำอยู่คนเดียว ...” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>
<p>2.3 การไม่มีกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หมายถึง การที่ผู้ให้ข้อมูลไม่มีกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หรือการมีกิจกรรมแต่ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้เข้าร่วมกับเพื่อน</p>	<p>“... พอไม่มีกิจกรรมก็เหงา มันเจี๊ยบ ๆ ยังไงไม่รู้ ต่างคนต่างนอน จะเจี๊ยบ” (ID 2 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“เหงาค่ะ ไม่มีเพื่อนคุย” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“...บางทีก็นอน พอเขาเรียกกิน เขาก็กินข้าวกันหมดแล้ว หนูก็ต้องลงไปกินข้าวคนเดียว ทำอะไรคนเดียวหมดเลย ก็เหงา” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการเผชิญกับความว้าเหว่

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
<p>1. การแสดงความรู้สึก หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น</p> <p>1.1 การระบายความรู้สึก</p> <p>1.2 การเก็บความรู้สึก</p>	<p>1.1 การระบายความรู้สึก ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมหรือการหากิจกรรมที่สามารถแสดงออกถึงความรู้สึกว่าเหว่ ความรู้สึกไม่สบายใจ ระบายความเครียด หรือเล่าความรู้สึกเป็นทุกข์ได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้</p> <p>“บางทีก็จะรวม ๆ กันร้องเพลงประสานเสียง ก็สนุก มันเหมือนกับเราระบาย ได้ปลดปล่อย ระบายความเครียด ได้ระบายออกไป” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“... เวลาเหงา ๆ มันฉุนเฉียว อารมณ์ไม่ค่อยดีครับ ทำอะไรแรง ๆ บ่อยครับ แต่แบบก็ไม่ต้องการให้ใครมายุ่ง” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“... จะมีเขียนจดหมาย ก็เขียนไปหาอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเก่า เขียนไปหาพี่สาว เขียนไปหาเพื่อน ไปหาพ่อแม่ บางทีก็เขียนในสมุดไว้ แล้วก็พอเราหายเครียด เราก็มาอ่านว่า มันเป็นอย่างนี้ ๆ” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“... เขียนว่าเรารู้สึกเหงา เราก็บอกเขา เราเปรียบเทียบให้เขาฟังเรื่องเพื่อนที่นี้ แล้วถ้าร้องไห้ก็โล่งเลย ให้เขามองดูว่าเรา ให้เขาสังเกตรู้ว่าเราเหงา อยากให้เขาคิดถึงเรา” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“ร้องไห้แล้วก็ดีขึ้นค่ะ ... ก็โล่งค่ะ ได้ร้องไห้” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“... กอดกันร้องไห้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ... มันเหมือนระบายอารมณ์ค่ะ ดีขึ้น ก็มีความสุข ไม่ใช่เราคิดไปฝ่ายเดียวแบบไม่มีใครเข้าใจเรา” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>“... เห็นเขากลับไปบ้านก่อนแล้วก็ร้องไห้เลย เพราะว่าเหมือนไม่อยากให้เขานั่งรถกลับไป ให้เราไปก่อนนะ ... ก็ตอนนั้นเขาลืมบอกด้วยว่าจะไปแล้ว ก็เลยร้อง” (ID 5 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“มันก็ดูเหมือนกับว่ามีครูที่เราสามารถคุยกับเขาได้ คุยแล้วรู้สึกปลดปล่อย ...” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“ผมรู้สึกที่ผมได้ระบายอาจจะเป็นความเครียดหรือความทุกข์ให้กับคน ๆ หนึ่ง หรือผมไม่รู้ว่าจะระบายหรือไม่จริงก็ได้ครับ แต่เราสามารถพูดออกไปแล้วระบายให้เหมือนมีคนกำลังฟังเราอยู่ ถึงผมอาจไม่ได้ยินเสียงตอบว่าควรทำอย่างนั้นหรืออะไรอย่างนี้ ผมคิดว่า เอล่ายังมีคนคอยรับฟังปัญหาของเรา และผมก็เชื่อมั่นว่าเขาคงค้นหาวิธีแล้วช่วยเรา ก็คิดว่าไม่เหงาแล้ว” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>1.2 การเก็บความรู้สึก เป็นความรู้สึกเศร้า ไม่เบิกบาน ไม่แสดงความรู้สึกให้ผู้อื่นรับรู้ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้</p> <p>“เวลาที่คนเหงาขึ้นมา ... ส่วนใหญ่จะอยากอยู่คนเดียว ... บางครั้งอยู่กับเพื่อนฝูงก็จะเงียบบ่อย” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“จะซึมเศร้าครับ จะซึม ๆ แล้วแยกตัวไปอยู่คนเดียว เวลาเขาให้ทำอะไรผมก็แยกไปก่อน ถ้าเขาให้เป็นกลุ่มจริง ๆ ผมก็ไปรวมกลุ่มกับเขา” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“คนเยอะ ๆ แต่อะไรที่เราต้องการจริง ๆ มันไม่มีครับ แล้วก็ซึม มันไม่มีอะไรทำ บางทีพวกอยู่ข้าง ๆ ก็ทำตัวน่าเบื่อเหมือนกันก็ทำให้เหงาไม่มีใครที่สนใจ”(กลุ่มสนทนาที่ 3)</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>“...จะน้อยใจด้วย...จะพยายามเก็บอารมณ์เอาไว้...” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p>
<p>2. การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว หมายถึงลักษณะพฤติกรรมที่ไม่ต้องการพูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น พยายามแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน</p>	<p>“... เวลาที่คนเหงาขึ้นมา ... ส่วนใหญ่จะอยากอยู่คนเดียว ... บางครั้งอยู่กับเพื่อนฝูงก็จะเจียบบ่อย” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“จะซึ่มเศร้าครับ จะซึ่ม ๆ แล้วแยกตัวไปอยู่คนเดียว เวลาเขาให้ทำอะไรผมก็แยกไปก่อน ถ้าเขาให้เป็นกลุ่มจริง ๆ ผมก็ไปรวมกลุ่มกับเขา” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“เวลาเหงาก็อยู่คนเดียว ชอบอยู่คนเดียว ...” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“...ลองทำดูแล้ว ก็รู้สึกว่าจะไม่ยุ่งกับเขาเลย เพื่อนมาทำอะไรก็ส่วนของเขา ก็รู้สึกว่าจะดีขึ้น เพราะตอนหลัง ๆ ก็ดีขึ้นไม่ค่อยอะไร” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“บางทีผมก็จะไม่ยุ่งกับใครเลยครับ เราจะรู้ว่าเราร้อนแล้วนะ เราอยู่กับใครไม่ค่อยได้ ผมก็จะไปให้ไกล ๆ อาจจะไปเดินห้างสรรพสินค้าโดนแอร์เย็น ๆ ให้อารมณ์เย็นลงหน่อย” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>3. การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร หมายถึงลักษณะการเผชิญกับความว่าเหว่ด้วยการอยู่เฉย ไม่ทำกิจกรรม หรือรอให้ความรู้สึกเหงาหรือว่าเหว่ลดน้อยลงไปเอง</p>	<p>“... นอน นอนดีสุดเลย ... พอทำสิ่งเหล่านี้ ... ลืมไปเลยมันลืม” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“... พอถึงวันต่อไปมันก็ไม่แล้ว ข้าว่ามันก็หายแล้ว” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“...ก็คือเหมือนกับมันจะน้อยลงเรื่อย ๆ ถ้ามันนานไปมันก็หายเอง” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“... ถ้าเมื่อไม่มีหนูก็จำใจต้องอยู่คนเดียว นั่งไปเรื่อย ๆ บางทีก็นอน...” (ID 4 : นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>“... บางทีก็นั่งอยู่เฉย ๆ เพื่อนก็ถามเหมือนกันว่านั่งดูตั๋ อยู่ได้ ไม่ทำอะไร ก็นั่งเฉย ๆ ได้ค่ะ” (ID 5 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>4. การทำกิจกรรม หมายถึง การ หาสิ่งอื่นมากระทำ แบ่งออกได้เป็น</p> <p>4.1 การทำกิจกรรมคนเดียว</p> <p>4.2 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน</p>	<p>4.1 การทำกิจกรรมคนเดียว เป็นการพยายามหาสิ่ง อื่นที่เพลิดเพลินมากระทำเพียงลำพัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้</p> <p>“กิน เล่น ดูหนัง ดูทีวี” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“... ไม่มีใครเข้าใจ เราก็ต้องหา ... หาไปเรื่อย ๆ ... หามา ลงตรงนี้ ... เหมือนกับหากิจกรรมอะไรให้เราทำ ... ทำให้ มันลืม ๆ” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“หนังสือเพลงเป็นอย่างแรก ถ้าอยู่คนเดียว ... ร้องอยู่คน เดียว” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“... ก็ร้องเพลง ทำงาน แล้วก็อ่านหนังสือ แล้วก็ฟังเพลง ... ก็อ่านหนังสือที่ชอบค่ะ ... วาดรูปก็ชอบค่ะ วาดรูปเล่น ฟัง เพลง แล้วก็เดินเล่น เดินเล่นในโรงเรียน รอบ ๆ โรงเรียน” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“อ่านหนังสือเล่มโปรด นิตยสารอะไรอย่างนี้ บรรเทาความ เหงา แล้วก็ฟังซาวด์เบาท ฟังวิทยุตามคลื่นต่าง ๆ ไปเรื่อย ๆ หรือบางทีก็หลับฝันถึงอะไรก็ได้ที่ไม่เกี่ยวกับความเหงา ความอยู่คนเดียว พอตื่นขึ้นมาก็เหมือนเดิม สบาย” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“... จะอยู่เงียบ ๆ คนเดียวแบบอยู่กับหนังสือ ...” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>4.2 การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เป็นการพยายามหาสิ่งอื่นที่เพลิดเพลินมากจะทำร่วมกับเพื่อน เป็นการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้</p> <p>“... บางทีก็จะแบบรวม ๆ กันแล้วร้องเพลงประสานเสียง” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“อยู่เหงา ๆ ก็ร้องเพลงไปด้วย เดินไปด้วย ช่วยกัน” (กลุ่มสนทนาที่ 1)</p> <p>“พอไม่มีกิจกรรมมันจะแบบอยู่แต่แค่นี้ พอกิจกรรมจะทำร่วมกันมันจะสนุกสนาน ก็เล่นกันไปเล่นกันมา” (ID 2 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“... ก็เล่นกับเพื่อน แล้วก็เข้ากิจกรรมกับเพื่อนคะ” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“ถ้าอยู่ที่บ้านนะครับ ก็อาจจะแบบไปบ้านเพื่อนเลยครับ ไปเราไปซ้อมดนตรีกันคืนนี้ ผมเป็นคนที่ชอบดนตรีหนัก ๆ ครับ ผมก็จะเล่นให้หนัก ๆ เต็มที่” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“อาจจะไปหาเพื่อน ๆ ครับ แล้วก็โอเคนะวันนี้เราไปเดินห้างกัน ... ไปดูโน่นดูนี่ เราก็รู้สึกว้าว เออผ่อนคลายขึ้นนะ รู้สึกว่ายังมีพวกเขาเข้าใจเรา ... แล้วก็ไปด้วยกัน” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>5. การคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน</p> <p>หมายถึง การคิดหรือจินตนาการเพื่อระลึกถึงบุคคลหรือสิ่งอันเป็นที่รักหรือผูกพันหรือ สิ่งที่ดีที่มีความเชื่อมั่นศรัทธา</p>	<p>“บางทีก็คิดถึงเพื่อน คิดถึงพ่อแม่ คิดถึงคนในครอบครัว ...” (ID 5 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“คริสเตียนเราเชื่อมั่นในพระเยซูครับ พระองค์มาไถ่บาปให้เรา เราทึ่งไว้ว่างใจว่ามีปัญหาอะไรก็อธิษฐาน ปรึกษา เหมือนเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพระเจ้า ทั้งพ่อแม่... ก็เวลาเหงา ๆ</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>ผมก็อธิษฐาน เนี่ยผมเหงาแล้วนะ ผมต้องการใครห้วงผมบ้างอย่างนี้ อย่างน้อยไม่ต้องการใคร นั่นแหละ ขอให้พระเจ้าของผมและขอให้ผมมีทางออกที่ดีที่สุดสำหรับเวลานั้น แต่ผมรู้สึกว่าคุณจะอดทนให้นานที่สุด ถ้าเวลาผมเหงาจริง ๆ ผมรู้สึกว่าผมอาจไม่ต้องการใครเลยนะครับ ต้องการกลุ่ม ๆ เดียวก็พอแล้ว อาจเป็นเพื่อนเป็นพ่อแม่อย่างนี้ แต่คนอื่นผมไม่ค่อยรู้สึกเท่าไร” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>6. การลดระดับความต้องการของตนเองหรือลดระดับความสำคัญทางสังคม หมายถึง การลดการให้ความสำคัญหรือลดความต้องการในการอยู่ร่วมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น</p>	<p>“ต้องการคนอื่นที่เข้าใจว่าเราคิดอะไรและเข้าใจว่าเราเป็นเพื่อนกันได้ ไม่ใช่ทำให้เขาแย่งอย่างเดียว แต่ว่าบางครั้งก็ไม่อยากอยู่ชัดเขา อยู่คนเดียวคิดว่าดีที่สุดแล้ว” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“แบบไม่พอใจกันมาอยู่ใกล้กัน อยู่คนเดียวดีกว่า ฟังคนอื่นไม่ได้ ถ้ามีคนมาถามแล้วไม่จริงใจ ถามทำไม ไม่จริงใจกับเรา น่ารำคาญ เราอยู่คนเดียวไม่ยุ่งกับใคร” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p>
<p>7. การพยายามเข้าหาสังคมหรือพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ หมายถึง การพยายามเข้าไปอยู่ร่วมหรือมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่น หลีกเลี่ยงการอยู่คนเดียว</p>	<p>“รู้สึกเหงาชนิด ๆ แบบเหมือนโลกนี้มีเราอยู่คนเดียว แล้วก็มองไปซ้ายขวาก็เหมือนไม่มีใครอยู่เลย แล้วหนูอยู่ตัวคนเดียว หนูก็ทำแบบทำงานไปก็มองไปมองมาหาเพื่อน...” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“ก็นั่งอ่านหนังสือไปเรื่อย ๆ แล้วก็พยายามหาเพื่อนที่แบบว่าอยู่คนเดียวเหมือนกัน หาเพื่อนคุยด้วยกัน ถ้าเมื่อไม่มีหนูก็จำใจต้องอยู่คนเดียว ...” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“... เราอาจจะไปหาเพื่อนคนอื่นก็ได้ที่แบบไม่ใช่เพื่อนซี้ ๆ เพื่อนสนิทสนมก็ได้ พอรู้จักก็พอได้ ก็พอมีเพื่อนบ้าง” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>“ถ้าอยู่ที่บ้านนะครับ ก็อาจจะแบบไปบ้านเพื่อนเลยครับ ไปเราไปช้อปปิ้งกันคืนนี้ ผมเป็นคนที่ชอบดนตรีหนัก ๆ ครับ ผมก็จะเล่นให้หนัก ๆ เต็มที่” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“อาจจะไปหาเพื่อน ๆ ครับ แล้วก็โอเคนะวันนี้เราไปเดินห้างกัน ... ไปดูโน่นดูนี้ เราก็รู้สึกว่าเขาผ่อนคลายขึ้นนะ รู้สึกว่ายังมีพวกเขาเข้าใจเรา ... แล้วก็ไปด้วยกัน” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>8. การหาแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การติดต่อ การปรึกษา หรือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ไว้วางใจ เพื่อเป็นกำลังใจ หรือ รู้สึกว่ามีคนที่เข้าใจ</p>	<p>“เวลาเหงาก็อยู่คนเดียว ชอบอยู่คนเดียว บางทีก็จะไปปรึกษาอาจารย์แม่บ้านมากกว่าว่าจะเป็นยังไง ...” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“...จะมีเขียนจดหมาย ก็เขียนไปหาอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเก่า เขียนไปหาพี่สาว เขียนไปหาเพื่อน ไปหาพ่อแม่ ... ก็เขียนไปว่าเพื่อนที่โรงเรียนนี้เป็นยังไง ๆ ก็เขียนไปบอกเขา พอเขาเขียนกลับมา ก็บอกว่าให้ทำใจอมรับไปก่อน สิ่งเลวร้ายไม่ได้อยู่กับเราคนเดียว มันก็ต้องมีสิ่งดี ๆ เข้ามาบ้าง ...” (กลุ่มสนทนาที่ 3)</p> <p>“อยากไปหาเพื่อนเก่า ... ก็โทรศัพท์ แล้วก็ส่งจดหมายไปหาเขา” (ID 3 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)</p> <p>“สมมติเพื่อนบางคนร้องไห้ ก็เดินไปปลอบ ไม่เป็นไรนะ เอะไม่เป็นไร ยังมีคนอื่น ยังมีคนโน้นคนนี้ ยังมีเราไง เราเป็นเพื่อน เราก็ปลอบทุกวิถีทาง เขาก็มีความสุข อบอุ่นใจ พอเป็นเราเขามาปลอบเราก็อบอุ่น” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“บางทีสมมติเพื่อนในกลุ่มเหงา เราก็รุมกันปลอบ 3 คนก็ รุมคนเดียว รุมกันไปรุมกันมา 4 คน สมมติทุกคนเหงาก็มากอดกันกลม ๆ มากอด มีความสุข ... กอดกันร้องไห้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ... มันเหมือนระบายอารมณ์ค่ะ ดีขึ้น ก็มีความสุข</p>

ประเด็นหลัก (Theme)	หมวดหมู่และข้อมูล (Category & Data Bit)
	<p>สุข มีคนเข้าใจเราอยู่ ไม่ใช่เราแบบคิดไปฝ่ายเดียวแบบไม่มีใครเข้าใจเรา” (ID 4 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“ตอนนั้นก็พอจะร้องไห้ก็กลั้นไว้ แต่ว่าพี่เขานั่งอยู่ข้าง ๆ ก็เลยปลอบเพราะว่าเขาบอกว่าเขาก็เคยเป็นอย่างนี้ค่ะ” (ID 5 : นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“มันก็ดูเหมือนกันว่ามีครูที่เราสามารถคุยกับเขาได้ คุยแล้วรู้สึกปลดปล่อย เขาเข้าใจเราแล้วพยายามแนะนำให้เราทำดู ...” (ID 6 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)</p> <p>“... ก็จริง ๆ แล้วก็ไม่ใช่แคร์ใครมากหรอกครับ แต่ว่าคนที่ผมรู้สึกว่ามันรักเขาแล้วเขาก็รักผม อย่างเช่นพ่อแม่ผม เพื่อน ๆ ผมที่รู้จักที่คุ้นเคยกัน ผมก็จะดีกับเขาครับ เพราะรู้สึกว่าเขาเป็นห่วงผม ผมมีอะไรผมก็อยากจะปรึกษาเขาครับ” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>
<p>9. การปรับตัวและพัฒนาตนเอง หมายถึง การปรับตัวเพื่อลดพฤติกรรมทางลบและสร้างพฤติกรรมทางบวกเพื่อเผชิญกับความเหงาหรือความว้าเหว่</p>	<p>“... เวลาที่ใจเราไม่มีความสุขมันก็เข้ามาเรื่อย ๆ มันก็อยู่กับเราตลอดไปครับ เราก็ต้องพยายามทนกับมันครับ” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p> <p>“ก็แบบพยายามทำตัวเองครับไม่ให้เหงาครับ แล้วก็ลดอารมณ์ที่รุนแรง ก็ลดลง ผมก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนครับ ที่จริงเรากับเพื่อนก็ไม่มีอะไรมากก็ไม่ใช้ปรับตัวกันยากจนมองหน้ากันไม่ได้ แต่คือว่าบางที่บางอย่างแต่ละคนก็มีนิสัยที่แบบ ... ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ก็พยายามมองเขาก็ดูดี แต่บางที่เขาไม่ดีแต่มันเป็นเรื่องเล็ก ก็อย่าไปใส่ใจมันเลย เขามืดพลาดได้ เราก็เป็นเหมือนเขา เราก็เป็นเหมือนเขาเหมือนกันอะไรอย่างนี้ พยายามคิดให้ดีที่สุด” (ID 7 : นักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)</p>

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และ ส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาลักษณะการเผชิญกับความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนที่หนึ่งประกอบด้วย นักเรียนประจำวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนที่รับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 312 คน

การวิจัยส่วนที่สอง

การเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ

1. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มรวมทั้งสิ้น 3 กลุ่ม โดยในกลุ่มสนทนาที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนหญิง) กลุ่มสนทนาที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 8 คน (นักเรียนชาย) และกลุ่มสนทนาที่ 3 มีจำนวนนักเรียน 6 คน (นักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 2 คน)

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลที่คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนที่หนึ่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ร้อยละ 27 ของผู้ที่มีคะแนนความว่าเหว่สูงได้จำนวนผู้ให้ข้อมูล รวม 7 คน เป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 4 คน

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

การวิจัยส่วนที่หนึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่นในด้านข้อมูลส่วนบุคคลและความสัมพันธ์กับเพื่อน

การวิจัยส่วนที่สอง

การวิจัยส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของความว่าเหว่และการเผชิญกับความว่าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่น โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) เป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

ในการวิจัยเชิงสำรวจนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบวัดความว่าเหว่ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจาก แบบวัดความว่าเหว่ที่ วัลลภา โคสิดานนท์ (2542) ได้พัฒนามาจากแบบวัดความว่าเหว่ของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส ฉบับที่ 3 (The UCLA Loneliness Scale, Version 3) ของ Russell & Cutrona (1988)
3. แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคำถามแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน (Index of Peer Relations) ของ Hudson (1982, 1990)

การวิจัยส่วนที่สอง

ในการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัย เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และผู้สัมภาษณ์
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. แนวคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นแนวคำถามได้ตามสถานการณ์และบริบท

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

1. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่รับนักเรียนเข้าอยู่ประจำหอพักของโรงเรียน และทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนประจำโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามจำนวนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 312 คน
2. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการตรวจให้คะแนนแบบวัดความว่าเหวและแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

การวิจัยส่วนที่สอง

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนที่หนึ่งที่เป็นผู้มีคะแนนความว่าเหวสูง ได้จำนวนนักเรียนชายและหญิงที่มีคะแนนความว่าเหวสูงรวม 11 คน
2. ติดต่อดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนที่ถูกคัดเลือก (เป็นนักเรียนชาย 1 คน และนักเรียนหญิง 4 คน จากโรงเรียน 2 โรงเรียน) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความจำกัดของระยะเวลาในการสร้างสัมพันธภาพและความไม่คุ้นเคยทำให้ผู้ที่ถูกคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลเพียงพอในเชิงลึก

3. ผู้วิจัยปรับแผนการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มสนทนาที่ 3 (เป็นนักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 2 คน จากโรงเรียน 1 โรงเรียน)

4. หลังจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำการติดตามขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากรายบุคคลกับนักเรียนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสังเกตว่ามีการแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดเห็นในกลุ่มอย่างดี ซึ่งวิธีการติดตามหลังการสนทนากลุ่มทันทีนั้น ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์เชิงลึกได้ รวมทั้งสิ้น 2 คน (เป็นนักเรียนชายทั้ง 2 คน)

5. นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ซึ่งรวมถึงข้อมูลกลุ่มสนทนาที่ 1 และกลุ่มสนทนาที่ 2 ในขั้นตอนการเตรียมการวิจัย รวมเป็นข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจำนวน 3 กลุ่ม (สมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 1 เป็นนักเรียนหญิง 8 คน สมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 2 เป็นนักเรียนชาย 8 คน และสมาชิกกลุ่มสนทนาที่ 3 เป็นนักเรียนชาย 4 คนและนักเรียนหญิง 2 คน) และ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลจำนวน 7 ราย (นักเรียนชาย 3 คนและนักเรียนหญิง 4 คน) มาวิเคราะห์เนื้อหาตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการคำนวณและวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังนี้

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความว่าเหว่

2. คำนวณค่าสถิติตามตัวแปรต้น คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิลำเนาครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยจำแนกดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความว่าเหว่ที่มีเพศและระดับชั้นแตกต่างกัน โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) ถ้าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการ Dunnett's T3

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหตุที่มี การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรแตกต่างกันโดยวิธีการวิเคราะห์ค่าที่แบบกลุ่มอิสระ (t-independent test)

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเหตุที่มี ภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกัน โดยภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดา มารดาและลำดับการเกิด โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

2.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนความจำเหตุกับคะแนน ความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

การวิจัยส่วนที่สอง

การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาตามวิธีการวิจัย เชิงคุณภาพจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการ วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เชิงลึกมาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เมื่อการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์สิ้นสุดลงแล้ว ผู้วิจัย ถอดความการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์จากเทปบันทึกการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาและบทสัมภาษณ์ที่เป็นตัวอักษร จากนั้นทำการตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบฟังเทปบันทึกการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ซ้ำ

1.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1)เตรียมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โดยการถอดเทปบันทึกการ สัมภาษณ์และตรวจสอบความครบถ้วน

2)ผู้วิจัยอ่านเนื้อหาจากบทสนทนากลุ่มและบทสัมภาษณ์ ทั้งหมดซ้ำหลาย ๆ รอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจรอบยอดเกี่ยวกับเรื่องนั้น และ พยายามสังเกต แยกแยะความหมายของคำบรรยายทุกตอนอย่างตั้งใจ

3) ผู้วิจัยทำการถอดรหัสข้อความ (coding) ต่าง ๆ ออกจากบทสนทนาในกลุ่มและบทสัมภาษณ์นั้น ๆ แล้วพยายามพิจารณาคำต่าง ๆ ที่ถอดรหัสออกมาว่า คำเหล่านั้นแสดงถึงเรื่องอะไรเป็นประเภทอะไร จัดเป็นหมวดหมู่ (category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (subtheme) สรุปรวมประเภทของเรื่องหรือประเด็นย่อยเหล่านี้ที่มีเนื้อหาเป็นกลุ่มรวบรวมเข้าเป็นเรื่องหรือกลุ่มเรื่องเดียวกัน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่าการสรุปเป็นประเด็นหลัก (theme)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยส่วนที่หนึ่ง

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ โดยรายงานตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การสำรวจความว่าเหว่กับกลุ่มตัวอย่างรวม 312 คน แสดงว่า คะแนนเฉลี่ย คือ 51.34 โดยคะแนนต่ำสุด คือ 26 คะแนน และมีคะแนนสูงสุด คือ 97 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีเพศแตกต่างกันมีคะแนนความว่าเหว่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Dunnett's T3 แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีคะแนนความว่าเหว่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 มีคะแนนความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.3

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยการวิเคราะห์ค่าที่แบบกลุ่มอิสระ (t-independent test) แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและนักเรียนประจำวัยรุ่นที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีคะแนนความว่าเหว่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางครอบครัว ซึ่งได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดาและลำดับการเกิดของนักเรียนที่แตกต่างกันมีคะแนนความว่าเหว่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แสดงว่า คะแนนความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นสัมพันธ์กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนประจำวัยรุ่นในทิศทางตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยส่วนที่สอง

ผลการศึกษสาเหตุของความว้าเหวและการเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สาเหตุของความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น ได้แก่ สาเหตุที่มาจากปัจจัยส่วนบุคคล และ สาเหตุที่มาจากปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม

การเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น ได้แก่ การแสดงความรู้สึก การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร การทำกิจกรรม การคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน การลดระดับความต้องการของตนเองหรือลดระดับความสำคัญทางสังคม การพยายามเข้าหาสังคมหรือพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ การหาแรงสนับสนุนทางสังคม และ การปรับตัวและพัฒนาตนเอง

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นโดยจำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ภูมิหลังทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมด้วยเพื่อศึกษาสาเหตุและการเผชิญความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

เพศ

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความว้าเหวของนักเรียนประจำซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงมีความว้าเหวไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Crockett (2000) การศึกษาของ Tao (1999) กับ การศึกษาของ Lau และคณะ (1999) ที่ทำการศึกษาความว้าเหวในวัยรุ่นตอนต้นและไม่พบความแตกต่างในความว้าเหวของวัยรุ่นระหว่างเพศชายและเพศหญิงเช่นเดียวกัน

ระดับชั้น

ผลการวิจัยแสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม. 2 มีคะแนนเฉลี่ยของความว่าเหว่สูงที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม. 2 มีความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม. 3

การที่นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 มีคะแนนเฉลี่ยของความว่าเหว่สูงที่สุดนั้น อาจเป็นไปได้ว่านักเรียนระดับชั้น ม.2 ไม่มีสิ่งเร้าใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อให้นักเรียนต้องเรียนรู้มากนัก และยังไม่ถึงเวลาของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเรียนและที่อยู่อาศัย รวมถึงนักเรียนชั้น ม.2 เป็นช่วงที่นักเรียนปรับตัวในการอยู่หอพักและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมาระยะหนึ่ง หากนักเรียนชั้น ม.2 ไม่สามารถปรับตัวได้หรือมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อนก็เป็นผลให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ขึ้นได้ ดังนั้นการอยู่ร่วมกับเพื่อนและความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียนและหอพักจึงน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับความว่าเหว่ของนักเรียนชั้น ม.2 ด้วย

อนึ่งผลการวิจัยยังแสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 มีความว่าเหว่แตกต่างกับนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.3 โดยนักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.2 มีความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนประจำวัยรุ่นระดับชั้น ม.3 นั้น อาจเป็นไปได้ว่าหากพิจารณาถึงนักเรียนระดับชั้น ม.3 นักเรียนในระดับชั้นนี้จะต้องมีการเตรียมตัวถึงอนาคตทางการศึกษา เป็นช่วงที่นักเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการสำรวจความถนัดและความสนใจของตนในการศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมปลายและการศึกษาในสายวิชาชีพ การค้นหาสิ่งที่ตนเองต้องการศึกษาต่อจึงเข้ามามีอิทธิพลร่วมต่อความคิด ความสนใจของนักเรียนชั้น ม.3 มากขึ้น จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่านักเรียนประจำวัยรุ่นชั้น ม.3 ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการให้ความสนใจในเรื่องการศึกษาอันเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่ต้องให้ความสนใจมากกว่า ทำให้การสนใจในเรื่องอื่น ๆ ลดความสำคัญลง

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lau และคณะ (1999) ที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นเกรด 8 (เทียบเท่า ม.2) และเกรด 9 (เทียบเท่า ม.3) มีความว่าเหว่สูงกว่านักเรียนระดับชั้นเกรด 7 (เทียบเท่า ม.1) ดังนั้นผลการศึกษาเรื่องความว่าเหว่ของวัยรุ่นที่มีระดับชั้นแตกต่างกันจึงยังไม่เป็นที่แน่นอน จึงควรทำการศึกษาซ้ำเพื่อให้ทราบผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยศึกษาวิจัยในกลุ่มประชากรที่หลากหลาย และศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นแตกต่างกันด้วย

การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีความว่าเหวแตกต่างกับนักเรียนประจำวัยรุ่นที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ นักเรียนที่ให้ข้อมูลรายงานว่า ตนรู้สึกว่าการไม่มีกิจกรรมให้ทำในช่วงเวลาว่างและการที่ตนไม่มีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนั้นทำให้ตนเกิดความรู้สึกว่าเหว ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่านักเรียนรู้สึกว่าตนมีเวลาว่างแต่ไม่สามารถทำอะไรตามความต้องการของตน ซึ่งความต้องการนั้นอาจเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับกฎระเบียบของโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและเหงา รวมทั้งนักเรียนอาจมีความต้องการในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลาง ซึ่งในกรณีเช่นนี้การทำกิจกรรมก็จะไม่มีความหมายถ้าเพื่อนไม่ได้อยู่ร่วมทำกิจกรรมกับตน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นได้อีกประการหนึ่ง (Rook, 1984 อ้างถึงใน Solomon, 2000; Weiss, 1982; Peplau & Perlman, 1982)

นอกจากนี้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยยังพบว่า นักเรียนใช้การทำกิจกรรมเป็นการเผชิญกับความว่าเหวด้วย เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหว นักเรียนจะพยายามหากิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งทำ เพื่อไม่ให้ตนอยู่ว่าง และใช้เวลาที่มีอยู่ไปกับการทำกิจกรรมโดยไม่ให้ตนต้องหมกมุ่นอยู่กับความรู้สึกว่าเหวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยนักเรียนจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมในสองลักษณะ คือ การทำกิจกรรมคนเดียวตามลำพังและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ในการใช้เวลาทำกิจกรรมคนเดียวตามลำพังนั้น นักเรียนรายงานว่าสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่ตนต้องการ ซึ่งไม่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียนจึงรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง และมีความสุข (Rokach & Brock, 1998)

ส่วนการทำกิจกรรมกับเพื่อนก็แสดงถึงการที่นักเรียนมีความต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพทางสังคมที่มีความหมายและน่าพึงพอใจ ตามปกติแล้วนักเรียนวัยรุ่นจะเข้ากลุ่มสังคมที่มีลักษณะความคิดความสนใจคล้ายคลึงกับตน ดังนั้นการที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจนั้น นอกจากจะใช้เวลาให้เป็นประโยชน์แล้ว นักเรียนยังได้พบกับเพื่อนที่มีความสนใจที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับตน ทำให้นักเรียนได้มีกลุ่มสังคมย่อย ๆ ขึ้นโดยเป็นกลุ่มสังคมที่นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้สึกผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทในกลุ่มและได้รับการยอมรับจากเพื่อน และการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนนี้ นักเรียนจะมีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิด ความสนใจ รวมถึงการเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งเป็นการส่งเสริมในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (self identity) ซึ่งที่เป็นงานพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นอีกด้วย (Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982; Rokach & Brock, 1998; ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530)

นอกจากที่ได้กล่าวถึงวิธีการเผชิญกับความว้าเหวโดยการทำกิจกรรมซึ่งอาจลดความว้าเหวของนักเรียนลงได้นั้น การทำกิจกรรมอาจจะเป็นลักษณะหนึ่งที่นักเรียนใช้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือเบี่ยงเบนความสนใจไปจากความรู้สึกทุกข์ของตนที่เกิดจากความรู้สึกว่าเหว ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนยังเกิดความรู้สึกว่าเหวมากขึ้นได้ เนื่องจากการเผชิญกับความว้าเหวด้วยการหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองด้วยการหากิจกรรมทำไม่ให้เห็นอยู่ว่านั้น เป็นการแสดงถึงความต้องการของบุคคลที่จะได้รับความรักจากผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบุคคล และกลัวในการอยู่คนเดียว ซึ่งการทำกิจกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกกลัวนี้เป็นการทำกิจกรรมที่ไม่มีความหมายและส่งเสริมให้บุคคลรู้สึกว่างเปล่า แปรกแยกจากตัวตนที่แท้จริงมากขึ้น และเป็นผลให้รู้สึกว้าเหวมากขึ้นก็ได้ (Moustakas, 1961)

ดังแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนเผชิญกับความว้าเหวด้วยการทำกิจกรรมนั้น นักเรียนอาจจะมีความรู้สึกว่าเหวลดน้อยลงหรืออาจเพิ่มมากขึ้นก็ได้ จึงน่าที่จะทำการศึกษาต่อไปว่าการทำกิจกรรมเป็นวิธีการเผชิญความว้าเหวที่สามารถลดความว้าเหวได้จริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงวิธีการหลีกเลี่ยงความรู้สึกว่าเหวเท่านั้น

ภูมิหลังทางครอบครัว

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันมีความว้าเหวไม่แตกต่างกัน โดยภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และลำดับการเกิดของนักเรียน ซึ่งการศึกษาของ Brennan & Auslander (1979) อ้างถึงใน Brennan, 1982) ก็ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความว้าเหวของวัยรุ่นกับจำนวนพี่น้อง ในขณะที่การศึกษาของ Ponzetti & James (1997) พบว่า ความว้าเหวสัมพันธ์ทางลบกับความใกล้ชิดและการแข่งขันกันในพี่น้อง ส่วนความขัดแย้งสัมพันธ์ทางบวกกับความว้าเหวโดยพบว่า เมื่อบุคคลมีความขัดแย้งในระหว่างพี่น้องมากขึ้นเท่าใด บุคคลก็จะมีความรู้สึกว่าเหวมากขึ้นตามกัน และความใกล้ชิดในระหว่างพี่น้องเป็นตัวทำนายความว้าเหวที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ ในประเด็นสัมพันธ์ภาพระหว่างพี่น้องในการทำนายความว้าเหว นั้น ความใกล้ชิดในระหว่างพี่น้องจะเป็นตัวแปรที่ทำนายความว้าเหวที่สำคัญที่สุด และการศึกษาของ Hojat และคณะ (1990) พบว่า ความไม่พึงพอใจบิดามารดาในวัยเด็กสัมพันธ์กับความว้าเหวระดับเข้มและยาวนาน นั่นคือ บุคคลที่รู้สึกว้าเหวมาก มักเป็นบุคคลที่มีความไม่พึงพอใจบิดามารดาของตนมากในวัยเด็กด้วย จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนบางคนได้รายงานว่าการมีพี่น้องอยู่ด้วยที่โรงเรียนประจำมีส่วนช่วยให้คลายความรู้สึกเหงาไปได้บ้าง ซึ่งผลจากการวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมาและการรายงานของนักเรียนแสดงว่าอาจเป็นไปได้ที่ความใกล้ชิดและสัมพันธ์ภาพ

ระหว่างที่น้องและบุคคลในครอบครัวน่าจะมีผลต่อความรู้สึกว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น และ
เป็นประเด็นที่น่าสนใจทำการศึกษาต่อไป

ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ผลการวิจัย แสดงว่า ความว่าเหวสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อน กล่าวคือ นัก
เรียนจะมีความรู้สึกว่าเหวมาก เมื่อนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน และนักเรียนก็จะมี
ความรู้สึกว่าเหวน้อยเมื่อนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย
จำนวนมาก (Cutrona, 1982 อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991; Galanaki & Kalantzi-
Azizi, 1999; Lau et al., 1999; Crockett, 2000; Demir & Tarhan, 2001) ที่พบว่า ความว่าเหว
สัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อนโดยตรง และ ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่า ผู้ให้ข้อมูล
ได้กล่าวถึงการมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อนทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่แสดงถึง ความรู้สึกไม่พึงพอใจในปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่
ตนอยู่ของนักเรียนประจำเป็นสาเหตุหนึ่งของความว่าเหว ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน
ความรู้สึกเป็นส่วนเกินของสังคมหรือไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ และ ความรู้สึกว่าอยู่
คนเดียวตามลำพัง โดยทั้ง 3 ลักษณะนี้ เป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน เช่น นักเรียนรายงานว่า เมื่อ
นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน เช่น เกิดความไม่เข้าใจกันหรือเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง
กับเพื่อน นักเรียนจะถูกเพื่อนปฏิเสธหรือไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม รวมถึงการมีความคิดความสนใจที่
แตกต่างจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเพื่อนก็ไม่ยอมรับความคิดเห็นของตน นักเรียนรู้สึกว่าตนเองอยู่คนเดียว
สำคัญต่อกลุ่ม และขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองอยู่คนเดียว
ตามลำพัง ไม่มีเพื่อนที่สนิทหรือจริงใจด้วย ซึ่งเมื่อนักเรียนตระหนักถึงความต้องการมีเพื่อนและ
ความต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนนั้นไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือความต้องการของตน
ก็จะเป็นผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหวได้ในที่สุด (Peplau & Perlman, 1982; Brennan,
1982)

สาเหตุของความว่าเหว

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงถึงสาเหตุของความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น
ดังนี้

นักเรียนที่มีลักษณะบุคลิกภาพไม่ไว้วางใจผู้อื่น มีความรู้สึกไม่อิสระ มีอัตมโน-
ทัศน์ทางลบ วิตกกังวล และอารมณ์ร้อน เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะขัดขวางการสร้าง
และรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น Perlman & Peplau (1998, 1982) กล่าวถึงลักษณะบุคลิกภาพ

ของบุคคลเป็นปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เกิดความว่าเหว่ กล่าวคือ บุคลิกภาพของบุคคลมิได้ทำให้เกิดความว่าเหว่ขึ้นโดยตรง หากแต่เป็นปัจจัยที่เนื่องไปสู่ความว่าเหว่ เพราะว่าลักษณะบุคลิกภาพจะเป็นภาพรวมเกี่ยวกับตนเองของตัวบุคคลและแสดงออกถึงการกระทำและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งอาจจะมีลักษณะที่ส่งเสริมหรือขัดขวางในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับผู้อื่นได้ และ Brennan (1982) กล่าวถึง ลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่น เช่น รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ อึดอัดในทัศนทางลบ วิดกกังวล มีเจตคติทางลบกับผู้อื่น ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เก็บตัว ฯลฯ บุคลิกภาพเหล่านี้มีความสัมพันธ์สูงกับความว่าเหว่ ส่งผลให้วัยรุ่นมีปัญหาในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและนำไปสู่ความว่าเหว่ได้ นอกจากนี้นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบอารมณ์ร้อน จะมีพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะที่สามารถทำลายสัมพันธภาพระหว่างตนกับเพื่อนได้ง่าย ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีระหว่างตนกับเพื่อนและส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ได้เช่นกัน

ผลจากการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Tao (1999) พบว่า ความว่าเหว่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพ การศึกษาของ Hamid & Lok (2000) พบว่า วัยรุ่นที่ว่าเหว่มีความไว้วางใจผู้อื่นน้อยกว่าวัยรุ่นที่ไม่ว่าเหว่ การศึกษาของ Shapiro (1989) พบว่า ความว่าเหว่เป็นผลจากความขัดแย้งจากความไม่ไว้วางใจผู้อื่นในขณะที่บุคคลต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการศึกษาของ Lau & Kong (1999) พบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างความว่าเหว่และอึดอัดในทัศน กล่าวคือ การที่บุคคลมีอึดอัดในทัศนทางบวก ก็จะมีความว่าเหว่น้อย และการที่บุคคลมีอึดอัดในทัศนทางลบ ก็จะมีความว่าเหว่มาก

ความต้องการความรักความผูกพันที่ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียง เป็นความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่นักเรียนรู้สึกว่าตนขาดบางสิ่งบางอย่างที่มีความหมายกับตน มีความรู้สึกที่ไม่มีคนเข้าใจตน หรือได้รับสิ่งเหล่านั้นแต่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นนักเรียนจึงมีความต้องการและคาดหวังที่จะได้รับการเติมเต็มในความรู้สึกที่ไม่เพียงพอนี้ ซึ่งถ้านักเรียนไม่ได้รับการตอบสนองหรือเติมเต็มในความรู้สึกที่ตนต้องการหรือคาดหวังที่จะได้รับจากผู้อื่นนี้ นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกว่าเหว่ขึ้น (Sullivan, 1953; Weiss, 1982, 1989; Rokach, 1997; Rokach & Bacanlı, 2001)

นอกจากนี้ความต้องการความรักความผูกพันตอบสนองอย่างพอเพียงยังเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางสังคม นั่นคือ การที่นักเรียนต้องมาพักอยู่ที่โรงเรียนประจำทำให้นักเรียนต้องแยกจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนกลุ่มเดิม และการเปลี่ยนแปลงย้ายจากครอบครัวมาพักอยู่ที่โรงเรียนอาจทำให้นักเรียนรู้สึกว่าปฏิสัมพันธ์ที่แสดงถึงความรักความผูกพันที่นักเรียนเคยได้รับจากบุคคลในครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดลดน้อยลงไปหรือขาดหายไปในช่วงระยะหนึ่ง ดังนั้น

กับการที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับความรักความผูกพันอย่างพอเพียงนั้น นอกจากจะเป็นสาเหตุส่วนบุคคลที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นได้แล้ว ยังอาจเป็นปัจจัยร่วมกับการแยกจากบุคคลสำคัญที่มีความหมายและเป็นผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหวได้อีกทางหนึ่ง (Sullivan, 1953; Weiss, 1982, 1989; Cutrona, 1982 อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991; Weiss, 1982, 1989; Peplau & Perlman, 1982; Young, 1982 อ้างถึงใน Weiten & Lloyd, 1993) ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Rokach (1997) และ Rokach & Bacanli (2001) ที่พบว่า สัมพันธภาพความใกล้ชิดสนิทสนมที่ไม่ได้รับการเติมเต็ม การแยกจากบุคคลสำคัญ เป็นสาเหตุของความว่าเหว และการศึกษาของ Cutrona (1982 อ้างถึงใน Evans & Hubbs-Tait, 1991) พบว่า การจากครอบครัวและเพื่อนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหวในนักศึกษาที่ออกจากบ้านไปอยู่หอพักมหาวิทยาลัย

การเผชิญกับความว่าเหว

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเผชิญความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น แสดงว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีการใช้วิธีการเผชิญกับความว่าเหวในหลากหลายลักษณะทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป และนักเรียนไม่ได้ใช้วิธีการเหล่านี้เมื่อเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงความรู้สึกทางลบอื่น ๆ ด้วย โดยสังเกตได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ที่นักเรียนมักแทนคำที่แสดงถึงความรู้สึกว่าเหว ด้วยคำว่า เหงา เบื่อ เครียด เศร้า ซึม เพราะฉะนั้น การแสดงความรู้สึกโดยการระบายออกมาด้วยการร้องไห้หรือแสดงออกด้วยอาการกิริยาฉุนเฉียว ก็จะเป็นการระบายความรู้สึกต่าง ๆ ทั้งความคับข้องใจ โกรธ ไม่สบายใจ เครียด รวมทั้งความรู้สึกว่าเหวด้วย

ส่วนการเผชิญกับความว่าเหวโดยการเก็บความรู้สึกนั้น นักเรียนแสดงพฤติกรรมในลักษณะการเงียบเฉย มีอาการซึมเศร้า นักเรียนจะไม่ต้องการให้บุคคลอื่นรับรู้ถึงความรู้สึกว่าเหวของตน และมักจะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ร่วมกับวิธีการเผชิญในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร รวมถึงการคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน

การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงว่าตนต้องการอยู่คนเดียว ไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ความรู้สึกของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน และลักษณะพฤติกรรมเช่นนี้ ก็อาจขัดขวางต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ลดโอกาสในการเรียนรู้และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างเหมาะสม เพราะนักเรียนจะมีการเรียนรู้บทบาทในสังคม

การแลกเปลี่ยนความคิด ความสนใจ การปรับตัว รวมทั้งการค้นหาและสร้างเอกลักษณ์แห่งตน และมีพัฒนาการตามวัยของตนในกลุ่มเพื่อน (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530)

สำหรับนักเรียนที่รายงานว่า การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร ทำให้ความรู้สึกว่าเหว่ลดลงหรือหายไป ได้ โดยที่ตนไม่จำเป็นต้องทำอะไร เพียงรอให้เวลาผ่านไปเท่านั้น ซึ่งอาจใช้เวลามากน้อยต่างกัน ตามแต่ละบุคคล หรือนักเรียนใช้การนอนหลับเพื่อให้ลืมความรู้สึกว่าเหว่ (Young, 1982 อ้างถึงใน Weiten & Lloyd, 1993) ซึ่งนักเรียนอาจหายจากความรู้สึกเหว่ได้ หรือ อาจจะเป็นลดโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและความเหว่อาจคงอยู่นาน โดยไม่มีการจัดการด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพก็ได้

การที่นักเรียนคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน เป็นการนึกถึงสิ่งที่มีความสุข ความอบอุ่น และมั่นคงทางจิตใจด้วยการใช้จินตนาการ ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงความรู้สึกเหว่ที่เกิดขึ้นอยู่จริง (Moustakas, 1961) วิธีการเผชิญกับความเหว่ด้วยการคิดถึงสิ่งที่รักและผูกพัน การแยกตัวหรือต้องการอยู่คนเดียว การไม่ทำกิจกรรมใด ๆ หรืออยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร รวมถึงการเก็บความรู้สึกนี้อาจเป็นแสดงออกของนักเรียนในการให้ความสำคัญกับสังคมน้อยลงหรือต้องการอยู่ในกลุ่มสังคมน้อยลงด้วยก็ได้ (Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982; Rokach & Brock, 1998)

พฤติกรรมเหล่านี้ อาจเป็นไปในลักษณะที่นักเรียนใช้เวลาอยู่กับตนเองเพื่อสำรวจ และตระหนักถึงความต้องการและความเป็นจริงของตนเองในขณะปัจจุบันเพื่อเรียนรู้ที่จะจัดการกับความรู้สึกเหว่โดยลดความคาดหวังหรือความต้องการให้สอดคล้องกับความเป็นจริง (Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982) หรืออาจเป็นไปในลักษณะการหลีกเลี่ยงภาวะเป็นทุกข์ซึ่งจะเป็นการยั้งส่งเสริมให้นักเรียนคิดหมกมุ่นอยู่กับตนเองและอาจลดโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนรู้สึกเหว่มากขึ้นได้ (Moustakas, 1961; Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982)

สำหรับวิธีการเผชิญกับความเหว่ด้วยการลดระดับความต้องการของตนเอง หรือลดระดับความสำคัญทางสังคมนั้น เมื่อนักเรียนคาดหวังถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้ตนมีความสุข แต่ในความเป็นจริงแล้วความสัมพันธ์ทางสังคมที่ตนเองมีอยู่จริงกลับไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการหรือคาดหวังไว้ การลดความต้องการของตนเองหรือการให้ความสำคัญน้อยลงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมหรือความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น จะทำให้ความเป็นจริงสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกผิดหวัง น้อยใจ และทำให้ความรู้สึกเหว่ลดน้อยลงหรือหายไป (Perlman & Peplau, 1982; Brennan, 1982)

การพยายามเข้าหาสังคมหรือการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ เป็นการแสดงถึงความต้องการอยู่ร่วมและแสวงหาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสังคม เป็นการหลีกเลี่ยงการอยู่คนเดียวซึ่งนักเรียนประจำกลุ่มนี้รู้สึกว่าจะเกิดความรู้สึกว่าเหวขึ้นได้ โดยนักเรียนจะพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพใหม่หรือหาเพื่อนกลุ่มเดิม การเข้าหาสังคมหรือการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมนั้นจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้อยู่คนเดียว มีเพื่อน มีกลุ่มสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและได้รับการยอมรับจากเพื่อน การพยายามเข้าหาสังคมหรือการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใด ๆ นี้ จึงเป็นวิธีการที่นักเรียนพยายามเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองโดยการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและเป็นผลให้ความรู้สึกที่เหวของตนลดน้อยลง (Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982)

นอกจากการพยายามเข้าหาสังคมแล้ว นักเรียนจะใช้วิธีการหาแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนกำลังใจที่มีความหมายกับนักเรียน อันได้แก่ บิดามารดาหรือเพื่อนสนิทซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนให้กำลังใจที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยแล้วเกิดความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ นักเรียนจะรู้สึกว่ามีคนยอมรับและเข้าใจตน โดยปกติแล้วนักเรียนวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่พักอยู่โรงเรียนประจำ สังคมเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก เมื่อนักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหวอันเนื่องมาจากการที่ตนต้องห่างจากบ้านและครอบครัวหรือเพื่อนสนิทกลุ่มเดิม การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนหรือครูที่ตนสนิทและไว้วางใจ การได้รับคำปลอบใจและกำลังใจ จะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว มีคนเข้าใจตน และเป็นผลให้ความรู้สึกที่เหวลดลงได้ (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530; Rokach & Brock, 1998)

ส่วนการปรับตัวและพัฒนาตนเองเป็นลักษณะการเผชิญกับความเหวที่นักเรียนแสดงถึงการตระหนักรู้ เข้าใจและยอมรับในความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง และนักเรียนมีความตั้งใจและความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยเริ่มจากการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนเอง เช่น การแสดงอารมณ์โกรธหรือฉุนเฉียว ซึ่งการที่นักเรียนปรับตัวและพัฒนาตนเองนี้จะทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสอดคล้องกับตัวตนของตนและความเป็นจริงในสังคม ลดความรู้สึกว่าเหวลง และป้องกันโอกาสการเกิดความรู้สึกว่าเหวได้อีกทางหนึ่ง (Peplau & Perlman, 1982; Brennan, 1982; Rokach & Brock, 1998)

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงถึงสาเหตุของความเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และ ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์และสังคม ซึ่งพบว่า ความเหวอาจเกิดขึ้นได้จาก

ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือทั้งสองปัจจัยประกอบกัน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบกัน และผลการวิจัยเชิงคุณภาพก็แสดงว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นใช้การเผชิญกับความว่าเหวโดยจัดกลุ่มได้ 9 ลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ว่า นักเรียนแต่ละคนใช้การเผชิญกับความว่าเหวในหลากหลายลักษณะและไม่ได้ใช้วิธีการเผชิญอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่นักเรียนจะใช้วิธีการเผชิญกับความว่าเหวโดยเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทหรือสถานการณ์ที่นักเรียนประสบในขณะนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนประจำ บิดามารดา และผู้ปกครองของนักเรียนประจำวัยรุ่น ควรนำผลจากการศึกษานี้ไปทำความเข้าใจนักเรียนประจำวัยรุ่น และหาแนวทางส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน
2. ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลนักเรียนประจำวัยรุ่นสามารถนำผลเรื่องการเผชิญกับความว่าเหวที่ได้จากการศึกษานี้ไปเป็นแนวทางในการสังเกตและติดตามพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งช่วยเหลือนักเรียนในการลดความว่าเหวและช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียน
3. เนื่องจากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ยังไม่มีความคงที่ในเรื่องสาเหตุของความว่าเหวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีระดับชั้นแตกต่างกันจากการศึกษาครั้งนี้และจากการศึกษาในต่างประเทศ บุคลากรทางจิตวิทยาจึงควรทำการศึกษาซ้ำเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องความว่าเหวของวัยรุ่น และ ควรทำการศึกษาในกลุ่มประชากรที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษากว้างขวางและครอบคลุม
4. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวว่าจะมีผลต่อความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่นหรือไม่ เพื่อทราบถึงข้อมูลและความสัมพันธ์ที่มีต่อความว่าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ หรือ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (case study) ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงลึกระยะยาว
5. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาความว่าเหวด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบ Grounded Theory เพื่ออธิบายถึงความว่าเหวและวิธีการเผชิญความว่าเหวอย่างเป็นระบบ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2530). *พัฒนาการวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปลื้มจิต สถาพรดำรงค์. (2541). *รายงานประสบการณ์ในการบริหารงานกิจการนักเรียนประจำโรงเรียนสตรีนเรศวรราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539*. นครปฐม: โรงเรียนสมุทรพิทยาคม.
- วัลลภา โคสิตานนท์. (2542). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรมต่อกรดความว่าหวในผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทร์วานิช. (2543). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2536). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาษาอังกฤษ

- Asher, S., Parkhurst, J. T., Hymel, S., & Williams, G. A. (1990). Peer rejection and loneliness in childhood. In S. R. Asher & J. D. Coie (Eds.), *Peer rejection in childhood* (pp. 253-273). NY: Cambridge.
- Brennan, T. (1982). Loneliness at adolescence. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 1-18). New York: Wiley-Interscience.
- Crockett, L. J. (2000). Deviant friends and early adolescents' emotional and behavioral adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, 10(2), 173-189.
- Demir, A., & Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*, 135, 113-123.
- Erikson, E. M. (1968). *Identity: Youth and crisis*. NY: W.W.Norton.
- Evans, R., & Hubbs-Tait, L. (1991). *Applying psychology in today's world strategies for personal growth*. NJ: Prentice-Hall.

- Galanaki, E. P., & Kalantzi-Azizi, A. (1999). Loneliness and social dissatisfaction: Its relation with children's self-efficacy for peer interaction. *Child Study Journal*, 29, 1-22.
- Hamid, P., & Lok, D. (2000). Loneliness in Chinese adolescents: A comparison of social support and interpersonal trust. *International Journal of Adolescence and Youth*, 8, 45-63.
- Hojat, M., Borenstein, B. D., & Shapurian, R. (1990). Perception of childhood dissatisfaction with parents and selected personality traits in adulthood. *Journal of General Psychology*, 117, 241-253.
- Hojat, M., & Crandall, R. (Eds.). (1989). *Loneliness: Theory, research, and applications*. CA: Sage.
- Hudson, W. W. (1982). *The clinical measurement package: A field manual*. Illinois: Dorsey.
- Hudson, W. W., Nurius, P. S., Daley, J. G., & Newsome, R. D. (1990). A short-form scale to measure peer relations dysfunction. *Journal of Social Service Research*, 13, 57-69.
- Jackson, T., Soderlind, A., & Weiss, K. E. (2000). Personality traits and quality of relationships as predictors of future loneliness among American college students. *Social Behavior and Personality*, 28, 463-470.
- Johnson, D. W. (1997). *Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization (6th ed.)*. MA: Allyn & Bacon.
- Lau, S., Chan, D., & Lau, P. (1999). Facets of loneliness and depression among Chinese children and adolescents. *Journal of Social Psychology*, 139, 713-729.
- Lau, S., & Kong, Chit-Kwong (1999). *The acceptance of lonely others: Effects of loneliness and gender of the target person and loneliness of the perceiver*. *Journal of Social Psychology*, 139, 229-241.
- Martin, G. L., & Osborne, J. G. (1989). *Psychology, adjustment, and everyday living*. NJ: Prentice-Hall.
- McWhirter, B. T. (1990). Loneliness: A review of current literature, with application for counseling and research. *Journal of Counseling & Development*, 68, 417-422.

- Morrow, S. L., & Smith, M. L. (2000). Qualitative research for counseling psychology. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (3rd ed.) (pp. 199-230). New York: John Wiley & Sons.
- Moustakas, C. E. (1961). *Loneliness*. NY: Prentice-Hall.
- Newman, B. M., & Newman, P. R. (1986). *Adolescent Development*. Ohio: Merrill.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (Eds.). (1982). *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy*. New York: Wiley-Interscience.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). Perspective on loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 1-18). New York: Wiley-Interscience.
- Peplau, L. A., & Perlman, D. (1982). Theoretical approach to loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 123-133). New York: Wiley-Interscience.
- Perlman, D., & Peplau, L. A. (1998). *Loneliness*. In *Encyclopedia of Mental Health Volume 2* (pp. 571-581). Academic.
- Ponzetti, J. J., & James, C. M. (1997). Loneliness and sibling relationships. *Journal of Social Behavior & Personality*, 12, 103-102.
- Rice, F. P. (1993). *The adolescent: Development, relationships, and culture* (7th ed.). MA: Allyn & Bacon.
- Rokach, A. (1997). Relations of perceived causes and the experience of loneliness [1,2,3]. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 3, 1067-1074.
- Rokach, A., & Bacanli, H. (2001). Perceived causes of loneliness: A cross-cultural comparison. *Social Behavior and Personality*, 29, 169-182.
- Rokach, A., Bacanli, H., & Ramberan, G. (2000). Coping with loneliness: A cross-cultural comparison. *European Psychologist*, 5, 302-311.
- Rokach, A., & Brock, H. (2000). Coping with loneliness. *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*, 98, 107-127.
- Rubenstein, C. M., & Shaver, P. (1982). The experience of loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 206-223). New York: Wiley-Interscience.

- Russell, D. W. (1996). UCLA Loneliness Scale (Version 3): Reliability, Validity, and Factor Structure. *Journal of Personality Assessment*, 66, 20-40.
- Schultz, C. M. (1993). *Mental health–psychiatric nursing: A holistic life-cycle approach*(3rd ed.). St. Louis: Mosby Year Book.
- Schultz, N. R., & Moore, DeWayne. (1989). Further reflection on loneliness research: Commentary on Weiss's Assessment on loneliness research. In M. Hojat & R. Crandall (Eds.), *Loneliness: Theory, research, and applications* (pp. 37-40). CA: Sage.
- Schumaker, J. F., Shea, J. D., Monfries, G., & Groth-Marnat, G. (1993). Loneliness and life satisfaction in Japan and Australia. *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*, 127, 65-71.
- Schwebel, A. I., Barocos, H. A., Reichman, W., & Schwebel, M. (1990). *Personal adjustment and growth: A life span approach* (2nd ed.). IA: Brown.
- Shapiro, J. (1989). Loneliness of adolescence. *Dissertation Abstracts International*: 28-03.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1991). *Measures of personality and social psychological attitudes*. London: Academic.
- Solomon, S. M. (2000). Childhood loneliness: Implications and intervention considerations for family therapists. *The Family Journal*, 8, 161-164.
- Stroebe, M., Vliet, T., & Hewstone, M. (2002). Homesickness among students in two cultures: Antecedents and Consequences. *British Journal of Psychology*, 93, 147-168.
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. NY: Norton.
- Tao, R. (1999). Loneliness in early adolescence (social experiences). *Dissertation Abstracts International*: section B-59.
- Weiss, R. S. (1982). Issues in the study of loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research, and therapy* (pp. 71-79). New York: Wiley-Interscience.
- Weiss, R. S. (1989). Reflection on the present state of loneliness research. In M. Hojat & R. Crandall (Eds.), *Loneliness: Theory, research, and applications* (pp. 1-16). CA: Sage.

Weiten, W., & Lloyd, M. (1993). *Psychology applied to modern life: Adjustment in the 90s* (4th ed.). CA: Brooks/Cole.

Willig, C. (2001). *Introducing qualitative research in psychology: Adventures in theory and method*. Philadelphia: Open University.

Wiseman, H., & Gutfreud, D. G. (1995). Gender differences in loneliness and depression of university students seeking counselling. *British Journal of Guidance & Counselling*, 23, 231-244.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

\bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum (X - \bar{X})^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์เครื่องมือ ได้แก่

2.1 วัดค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ α (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

$$\alpha = \left[\frac{n}{n - 1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ n แทน จำนวนข้อ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด

2.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความว้าเหว่และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน
สถิติที่ใช้ทดสอบ คือ t-test

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \cdot \frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2}}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ X_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1

X_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

n_1 แทน ขนาดของกลุ่มที่ 1

n_2 แทน ขนาดของกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2

2.3 ค่าความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมของข้อทั้งหมดด้วยวิธีการคำนวณค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยส่วนที่หนึ่ง

3.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Single - factor Analysis of
Variance: Single factor ANOVA หรือ One – way ANOVA)

$$F = \frac{MS_{Trt}}{MS_E} \quad \text{ซึ่งมีการแจกแจงแบบ F ด้วยองศาอิสระ } k - 1, n - k$$

$$MS_{Trt} = \frac{SS_{Trt}}{(k - 1)}$$

$$MS_E = \frac{SS_E}{(n - k)}$$

$$SS_T = SS_{Trit} + SS_E$$

โดยที่ SS_T แทน ผลบวกของความผันแปรทั้งหมดมีองศาอิสระ = $n - 1$

SS_{Trit} แทน ผลบวกของความผันแปรระหว่างทรีทเมนต์มีองศาอิสระ = $k - 1$

SS_E แทน ผลบวกของความผันแปรภายในทรีทเมนต์เดียวกันมีองศาอิสระ = $n - k$

3.2 การทดสอบค่าความแปรปรวนสองทาง (TWO – WAY ANOVA with INTERACTION)

$$F = \frac{MS_A}{MS_E}$$

$$F = \frac{MS_B}{MS_E}$$

$$F = \frac{MS_{AB}}{MS_E}$$

$$MS_A = \frac{SS_A}{a - 1}$$

$$MS_B = \frac{SS_B}{b - 1}$$

$$MS_{AB} = \frac{SS_{AB}}{(a - 1)(b - 1)}$$

$$SS_T = SS_A + SS_B + SS_{AB} + SS_E$$

โดยที่ SS_T แทน ผลบวกของความผันแปรทั้งหมดที่มีองศาอิสระ $abn - 1$

SS_A แทน ผลบวกของความผันแปรที่เกิดจากปัจจัย A ที่มีองศาอิสระ $(a - 1)$

SS_B แทน ผลบวกของความผันแปรที่เกิดจากปัจจัย B ที่มีองศาอิสระ $(b - 1)$

SS_{AB} แทน ผลบวกของความผันแปรที่เกิดจากอิทธิพลร่วมของปัจจัย A และ B ที่มีองศาอิสระ $(a - 1)(b - 1)$

SS_E แทน ผลบวกของความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองที่มีองศาอิสระ $ab(n - 1)$

3.3 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Dunnett's T3

$$t = \frac{(M_1 - M_2)}{\sqrt{MS_w \left[\frac{(1)}{n_1} + \frac{(1)}{n_2} \right]}}$$

$$df = N - K$$

เมื่อ M แทน ค่ามัชฌิมเลขคณิตของแต่ละกลุ่ม

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

N แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

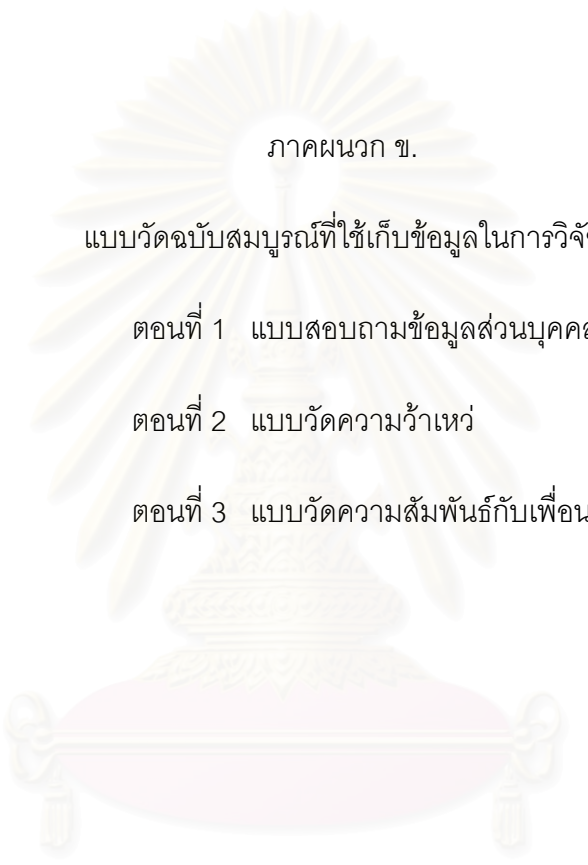
MS_w แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

3.4 การทดสอบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยการทดสอบค่าที (t – test) แบบกลุ่มอิสระต่อกัน (t – independent test)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \cdot \frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2}}}$$

3.5 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

ภาคผนวก ข.

แบบวัดฉบับสมบูรณที่เก็บข้อมูลในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบวัดความว่าเหว่

ตอนที่ 3 แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ ใช้เพื่อการวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และผลจากการวิจัยนี้ จะไม่มีการนำเสนอเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอเป็นภาพรวม และใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของนักเรียน **ขอให้นักเรียนตอบทุกข้อและตอบให้ครบทุกตอนตามลำดับ**

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

วรวิวี ธนประกฤต

ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย 3 หรือเติมข้อความในช่องว่างที่เหมาะสม

1. ชื่อ - นามสกุล
2. อายุ.....ปี
3. เพศ ชาย หญิง
4. ปัจจุบันนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ชั้น
 ม. 1 ม. 2 ม.3
5. นักเรียนนับถือศาสนาหรือความเชื่อ
 พุทธ คริสต์ อิสลาม
 ฮินดู อื่น ๆ โปรดระบุ.....
6. ปัจจุบันบิดาและมารดาของนักเรียน
 อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่ หย่าร้าง
 ท่านใดท่านหนึ่งเสียชีวิต ทั้งสองท่านเสียชีวิตแล้ว
7. นักเรียนมีพี่น้องทั้งหมด (รวมทั้งตัวนักเรียนด้วย) จำนวน.....คน นักเรียนเป็นลูกคนที่.....
8. นักเรียนได้เข้าอยู่หอพักของโรงเรียนเป็นเวลา.....ปี.....เดือน
9. ปัจจุบันนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ค่ายลูกเสือ - เนตรนารี
 กีฬาของโรงเรียน
 เป็นสมาชิกชมรม/ชุมนุม.....
 อื่น ๆ ได้แก่

 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ของทางโรงเรียน

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ บรรยายถึงความรู้สึกที่คนโดยทั่วไปจะรู้สึกได้ในบางครั้ง ขอให้คุณอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวคุณมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย 3 ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด **โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ** ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เคยรู้สึกเลย
2	หมายถึง	รู้สึกบ้างนาน ๆ ครั้ง
3	หมายถึง	รู้สึกบ่อย ๆ
4	หมายถึง	รู้สึกบ่อยมาก/รู้สึกเป็นประจำ

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่เคย รู้สึกเลย	2 รู้สึกบ้าง นาน ๆ ครั้ง	3 รู้สึกบ่อย ๆ	4 รู้สึกบ่อยมาก/ รู้สึกเป็นประจำ
1.	ฉันเข้ากับคนรอบข้างได้ดี				
2.	ฉันรู้สึกว่าฉันไม่มีเพื่อน				
3.	ฉันรู้สึกว่าไม่รู้จะหันหน้าไปหาใครดี				
4.	ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว				
5.	ฉันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน				
6.	ฉันมีอะไรส่วนมากที่คล้ายกับคนรอบข้าง				
7.	ฉันรู้สึกว่าฉันไม่สนิทสนมกับใครอีกแล้ว				
8.	ความสนใจและความคิดของฉันไม่ตรงกับคนรอบข้าง				
9.	ฉันรู้สึกสนิทสนมกับคนอื่น				
10.	ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง				
11.	ฉันรู้สึกว่าความสัมพันธ์ของฉันกับผู้อื่น ไม่มีความหมาย				
12.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครรู้จักฉันจริง				
13.	ฉันรู้สึกโดดเดี่ยว				
14.	ฉันหาเพื่อนได้เสมอเมื่อฉันต้องการ				
15.	ฉันรู้สึกว่ามีคนเข้าใจฉันจริง ๆ				
16.	ฉันรู้สึกว่ามีคนอยู่รอบข้างฉัน แต่คนเหล่านั้น กลับไม่เข้าใจฉัน				
17.	ฉันมีคนที่สามารถหารื้อด้วยได้				
18.	ฉันมีคนที่สามารถปรึกษาได้				
19.	ฉันรู้สึกไม่อยากสูงส่งกับใคร				
20.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีเรื่องจะคุยกับคนรอบข้าง				
21.	ฉันรู้สึกว่าคนรอบข้างชอบนิินทาฉัน				
22.	ฉันรู้สึกไม่อยากพูดเพราะไม่ต้องการมีเรื่องกัน				

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่เคย รู้สึกเลย	2 รู้สึกบ้าง นาน ๆ ครั้ง	3 รู้สึกบ่อย ๆ	4 รู้สึกบ่อยมาก/ รู้สึกเป็นประจำ
23.	ฉันอยากเก็บความไม่สบายใจไว้คนเดียว				
24.	ฉันรู้สึกเบื่อ				
25.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีกิจกรรมที่อยากทำ				
26.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีบางสิ่งบางอย่างขาดหายไป				

ตอนที่ 3 คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของคุณที่มีต่อเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนของคุณ ขอให้คุณอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวคุณมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย 3 ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

- 1 หมายถึง แทบไม่รู้สึก/ไม่เคยรู้สึกเลย
- 2 หมายถึง รู้สึกบ้างเล็กน้อย
- 3 หมายถึง รู้สึกบ้างเป็นบางครั้ง
- 4 หมายถึง รู้สึกอยู่บ่อย ๆ
- 5 หมายถึง รู้สึกเกือบตลอดเวลา/ตลอดเวลา

ข้อที่	ข้อความ	1 แทบไม่รู้สึก/ ไม่เคยรู้สึกเลย	2 รู้สึกบ้าง เล็กน้อย	3 รู้สึกบ้าง เป็นบางครั้ง	4 รู้สึก อยู่บ่อย ๆ	5 รู้สึกเกือบตลอด เวลา/ตลอดเวลา
1.	ฉันเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีมาก					
2.	เพื่อนของฉันทำท่าเหมือนกับเขาไม่ใส่ใจฉัน					
3.	เพื่อนของฉันปฏิบัติต่อฉันไม่ดีเลย					
4.	เพื่อนของฉันให้เกียรติฉัน					
5.	ฉันไม่รู้สึกว่าฉันเป็น "ส่วนหนึ่งของกลุ่ม"					
6.	เพื่อนของฉันเป็นพวกชอบเสแสร้ง					
7.	เพื่อนของฉันเข้าใจฉันจริง ๆ					
8.	เพื่อนของฉันจะชอบฉันมาก					
9.	ฉันรู้สึก "ถูกทอดทิ้ง" จากกลุ่มเพื่อนของฉัน					
10.	ฉันเกลียดกลุ่มเพื่อนของฉัน					
11.	เพื่อนของฉันจะชอบให้ฉันอยู่ใกล้ ๆ					
12.	ฉันชอบกลุ่มเพื่อนของฉันจริง ๆ					
13.	ฉันรู้สึกจริง ๆ ว่าเพื่อนของฉันไม่ชอบฉัน					

ข้อที่	ข้อความ	1 แทบไม่รู้สึกรู้ ไม่เคยรู้สึกละเลย	2 รู้สึบบ้าง เล็กน้อย	3 รู้สึบบ้าง เป็นบางครั้ง	4 รู้สึกรู้ อยู่บ่อย ๆ	5 รู้สึกรู้เกือบตลอด เวลา/ตลอดเวลา
14.	ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากมีเพื่อนกลุ่มอื่นมากกว่ากลุ่มเดิมที่มีอยู่					
15.	เพื่อนของฉันดีกับฉันมาก					
16.	เพื่อนของฉันเกรงใจฉัน					
17.	เพื่อนของฉันเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันมีความสุข					
18.	เพื่อนของฉันดูจะไม่สังเกตเห็นฉัน					
19.	ถ้าเป็นไปได้ ฉันขอไม่อยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้					
20.	เพื่อนของฉันรับฟังความคิดและความเห็นของฉันอย่างมาก					
21.	ฉันรู้สึกรู้ว่าฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มเพื่อนของฉัน					
22.	ฉันไม่สามารถทนอยู่ใกล้กลุ่มเพื่อนของฉันได้					
23.	เพื่อนของฉันดูถูกฉัน					
24.	ฉันไม่สนใจเพื่อนของฉันเลย					
25.	เพื่อนของฉันรักษาความลับได้					
26.	เพื่อนของฉันชอบมาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับฉัน					
27.	ฉันชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
28.	เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนจะคอยช่วยเหลือฉัน					
29.	เพื่อนของฉันเป็นคนเห็นแก่ตัว					
30.	ฉันรู้สึกรู้ว่าเพื่อนชอบนินทาฉัน					
31.	เพื่อนของฉันให้ฉันยิ้มของทุกครั้งที่คุณขอ					
32.	เมื่อฉันประพฤติตนไม่เหมาะสม เพื่อนของฉันจะตักเตือนฉัน					

***** ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ *****

การให้คะแนนและการแปลความหมาย

แบบวัดความว่าเหว่

การให้คะแนนจะให้ป็นรายชื่อตามมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบ Likert มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 4 คะแนนรวมทั้งฉบับมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 26 – 104 คะแนน ข้อความในแบบสอบถามชุดนี้มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ โดยให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก(คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
ไม่เคยรู้สึกเลย	4	1
รู้สึกบ้างนาน ๆ ครั้ง	3	2
รู้สึกบ่อย ๆ	2	3
รู้สึกบ่อยมาก/รู้สึกเป็นประจำ	1	4
ข้อความที่	1,5,6,9,14,15,17,18	2,3,4,7,8,10,11,12,13,16, 19,20,21,22,23,24,25,26

หลังจากตรวจให้คะแนนข้อความแต่ละข้อแล้ว นำคะแนนดังกล่าวมาหาผลรวมของคะแนน โดยที่

คะแนนสูง แสดงว่า มีความว่าเหว่มาก

คะแนนต่ำ แสดงว่า มีความว่าเหวน้อย

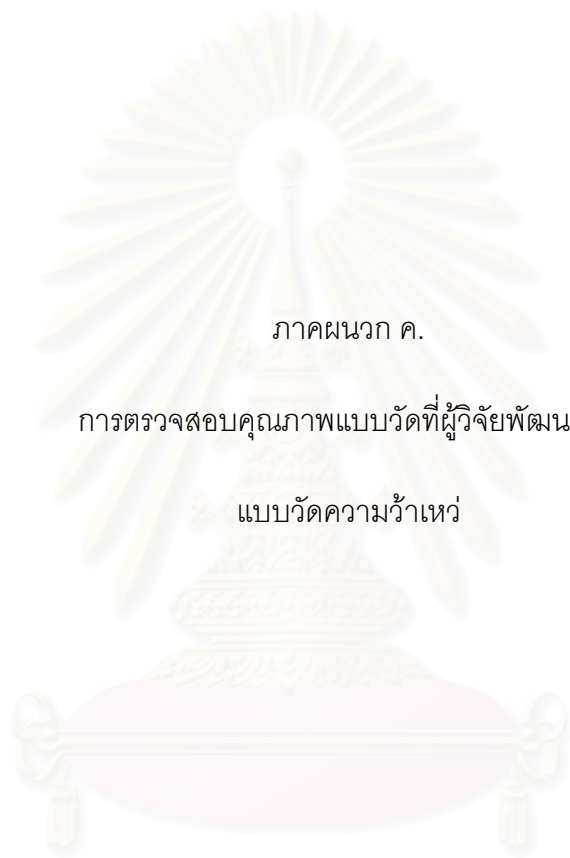
แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

การให้คะแนนจะให้ป็นรายชื่อตามมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบ Likert มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนนรวมทั้งฉบับมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 32 – 160 คะแนน ข้อความในแบบสอบถามชุดนี้มี 2 ลักษณะ คือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ โดยให้คะแนนดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก(คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
แทบไม่รู้สึกรู้สึกละเลย	5	1
รู้สึกบ้างเล็กน้อย	4	2
รู้สึกบ้างเป็นบางครั้ง	3	3
รู้สึกอยู่บ่อย ๆ	2	4
รู้สึกเกือบตลอดเวลา/ตลอดเวลา	1	5
ข้อความที่	1,4,7,8,11,12,15,16,17, 20,21,25,26,27,28,31,32	2,3,5,6,9,10,13,14, 18,19,22,23,24,29,30

หลังจากตรวจให้คะแนนข้อความแต่ละข้อแล้ว นำคะแนนดังกล่าวมาหาผลรวมของคะแนน โดยที่

คะแนนสูง แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเพื่อน
 คะแนนต่ำ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน

ภาคผนวก ค.

การตรวจสอบคุณภาพแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

แบบวัดความว่าเหว่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความไว้เหว โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item-Total Correlation) และ ค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ภายใน (Cronbach's Coefficient of Internal Consistency) ในขั้นสร้างมาตร (n = 231)

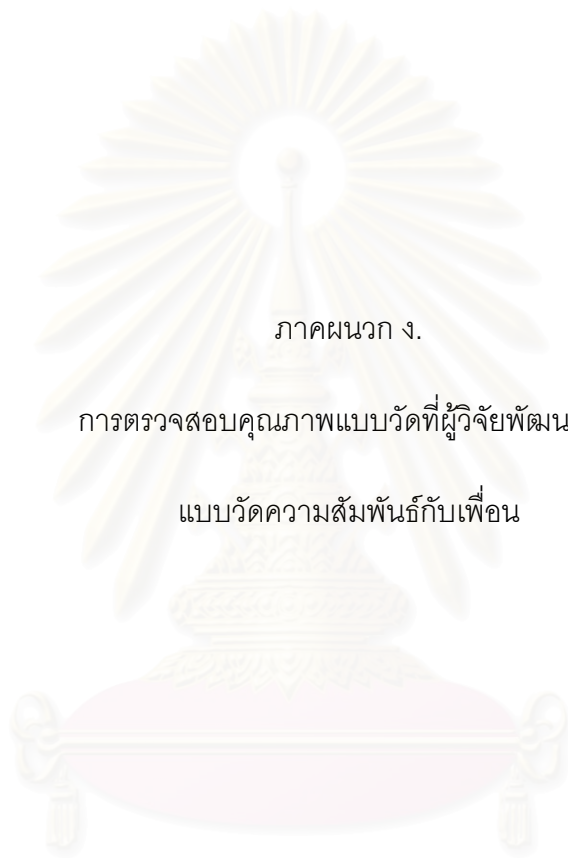
ข้อความ	ทิศทาง	ค่า CITC (n = 231)
1. ฉันเข้ากับคนรอบข้างได้ดี	-	0.4531
2. ฉันรู้สึกว่าคุณไม่มีเพื่อน	+	0.5265
3. ฉันรู้สึกว่าไม่รู้จะหันหน้าไปหาใครดี	+	0.5807
4. ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว	+	0.4986
5. ฉันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน	-	0.4405
6. ฉันมีอะไรส่วนมากที่คล้ายกับคนรอบข้าง	-	0.3840
7. ฉันรู้สึกว่าฉันไม่สนิทสนมกับใครอีกแล้ว	+	0.5298
8. ความสนใจและความคิดของฉันไม่ตรงกับคนรอบข้าง	+	0.3015
9. ฉันอยากพบปะพูดคุยและผูกมิตรกับคนอื่น	-	0.1207
10. ฉันรู้สึกสนิทสนมกับคนอื่น	-	0.5535
11. ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง	+	0.5964
12. ฉันรู้สึกว่าความสัมพันธ์ของฉันกับผู้อื่นไม่มีความหมาย	+	0.4303
13. ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครรู้จักฉันจริง	+	0.5989
14. ฉันรู้สึกโดดเดี่ยว	+	0.6319
15. ฉันหาเพื่อนได้เสมอเมื่อฉันต้องการ	-	0.4392
16. ฉันรู้สึกว่ามีคนเข้าใจฉันจริง ๆ	-	0.5126
17. ฉันรู้สึกว่ามีคนอยู่รอบข้างฉัน แต่คนเหล่านั้นกลับไม่เข้าใจฉัน	+	0.5413
18. ฉันมีคนที่สามารถหารื้อด้วยได้	-	0.3624
19. ฉันมีคนที่สามารถปรึกษาได้	-	0.3955
20. ฉันรู้สึกไม่อยากสูงส่งกับใคร	+	0.4831
21. ฉันรู้สึกว่าไม่มีเรื่องจะคุยกับคนรอบข้าง	+	0.4067
22. ฉันรู้สึกว่าคนรอบข้างชอบนินทาฉัน	+	0.3928
23. ฉันรู้สึกไม่อยากพูดเพราะไม่ต้องการมีเรื่องกัน	+	0.3579
24. ฉันอยากเก็บความไม่สบายใจไว้คนเดียว	+	0.3523
25. ฉันรู้สึกเบื่อ	+	0.5011
26. ฉันรู้สึกว่าไม่มีกิจกรรมที่อยากทำ	+	0.3458
27. ฉันรู้สึกว่าไม่มีบางสิ่งบางอย่างขาดหายไป	+	0.4689

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความว่าเหว โดยการวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระ โดยใช้กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ร้อยละ 27 (n = 231)

ข้อความ	ทิศทาง	ค่าที (t-test) (n = 231)
1. ฉันเข้ากับคนรอบข้างได้ดี	-	6.644*
2. ฉันรู้สึกว่าคุณไม่มีเพื่อน	+	8.955*
3. ฉันรู้สึกว่าไม่รู้จะหันหน้าไปหาใครดี	+	9.064*
4. ฉันรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว	+	6.951*
5. ฉันเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน	-	6.821*
6. ฉันมีอะไรส่วนมากที่คล้ายกับคนรอบข้าง	-	5.460*
7. ฉันรู้สึกว่าฉันไม่สนิทสนมกับใครอีกแล้ว	+	6.310*
8. ความสนใจและความคิดของฉันไม่ตรงกับคนรอบข้าง	+	3.781*
9. ฉันอยากพบปะพูดคุยและผูกมิตรกับคนอื่น	-	1.073
10. ฉันรู้สึกสนิทสนมกับคนอื่น	-	8.508*
11. ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง	+	8.684*
12. ฉันรู้สึกว่าความสัมพันธ์ของฉันกับผู้อื่นไม่มีความหมาย	+	6.258*
13. ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครรู้จักฉันจริง	+	9.650*
14. ฉันรู้สึกโดดเดี่ยว	+	8.563*
15. ฉันหาเพื่อนได้เสมอเมื่อฉันต้องการ	-	6.581*
16. ฉันรู้สึกว่ามีคนเข้าใจฉันจริง ๆ	-	7.458*
17. ฉันรู้สึกว่ามีคนอยู่รอบข้างฉัน แต่คนเหล่านั้นกลับไม่เข้าใจฉัน	+	9.134*
18. ฉันมีคนที่สามารถหารื้อด้วยได้	-	5.662*
19. ฉันมีคนที่สามารถปรึกษาได้	-	7.136*
20. ฉันรู้สึกไม่อยากสูงส่งกับใคร	+	7.887*
21. ฉันรู้สึกว่าไม่มีเรื่องจะคุยกับคนรอบข้าง	+	6.721*
22. ฉันรู้สึกว่าคนรอบข้างชอบนิทาฉัน	+	6.425*
23. ฉันรู้สึกไม่อยากพูดเพราะไม่ต้องถามมีเรื่องกัน	+	5.104*
24. ฉันอยากเก็บความไม่สบายใจไว้คนเดียว	+	5.335*
25. ฉันรู้สึกเบื่อ	+	7.604*
26. ฉันรู้สึกว่าไม่มีกิจกรรมที่อยากทำ	+	3.746*
27. ฉันรู้สึกว่าไม่มีบางสิ่งบางอย่างขาดหายไป	+	8.214*

*p < .01 (df = 1,230) t = 2.33

หมายเหตุ ข้อคำถามที่เป็นตัวหนา คือ ข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้ตัดออกไป

ภาคผนวก ง.

การตรวจสอบคุณภาพแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตรา (Corrected Item-Total Correlation) และ ค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ภายใน (Cronbach's Coefficient of Internal Consistency) ในขั้นสร้างมาตรา (n = 231)

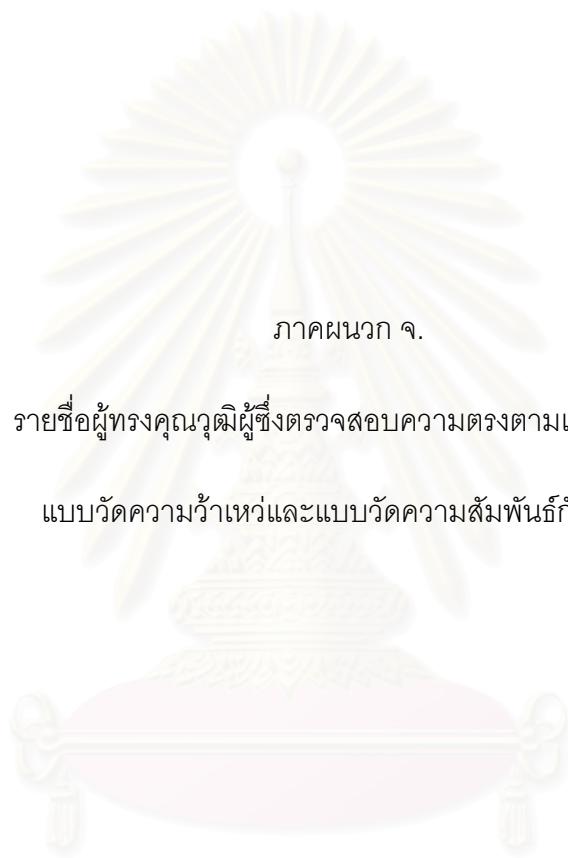
ข้อความ	ทิศทาง	ค่า CITC (n = 231)
1. ฉันเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีมาก	-	0.4530
2. เพื่อนของฉันทำท่าเหมือนกับเขาไม่ใส่ใจฉัน	+	0.3452
3. เพื่อนของฉันปฏิบัติต่อฉันไม่ดีเลย	+	0.5342
4. เพื่อนของฉันให้เกียรติฉัน	-	0.5680
5. ฉันไม่รู้สึกรู้ว่าฉันเป็น "ส่วนหนึ่งของกลุ่ม"	+	0.2173
6. เพื่อนของฉันเป็นพวกชอบเสแสร้ง	+	0.5131
7. เพื่อนของฉันเข้าใจฉันจริง ๆ	-	0.6016
8. เพื่อนของฉันดูจะชอบฉันมาก	-	0.5492
9. ฉันรู้สึก "ถูกทอดทิ้ง" จากกลุ่มเพื่อนของฉัน	+	0.4849
10. ฉันเกลียดกลุ่มเพื่อนของฉัน	+	0.6433
11. เพื่อนของฉันจะชอบให้ฉันอยู่ใกล้ ๆ	-	0.4448
12. ฉันชอบกลุ่มเพื่อนของฉันจริง ๆ	-	0.6800
13. ฉันรู้สึกจริง ๆ ว่าเพื่อนของฉันไม่ชอบฉัน	+	0.5479
14. ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากมีเพื่อนกลุ่มอื่นมากกว่ากลุ่มเดิมที่มีอยู่	+	0.4453
15. เพื่อนของฉันดีกับฉันมาก	-	0.7274
16. เพื่อนของฉันเกรงใจฉัน	-	0.5349
17. เพื่อนของฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญสำหรับพวกเขา	-	- 0.1462
18. เพื่อนของฉันเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันมีความสุข	-	0.6773
19. เพื่อนของฉันดูจะไม่สังเกตเห็นฉัน	+	0.3945
20. ถ้าเป็นไปได้ ฉันขอไม่อยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้	+	0.5513
21. เพื่อนของฉันรับฟังความคิดและความเห็นของฉันอย่างมาก	-	0.5501
22. ฉันรู้สึกว่าฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มเพื่อนของฉัน	-	0.5871
23. ฉันไม่สามารถทนอยู่ใกล้กลุ่มเพื่อนของฉันได้	+	0.5100
24. เพื่อนของฉันดูถูกฉัน	+	0.4965
25. ฉันไม่สนใจเพื่อนของฉันเลย	+	0.4711
26. เพื่อนของฉันรักษาความลับได้	-	0.4866
27. เพื่อนของฉันชอบมาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับฉัน	-	0.3172
28. ฉันชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	-	0.6023
29. เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนจะคอยช่วยเหลือฉัน	-	0.6919
30. เพื่อนของฉันเป็นคนเห็นแก่ตัว	+	0.5055
31. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนชอบนิทาฉัน	+	0.4610
32. เพื่อนของฉันให้ฉันยิ้มของทุกครั้งที่ยื่นขอ	-	0.3038
33. เมื่อฉันประพฤติตนไม่เหมาะสม เพื่อนของฉันจะตักเตือนฉัน	-	0.3131

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์รายข้อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยการวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบกลุ่มอิสระ โดยใช้กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ ร้อยละ 27 (n = 231)

ข้อความ	ทิศทาง	ค่าที (t-test) (n = 231)
1. ฉันเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีมาก	-	7.380*
2. เพื่อนของฉันทำอะไรเหมือนกับเขาไม่ใส่ใจฉัน	+	4.228*
3. เพื่อนของฉันปฏิบัติต่อฉันไม่ดีเลย	+	8.319*
4. เพื่อนของฉันให้เกียรติฉัน	-	9.418*
5. ฉันไม่รู้สึกว่าฉันเป็น "ส่วนหนึ่งของกลุ่ม"	+	3.305*
6. เพื่อนของฉันเป็นพวกชอบเสแสร้ง	+	6.077*
7. เพื่อนของฉันเข้าใจฉันจริง ๆ	-	8.952*
8. เพื่อนของฉันดูจะชอบฉันมาก	-	7.258*
9. ฉันรู้สึก "ถูกทอดทิ้ง" จากกลุ่มเพื่อนของฉัน	+	5.928*
10. ฉันเกลียดกลุ่มเพื่อนของฉัน	+	7.488*
11. เพื่อนของฉันจะชอบให้ฉันอยู่ใกล้ ๆ	-	7.870*
12. ฉันชอบกลุ่มเพื่อนของฉันจริง ๆ	-	15.846*
13. ฉันรู้สึกจริง ๆ ว่าเพื่อนของฉันไม่ชอบฉัน	+	6.548*
14. ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากมีเพื่อนกลุ่มอื่นมากกว่ากลุ่มเดิมที่มีอยู่	+	6.311*
15. เพื่อนของฉันดีกับฉันมาก	-	17.707*
16. เพื่อนของฉันเกรงใจฉัน	-	9.370*
17. เพื่อนของฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญสำหรับพวกเขา	-	- 1.412
18. เพื่อนของฉันเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันมีความสุข	-	15.160*
19. เพื่อนของฉันดูจะไม่สังเกตเห็นฉัน	+	5.071*
20. ถ้าเป็นไปได้ ฉันขอไม่อยู่กับเพื่อนกลุ่มนี้	+	6.587*
21. เพื่อนของฉันรับฟังความคิดและความเห็นของฉันอย่างมาก	-	9.473*
22. ฉันรู้สึกว่าฉันเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มเพื่อนของฉัน	-	10.424*
23. ฉันไม่สามารถทนอยู่ใกล้กลุ่มเพื่อนของฉันได้	+	6.361*
24. เพื่อนของฉันดูถูกฉัน	+	6.481*
25. ฉันไม่สนใจเพื่อนของฉันเลย	+	5.814*
26. เพื่อนของฉันรักษาความลับได้	-	8.135*
27. เพื่อนของฉันชอบมาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับฉัน	-	4.420*
28. ฉันชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	-	10.460*
29. เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนจะคอยช่วยเหลือฉัน	-	11.521*
30. เพื่อนของฉันเป็นคนเห็นแก่ตัว	+	9.245*
31. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนชอบนินทาฉัน	+	6.957*
32. เพื่อนของฉันให้ฉันขี้มของทุกครั้งที่ยื่นขอ	-	4.729*
33. เมื่อฉันประพฤติตนไม่เหมาะสม เพื่อนของฉันจะตักเตือนฉัน	-	5.836*

*p < .01 (df = 1,230) t = 2.33

หมายเหตุ ข้อคำถามที่เป็นตัวหนา คือ ข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้ตัดออกไป

ภาคผนวก จ.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ซึ่งตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของ
แบบวัดความก้าวเหวและแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ไสริศ โปธิแก้ว อาจารย์คณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ อาจารย์คณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา อาจารย์คณะพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรวีร์ ธนประกฤต เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2539 และ เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542

ประสบการณ์ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

1. ประสบการณ์ในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มจิตสัมพันธ์ (Encounter Group) 1 ครั้ง

สมาชิกกลุ่มพัฒนาตน (Personal Growth Group) 1 ครั้ง

2. ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่ม

ผู้นำกลุ่มพัฒนาตน (Personal Growth Group) 8 ครั้ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย